

ગુજરાતી

કીરદોસી-શાધનામું

બર્મોતોમા

બર્મોતોમા

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાભિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૦૧૪૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દ્વિતીય ૨૧૧૨૦૧૩

વિષય ૪૪૬૪૨૪

ખનામે યજ્ઞાં.

સીરદોસી-શાહનામું.

તમામ

ગુજરાતી રંગીન ખચેતોમાં

લોગ ૮ મો.

રચનાર

રસતમ નચોશેરવાન માસ્તર

મુ તખલ્લુસ

ખ

આદીલ.

ક. સ. ૧૨૨૨, જુલાઈ.

કીમત રૂ. ૨.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અ. જીવાદ
સોપીસાઈટ-સંગ્રહ
૧૦૧૪૬

૭૬૬૪૪

(આ પુસ્તક સંબંધી સર્વ હક-કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.)
આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ ના રૂપ માં એકટ મુજબ
રજીસ્ટર કર્યું છે.

આ શીરદોસી શાહનામું ગુજરાતી બંધોનામાં ભાગ ૮ મો.
નંબર ૨૩૭, બજારગેટ સ્ત્રીટ, કોટ, મુંબઈ મધે આવેલાં “નવરંગ
પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ”માં તેના માલિક મીં અરદેશર ખરશેદજી દેશાધએ
છાપ્યું છે, અને ભીંવરડીવાલા બીલીંગ, વાડયાસ્ત્રીટ, તારદેવ, મુંબઈ
મધેથી મીં રસ્તમ નઓશેરવાન માસ્તર “આદીલે” પ્રગટ કર્યું છે.

દીખાચો.

(બચેત)

શુકર કેમ રખ તુજ અદા ના કરૂ ?
 ન કાં ખાકી સર ખાકમાં હું ધરૂ ?
 ખલકનો તું ખાવીદ ખાલેક છે,
 મિનોખનો મઝદા તું માલેક છે.
 રહ્યો છે તું કાયમ, ને રહેશે ઝરૂ,
 જીએ જે તુને, હુ તેનાથી ન દુર.
 તારાં લાખો અહેસાન મુજ પર થયાં,
 થયાં, થાય છે, ને થશે, જે રહ્યાં.
 એવું જોમ મુજની કલમને દીધું,
 પુરૂ આઠમું, જેથી વોલ્યુમ કીધું.

(આદીત.)

શ્રી પાક દાદગર દાદાર સૃષ્ટિના સરજનહાર શુક તુજ
 હઝારો હઝાર કે શાઅરાન શાઅર ફીરદોસી તુસીના ફારસી
 શાહનામાના સંગીન તરબુમાનુ ઝુજરાતી રંગીન બચેતોનું
 આં માફ આઠમું વોલ્યુમ બાહાર પાડવા માટે તેં મને
 ખરેજ લાગ્યશાળી બનાવ્યો છે.

૧ આ વોલ્યુમ બાહાર પાડવા માટે જે લાંબા વખતનો
 ગાલો વચ્ચે પસાર થઈ ગયો છે તે માટેનો મારાં
 કદરદાન ધરાકો તેમજ પ્રિય વાંચક વર્ગને ખરો
 ખુલાસો કરવાની હું મારી અર્ધન ફરજ વિચારૂ છું
 કે “નવરંગ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ”ના સહાસિક અને
 ભિમંગી માલેક મીં અરદેસર ખરશેદજી દેશાઈએ

પોતાનું બીઝનેસ એટલું તો બોહલા પ્રમાણુમા વધારી
 હીધું છે કે તેને પુઁગી નહીંજ વળાયાથી અંતે
 અમેરીકાથી ખાસ એક મોટું પ્રિન્ટીંગ મશીન મંગાવી
 તેને વિજળીક બળથી હાલમાજ ચાલુ કીધું છે અને
 તે મશીન આવી પુગે તેટલા વખત સુધી માફ
 છાપવાનું કામ, તથા બીજા અનેક પરચુરણ કામો,
 એ ભાઈને ઢીલમા નાખવાં પડ્યાં હતાં. જે માટે હું
 મારાં માનવંત ઘરાકોની દરગુજર ચાહું છું.

૨ આ મારાં બીકટ કામને સરળ, તથા ફતેહમંદીની
 ઉચી ટોંચે ચઢાવવા માટે ખાસ સખી વજુદ માનવંત
 સર હોરમસલ કાવસલ દીનશાહ એડનવાલાનો
 ભારે ઉપકાર માનુ છું તેમજ નિચલા સદ મહસ્થો,
 અને ધાર્મિક મંડળો કે જેઓ પણ મારાં અનેક
 વોટ્યુમો દર વખતો વખત ચાલુ ખરીદી લઇ મને
 હીમતી મદદ આપે છે તેઓનો પણ માનપુર્વક
 આભાર માનું છું.

માનવંત સર જમશેદજી જીજીભઈ ત્રાન્સલેશન ફંડ.

- „ ઝરથુશ્તી જશન કમિટી.
- „ ઝરથુશ્તી ભાઈબંધ મંડળી.
- „ શેઠ જેહાંગીર બહમનજી પીટીટ.
- „ „ કાવસલ બલભાઈ શેઠ.
- „ „ રૂસતમજી નાનાભાઈ બોઈસ.
- „ „ નસરવાંનજી નાનાભાઈ બોઈસ..
- „ „ ફીરોઝ સોહરાબજી ખંખાતા
 બીં એં એલ. એલ. બીં વકીલ (આગરા)
- „ ખાનબહાદુર બીં પીં એહરાંમજી (નાગપુર)
 વીગેરે, વીગેરે.

૩ મારાં કંઠરદાંન અને માયાકુળ ઘરાકો સખી વન્નદ
ખાંતુઓ અને ગ્રહસ્થો કે જેઓના સુખારક નામો
મારી રણસટર યુકમાં આંમેજ છે તેઓનો પણ
આ પ્રસંગે ભારે ઉપકાર માનુ છું.

૪ પ્રિય વાંચક ! તું જોઈ શકશે, અને જાણી શકશે, કે
આં માડૂ આઠમું વોલ્યુમ અર્પણ કરવા માટે, મેં
કોણ, અને કેવાં આસાંમીની પ્રસન્નતા કીધી છે
સખી તજેહ મરહુમ ખાઈજી સાહેબ જરખાઈ
કાવસજી દીનશાહ એડનવાલાની, કે જેમણી
હમ કોમ પ્રત્યેક્ષી જલ્લી, ઉદાર, અને તીવ્ર લાગણીના
હઝારો હઝાર અહેસાનોના ખદલામા રુજ અંતઃકરણના
સાચા ઉભરા અને દીલની ખરી લાગણીના જોશ
સાથે માન સહિત આ વોલ્યુમ અર્પણ કરૂ છું.

ખાકસાર,

રસતમ નયોશેરવાન માસતર

(આદીલ)

સાંકળ્યું.

	પાનું
રૂસતમનું ખાકાને ચીન સાથનું દારૂતાન ...	૧
ચંગેશનું રૂસતમના હાથ ઉપર માર્યું જવું ...	૪
ખાકાનનું હુમાનને રૂસતમની નજદીક મોકળવું અને રૂસતમનું પીરાનને બોલાવવું ...	૭
પીરાનનું રૂસતમની આગળ જવું અને સુલેહ તથા લડાઈની વાત કરવી ...	૧૬
તુરાનીઓનું ધરાનીઓની લડાઈ માટે વિચાર કરવું અને તે ઠરાવ ઉપર આવવું ...	૨૪
રૂસતમનું પોતાના લશકર સાથે ગુફતગુ કરવું ...	૩૨
ધરાનીઓ અને તુરાનીઓનું લશકર મોકલવું અને એક બીજા સાથે લડાઈ કરવી ...	૩૬
રૂસતમની સંગલ સાંથની લડાઈ અને તેનું રૂસતમના હાથથી છુટી જવું ...	૪૭
રૂસતમની સાવેહ સાથની લડાઈ અને સાવેહનું રૂસતમના હાથ ઉપર માર્યું જવું ...	૫૩
ગહારે ગહાંનીનું રૂસતમના હાથ ઉપર માર્યું જવું ...	૫૪
ખાકાનનું પકડાવું અને તુરાનીઓનું હારી જવું ...	૫૮
રૂસતમનું કયખુસરોની નજદીક હુકયા સાથે ફતેહમંદીનું નામું મોકલવું ...	૭૫
કયખુસરો તરફથી સરપાવ સાથે રૂસતમનાં નામાનો જવાબ ...	૮૧
અફરાસેયાબનું તુરાંની લશકરની હારથી વાકેફ થવું ...	૮૪
ફરીખોર્જનું સરપાવ સાથે રૂસતમની નજદીક પોહ્યવું અને રૂસતમનું “સુગદ” ઉપર	

લશકર ખેંચવું અને “બીદાદ” શેહેરનો	
કીલ્લો હાથ કરવો	૮૮
અફાસેયાબનું રસતમના આવવાથી વાકેફ થવું	
અને લડાઈની તૈયારી કરવી	૯૮
અફાસેયાબનું પુલાદવંદને રસતમની લડાઈ	
માટે બોલાવવું	૧૦૬
પુલાદવંદની ઈરાનનાં પહલવાનો સાથની લડાઈ ...	૧૧૧
રસતમની પુલાદવંદ સાથની લડાઈ	૧૧૪
અફાસેયાબનું રસતમ આગલથી નાસી જવું	
અને તેનાં લશકરના અરધા ભાગનું માર્યું જવું	
તથા બીજા અરધા ભાગનું પનાહ માગવું ...	૧૨૪
રસતમ અને તુસતું ઈરાન તરફ પાછું ફરવું ...	૧૨૭
ખુસરુનું અકવાંન દેવની લડાઈ માટે રસતમને	
બોલાવવું	૧૩૩
અકવાંન દેવનું રસતમને દર્યામાં નાખવું ...	૧૩૯
ઘોડાઓને ચરવાની જગ્યામાં રસતમની અફા-	
સેયાબ સાથની લડાઈ, અને અફાસેયાબનું	
નાહસી જવું તથા રસતમના હાથ ઉપર.	
અકવાંન દેવનું માર્યું જવું	૧૪૪
ખેઝનની ભુટો સાથની લડાઈની દાસતાન ...	૧૫૨
શુરગીને ખેઝન ઉપર અદેખાઈ કરવી અને	
તેને અફાસિયાબની બેટી મનીઝેહના હાથમાં	
સપડાવવો.	૧૬૩
મનીઝેહનું ખેઝનને પોતાના મહલમાં લઈ	
જવું અને તેનું અફાસેયાબના હાથ ઉપર	
કચેક પકડાવું	૧૭૨
પીરાને અફાસેયાબ પાસેથી ખેઝનની ઝીંદગી	
બચાવવા માટે દરખાસ્ત કરવી	૧૮૪

અર્પણ પત્રિકા.

સખી તમેહ મરહુમ આપણ સાહેબ આઈ જરખાઈ
કાવસણ દીનશાહ એડનવાલાને કર્તા તરફથી અંત
કરણના સાચ્યા ઉભરાઓ સાથે,

(ખચેત.)

શું ગાઝિ હું મુખથી સીફતનું ખયાન,
કલમ અધક મારી, ને કાસીર ઝખાન.
કરી નેકી જરખાઈ ગઈ નેક તું,
ખરી લાખ નેકોમાં થઈ એક તું.
ફીરશતાઈ ચેહરે, ફીરશતાઈ તુર,
ફીરશતાઈ ખસલત, ચલન નેક પુર.
ફીરશતાઈ દીલ, ને જંગર પુર ચકીન,
ફીરશતાઓખી કહે હઝાર આફરીન.
દુઃખીઓ, ને દર્દીની, લેનાર દાદ,
ગરીબોને દીલથી ને કરનાર યાદ.
સખાવત એવી હાથ જમણે કરી,
કે જાણી નહીં હાથ ડાલે જરી.
કરી કામો હાતમ જેવાં જહાનમાં,
ખુલંદ સ્થાન કીધું ગુરથમાનમાં,
કીધાં એહશતના કામખી ખુદ બ ખુદ,
અશો જેના રૂહ પર હઝારો દરદ.
હવે આય વોદયુમ જેના નામ પર,
તનો મનથી અર્પણ તું આદીલ કર.

સખી તથેહ મરહુમ બાઈજી સાહેબ
જરબાઈ કાવસજી દીનશાહ ઐઝનવાલા.

જન્મ

ઇ. સ. ૧૮૩૬.

મરણ

ઇ. સ. ૧૮૯૭.

રસતમનું ખાકાને ચીન સાથનું દાસ્તાન.

હવે અય અકલમંદ રઘોશન રવાન !
 સિવા નામે યઝદાં ન ખોલતો ઝખાંન.
 કે ખસ તેજ છે નેકીનો રહનુમાય,
 તેનાથીજ છે ફરતું આંરમાન આય.
 થશે વપ્ત તું પરખી તારો પસાર,
 કે આં જગ સિવા ત્યાં થશે સુખ અપાર.
 થશે તુંખી એ વાતે એકમત નિદાન,
 કહે છે જે ખાસતાન પરથી દહકાન.
 પડી જ્યારે ખાકાને ચીનને ખખર,
 કે કામૂસ મુવો જંગ મયદાં અગર.
 કશાંની, ને શકની, ખલખના, દીલેર-
 નો, દહાડો થયો સિયાહ, કામૂસથી ઝેહર.
 જોવા લાગ્યા મોહું તેઓ એક દીગર,
 કે આં મર્દ જંગી અને પૂર હુનર.
 છે શું નામ આં નરનું, કોણ મર્દ છે ?
 કીઓ મર્દ જગમાં હમનખર્દ છે ? ૧૭૯૫
 પીરાં ખોલ્યો સિંહ જેવા હુમાન પાસ,
 આ જંગથી જીવ આજે ધરાયો છે ખાસ.
 કે જંગ કરંશે આપણના જંગીઓ કેમ ?
 મગરમચ્છ મુવો જંગી જો આજ એમ !
 નથી તે જેવો ગેતીમાં નાંમદાર,
 વધુ તેથી પીલતન નથી કોઈ સવાર.

આં કામૂસ જેવાનીળી પેચે કમંદ-
 થી, શક્તિ કરે જંગ મયદાને બંદ.
 ન શક જંગ દીવસ તે જો હાથીનું સર!
 ધરીને અફાળે અમીનની ઉપર!
 પછી ફર્યોજ ગર્ભ કુલ તે ખાકાન પાસ,
 કે કામુસથી રડતી દરદમંદ ખાસ.
 દોઆ દુઃખથી પીરાને કીધી તે પર,
 કે આસમાં બલુથી, ઓ ઉંચા અખર!
 શુરૂઆત, શેવટ, તેં આ જંગગાહ,-
 નું સાંભળ્યું, ને જોઈ જંગે સેપાહ.
 ઇલાજ આંપણું કામોનો કોઈ ધર,
 ન એખલો તું કોઈ સાથેની વાત કર.
 નિગાહ કર સેપાહમાંથી જાસુસો જોઈ,
 છુપી વાત ઝાહર કરે જે કોઈ. ૧૭૮૬
 જુવે કે તે છે શેર દીલ મર્દ કોણ
 આ લશકરમાં એનો હમન ખર્દ કોણ ?
 પછી સરવે મરવાને થઈશું તૈયાર,
 ઘસારો લડઈગાહમાં કરશું અપાર.
 તો ખાકાને ચીન બોલ્યો પીરાન પાસ,
 નથી કાંઈ આ દર્દનો ખચોડ ખાસ.
 કે છે હાંભીકારક દીલેર આય કોણ ?
 કમંદ પેચે ધરનારો, શેર આય કોણ ?
 કઝાથી ન જો કે છે ચારો લગાર,
 ન ખાહેશની રાહ, કે ન વિન્ટી અપાર.
 આવ્યા સરવે માદરથી મરવાને ખાસ,
 લાચારીએ ગરદન જુકી તેની પાસ.

ન આંસમાની ગરદીશથી બચતો મગર,
 ગો હાથી પટકતો ઝમ્મીની ઉપર.
 કરો દીલ ન ગમગીં તે માટે ઝબર,
 મુવો પેચ નિચે કમંદના તે ગર.
 હું તેને, થયો જેથી કામુસ હલાક,
 પછાડશ, કમંદ પેચે બાંધીને ખાક.
 બનાવશ નદી વેહતી શેહેરે ધરાન,
 અકૂસ્યાબના દીલની ઇચ્છા સમાન. ૧૭૬૭
 કીધા લેગા લશ્કરથી નાંમી અપાર,
 શું મરદાંને મદો, ને “ખંજર ગુઝાર.”
 ને બોલ્યો તીરનદાઝ આં જંગી ચાર,
 કમન્દે દીલેરોને ધરતો સવાર.
 જગા તેની છે ક્યાં? કરો તે નઝર,
 સેપાહની છે કાલે કે જમણે મગર.
 તથા શેહેર પૂછો, અને તેનું નામ,
 પત્રી ઘાટ તેનો ઘડીશું તમામ.
 તો શાહનો વફાદાર જંગી સવાર,
 ધરી હાથ એ કામ, પડ્યો બહાર.
 તે અંગેશ હતો, જે ઉઠાવનારો નામ,
 હુંનરમંદ, બાહદુર, હતો થામેથામ.
 તે ખાકાનને કહે અરે નામદાર!
 છે જગ તારી મોહબતની ગરબી અપાર.
 હશે ગોં નરે સિંહ, હું બેઠાં કરશ,
 જેવારે કે સર તફ મયેદાં કરશ.
 કરશ જંગ તનહા હું પોતે મુંઢામ,
 ધરાંનું હું લાવશ શરમમા આં નામ.

શુર લઈશ કામુસનો કીનો તમામ,
 કા બાદ લાવીશ ખરૂં તેનું નામ. ૧૭૯૮
 સીકત કરવા લાગો તે ખાકાને ચીન,
 કે અંગેશે તે પાસ ચુંબી ઝમીન.
 કહ્યું તેને લેશે જો કીનો તું ખાસ,
 બુલંદ તેનું સર, લાવશે મારી પાસ.
 ગાંડર તુને એટલાં દેવશ ગંજથી,
 ન રેહશે કરી હાજતો રંજથી.

અંગેશનું રસતમના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

સુની વાત ખાકાને ચીનની જેવાર,
 ચઢાવ્યાં લવાં તેણે ગુસ્સે તેવાર.
 દોડાવ્યો જહાંજેયે અંગેશે અસ્થ,
 ને આવ્યો જેવો કે તે આઝરગોશસ્થ.
 ગયો જંગ કરવા ધરાનીઓ પાસ,
 કે ઠેળીથી લઈ તીર ખદંગીને પાસ.
 કહ્યું જંગગાહ છે આં મારી ઝબર,
 છે મુજ હાથ સઉ નાંમદારોના સર.
 કમંદદાર પહલવાં ૧ કામુસગીર,
 કપી જે 'કમંદ' તો કપી ફેકે તીર.
 અગર જંગગાહમાં તે આવી જશે,
 જગા તેની ખાલી આં તીરે થશે.

ફર્યો ડાલી જમણી તે ચોપાસ ત્યાં,
 ને બોલ્યો પેલો જંગી છે શેર કયાં? ૧૭૯૯
 જગાથી તહમતન ઉભો ગુર્જ લઈ,
 ધર્યા પગ રખશની ઉપર સ્વાર થઈ.
 કહ્યું જંગી મારનારો હુંજ શેરગીર,
 કમઢો, કમાં, ગુર્જ, ધરનારો તીર.
 તુને હમણાં કામુસ જંગી સમાન,
 સોંપુચ ખાક ભરવાને આંખો મેયાન.
 કહ્યું ત્યારે ચંગેશે તુજ નામ શું?
 છે બુન્યાદ કોણથી, ને છે કામ શું?
 કે બાણુ જેથી જંગને દીન અપાર,
 રેડ્યું ખુન કોણતું, ઉડી ગઈ જ્યાર?
 કહ્યું રૂસતમે કે અરે ખુરાં બખ્ત!
 નહીં પુલ. લાગો કદી તે દરખ્ત.
 જે તું જેવું ફળ આપતું હોય ચમન,
 જેની હોય મેવામાં ગંત્રી તદન.
 કઝા તારી, મુંજ નામ, નેઝાતું સર,
 છે તુજ ટોપ બખ્તર કફન તુજ મગર.
 તુરત આવ્યો ચંગેશ હવાની સમાન,
 બે ગોશાનો ચિલ્લો ચઢાવ્યો કમાન.
 કમાં ઝુલ્મીની ગોયા વાદળ સમાન,
 હરીફ ઝીરેહ બખ્તરનો ભર્યો નિદાન. ૧૮૦૦
 કહ્યું તેણે કે અય દીલાવર સવાર!
 તું થોભ, જંગથી જીવ ધરાશે આં વાર.
 ધરી ઢાલ સર, બેયું બે રૂસતમે,
 કે વિધશેજ બખ્તરને તીર આં સમે.

નિગાહ કીધી ચંગેશે ખીલતન ઉપર,
 ચમનનું સરવ સીધું, કદમા અખર.
 ગોયા કોહ નિચે કોહ હતો રખશ પર.
 જે ખેંચવાથી થાકતો હતો ના મગર.
 દીલે ચાહયું ચંગેશે નાહસ્વા અગર,
 લલ્લ, પોતે જંગ કરવા કરતાં અખર.
 માર્યો એમ કહી ત્યાંથી ઘોડો તે વાર,
 સેપાહમાં જવા નાહસી કીધો વિચાર.
 મગર આગ સમ તે દેલાવર સવાર,
 દોડ્યો રખશ લઇને, પૂઠે નાંમદાર.
 આંચો પાસે રૂસતમ, ગોયા હાથી મસ્ત.
 થયું મયેદાં ચરચાલયું જેથી સખત.
 ધરી મુંઝી ચંગેશનાં ઘોડાની દુમ,
 જેને બેઠ ધઈ ખે સેપાહ ગુમગુમ.
 થોભાંચો થોડીવાર, ઘભરાયો સખત,
 પટકયો અમીને, -પછી તેજ વખત. ૧૮૦૧
 ઉડી ગઈ કોલાહ માગી માફી મગર,
 નાખ્યો ખાકમાં તહમતને લઈ અખર.
 તુરત સર કીધું તનથી જુદું મુદામ,
 મુરાદો, વિચારો. થયા દુર તમામ.
 અમીને ઈરાંના બધા નામવર,
 દોઆ કરવા લાગા તે પહલવાન પર.
 થયો ગમગી ખાકાનખી ત્યાં અખર,
 બધાં બખતની ચાલે ગુસ્સે મગર,
 ફર્યો બેહુ સફમાં તહમતન તે વાર,
 ધરી હાથમાં નેઝો એક આબદાર.

ખાકાનનું હુમાનને રૂસતમની નઝદીક મોકળવું
અને રૂસતમનું પીરાનને બોલાવવું.

હુમાં પાસે બોલ્યો તે ખાકાને ચીન,
છે આંખણુ લીધે તંગ ઝમાનો ઝમીન.
મગર નામ, આં નાંમવર પહલવાન,-
નું, મેળવ જઈ પાસ રઝોશન રવાન.
ઐરણુ હું નથી કાંઈ, બોલ્યો હુમાન,
નથી દાંતનો હાથી જંગ દરમેયાન.
ન કામુસના જેવો હીલેર આં જહાન,
ન પ્રીરજથી સ્લડનારો કોઈ તે સમાન.
ધર્યો તેને આં સ્વારે પેચે કમદ,
ન હલકો સમજ તું, આં જંગી બુલદ. ૧૮૦૨

છતાં બઉં, શું ચાહે છે દાદગર ?
ફતેહ જંગ મયદાં કરેચ કોણુ ગર ?
આવ્યો તંબુમાં વા મીસાલે ઝખર,
ખીજી બતની ટોપ લઈ સર ઉપર.
બુદો ઝુડો, થોડાખી લીધો હીગર,
બુદી ઢાલ, ખખ્તરખી બુદું મગર.
તે આવ્યો, ને પુગ્યો બે રૂસતમની પાસ,
તો થોલ્યો, બેઈ બાઝુ ગર્દનખી ખાસ.
કહ્યું તેણે રૂસતમને અયે નામદાર !
કમદદાર, પહલવાન, જંગી, સવાર !

કસમ રખના છું શાહી તખ્તે બેઝાર,
બેયોચ તું જેવો એક લડાયક જેવાર.

છે કોણ એવો, શોધે તુંથી જંગ અગર ?
 જવા દે તું ધુળ તેની કાઢ્યા વગર ?
 તારા જેવો અફસર, સેપાહમાં અખર,
 ન હું જોતો બાહદુર કોઈ નામવર-
 દીવેર, જે કરે જંગ એટલી અગર,
 ને ધુળ કાઢે સિંહોનાં દીલની અખર.
 તારૂં શહર, યુનીયાદ, અને તુંજ મુકામ,
 કહે કોણ અવલાદ, અને તારૂં નામ. ૧૮૦૩
 સેપાહે ધરાંમા કોઈ તું વગર,
 ન જોતો હું, રાખે લડઈતું જગર.
 મને જંગી મર્દોની ઉપર છે ભાવ,
 ખસુસ કે ધરાવે જે ચિત્તા સ્વભાવ.
 હવે કહે મને તું જો પોતાનું નામ,
 અમી, મુલક, ખાનદાન, તારૂં મુકામ.
 કરી એમ મુજ પર તું કરશે આભાર,
 ને દુર કરશે દીલની ફીકર બેશુમાર.
 તો દઈ જવાખ તેને, કહે પહલવાંન,
 કે અયે નામવર જંગી રઓશન રવાંન.
 તું કાં મુજને કેહતો નથી તારૂં નામ ?
 અમી, શહર, અને મુલક, તારૂં મુકામ ?
 પૂછે છે નિશાં નામ શું મારૂં ચાર ?
 ધરાની ઝમીનનો હું છું નામદાર.
 ચીના, તુર્ક, પર કીનો લાઉં જંગં મેયાન,
 ફરૂ તાંગ પશંગના પીસર પર જેહાન.
 તું શા માટે આવ્યો છે હયાં મારી પાસ,
 ખુશાંમત, ને નમીની, લઈ વાત ખાસ.

સુલેહ કરવા આહતો તું હોય જો સહી,
 કુશીશ કર, તેથી જંગ અટકશે નહી. ૧૮૦૪
 તું જો, ખુન સ્થાવક્ષતું રેડયું તદન,
 ને હમ પર કીનાની લગાડી અગન.
 ખુનોથી ગુદર્જીઓનાં નામેવર,
 વધાયું છે તુકસાંન, તુકસાંન પર.
 અમીરો હતા જેઓ સ્થાવક્ષ પાસ,
 લડત ના ચલાવી, રહ્યા ચુપ ખાસ.
 ખુની બેગુનાહ સરના લોહીનેા તે,
 તું જો ફોજો તુરાંનીમાં કોણુ છે?
 ઘોડાઓ સજેલા, ને માણસખી તે,
 કે અસ્ખાબ સંગ લાવ્યો ધરાંથી જે.
 તે સરવેંજો મોકળો ફરી મારી પાસ,
 ન ધમ્મ કરશ જો તુરકીની ખાસ.
 પછી તો તમો દોસ્ત છો મુજ તમામ,
 મારી રાહ રસમનાં તમે સજી મુદામ.
 ન દોડશ કીના પર, નહીં જંગ કરશ,
 સરદારોના સર ખાકમાં ના ધરશ.
 પછી કહીશ હું સર્વ ક્યખુસો પાસ,
 મગજ, દીલ, કીના દર્દે ઘોઇશ ખાસ.
 હું મોકળશ ગુનાહગારોને શાહા પાસ,
 કદી મેહેર આવે, ગુન્હા બક્ષે ખાસ. ૧૮૦૫
 કહું નામ તેમણા તું પાસે તમામ,
 કે ફળજો ન તેમણી મુરાદો કે નામ.
 કીનો ગસોવજથી છે પયેદા નિદાન,
 જેણે દુઃખી ગમગી કીધુ છે ધરાન.

ગોરૂઘઝેરેહ, કે જે માયા ને દાદ-
 થી, પયદા નથી જેની ડુબજે પુન્યાદ.
 એઓથીજ થયો સિયાવક્ષ પર સીતમ,
 ખરાળી એઓથીજ થઇ દમ બ દમ.
 તથા જાણે તું જેળી તુરની ઓલાદ,
 બદી જાણી જોઇ કીધી જેણે યાદ.
 ને જે કોઇએ દીલ મગ્ગે અક્ષાસેયાબ,
 બગાડી, રેડયું હોય લોહી ગોયા આબ.
 બીજા કોઇ કે ધરાનીઓ સંગ અગર,
 કીનો નહીં, છતાં કીને ખાંધી કમર.
 પુઝર્ગોબી વેસે તુખમનાં અરર,
 બે મોંઢેના, કરનારા સહથી ફીતુર.
 શું હોમાન, લહહાક, ફરશીદવર્દ,
 શું કદખાદ ને નસ્તીહન, શેરમર્દ.
 કહયું મેં, કરો તે પુર સર બ સર,
 કરો ઠંડો કીનાનો જુસ્સો અગર. ૧૮૦૬
 તો કીનાનો દર બંધ કરે સુલ્ક પર,
 ન પેહરવું પડે કાંઇ બખ્તર અખર.
 જુદી મતલબે હોય બોલતો મગર,
 કરશ તાઝો જુનો કીનો જંગ અખર.
 કસમ નાંમી ખુસરૂના સર જાનના,
 કરશ હું ફના સુલ્ક તુરાનના.
 ન રાખશ હું સંગલ કે ખાકાને ચીન,
 ન એક જણબી જંગીએ, તુરાં ઝમીન.
 છું હું એક ધરાનીઓમાં નાંમવર,
 પડીચ જગે સિહોની આંદત અખર.

કીધાં છે મેં તનથી જુદાં કંઈક સર,
 કદન ના મળ્યાં, સિયાહ ધુળના વગર.
 કે જોયો છે મુંજને તેં આં જંગગાહ,
 છે એજ રીત મારી, અને એજ રાહ.
 નથી કરતો આગળથી વાતો મગર,
 શુર, અંત, જોતો ન કીનાં વગર.
 કહ્યું સર્વ તેપર ઘણું ધ્યાન ધર,
 અને આં કબુલ સારી વાતોને કર.
 એવું સમજીને સખ્ત ડર્યો હુમાન,
 ને ધુંજ્યો તે ઝાડોના પાનો સમાન. ૧૮૦૭
 સુની એવી રૂસતમની વાતો મુદામ,
 કીનો જોયો જોશીના વાંકેજ તમામ.
 પછી દીધો હુમાને એવો જવાબ,
 કે અચ શેર દીલ મંદ જંગી શીતાબ !
 આવું કદ, ને ઉંચાઈ, ને ઝોર સખ્ત,
 તો લાયક છે તુનેજ ધરાંતુ તખ્ત.
 નથી તું કોઈ દાંના જંગી વગર,
 યા છે માહાન ધરાંનો કોઈ નામવર.
 પુછી તુંએ જુનીયાદ, ને માડ નામ,
 ન દીતથી કબુલી મુજ ઇચ્છા તમામ.
 શુરેકુહ છે મુજ નામ તો અચ દીલેર !
 પીદર છે જુસેપાસખી મંદ શેર.
 આવ્યો છું હું તો દુરથી સંગ સેપાહ,
 સિપાહી બની આવ્યો છું જંગગાહ.
 કે જાણી તુંએ મારી જુન્યાદ, નામ,
 ઘટે તારૂખી નામ કેહવું તમામ.

એ માટેજ તુજ નામ માગું છું યાર,
 કરે જગમાં ધર્યાઓ તુજ આશકાર.
 હવે જો તું આપે મને તારૂં નામ,
 કરે પાછો ખુશહાલ મારે મુકામ. ૧૮૦૮
 કહ્યું જંગગાહમાં તુંએ જેની પાસ,
 તે કેહવશ હું સરવે આં લશકરની પાસ.
 કેહવશ પાસે મનસુર ખાકાનેચીન,
 ખુઝર્ગી, ને જંગીએ તુરાં ઝમીન.
 કહ્યું રસતમે પુછ ના મારૂં નામ,
 તેં જોયું છે જેની, તે કેહજે તમામ.
 દયા મુજને આવે છે પીરાં ઉપર,
 જળેચ તેની માયાથી મારૂં જીગર.
 ખુને સિયાવક્ષ, તેનું ફાટેચ જીગર,
 સખુરી ભર્યો તુર્કીમાં છે તે નર.
 મોકળ તેને જલ્દીથી તું મારી પાસ,
 કે જોઇએ ઝમાનો ફરેચ કેમ પાસ.
 તો હુમાન જોલ્યો અરે નામદાર!
 છે આતુર જો પીરાંના જોવા દીદાર.
 તો જાણે શું પીરાનને, કલખાદને,
 ગોરૂઝરહને, ને પોલાદને.
 કહ્યું વાત પુછે છે એટલી શુ કામ,
 ચઢાવ વેહતું પાણી ન ઉંચે તમામ.
 નથી જોતો? લડવાનું ભારે સેપાહ-
 થી, છે તારે આધારે આં જંગગાહ. ૧૮૦૯
 હુમાં તુર્ત કર્યો તે વખતે શીતાબ,
 ગયો રંગ મોંઢનો, ચેહરાનું આબ.

બોલ્યો પોરાં પાસે કે અય ને'ક બખ્ત !
 આપણુ પર આવી પડયું છે કામ સખ્ત.
 છે શેર દીલ ઝાબુલી રૂસતમ ઝરૂર,
 ઘટે ફરિયાદ પર કરવી માતન ઝરૂર.
 ઘણી વાતો સમજી, કહયા બહુ સુખન,
 કીધી યાદ સઉની બહીઓ તદન.
 રે ! ભાઈ, અવલતો લીધું મારૂ નામ,
 કીના માટે સ્વાવક્ષના બોલ્યો તમામ.
 ને ગઈ ગુજરી વાતો કીધી તેણે યાદ,
 શું વયરાની, આબાદી, ઇચ્છા, કે દાદ.
 બેહરામ માટે, ને તુખમે ગોદરઝેયાન,
 દરેક માટે, જેને કે પોંદરૂયું ઝેયાન.
 સિવા તુજ કોઈની ન જોઈ મહુર,
 ઘણી વાત બોલ્યો, કીધો ખુશ ચહુર.
 સેપાહથી તે તેડે છે તુને આં વાર,
 નથી જાણતો, દીલમા શુ રાખેય વિચાર ?
 તું જા, કે જોસે નેઝાબી તેને દસ્ત,
 ગોયા પાહાડ પર પાહાડ બેઠેલો સખ્ત. ૧૮૧૦
 છે બખ્તર ગોરજ સાથે બઝેબયાન,
 ને ઝીન નિચે છે મસ્ત હાથી નિદાન.
 તું જોશે હું ખોટું ન બોલ્યો લગાર,
 તેની તેગથી આગ રચોશન અપાર.
 ના હટશે, ન જોશે તુને તે અગર,
 તારેજ માટે ઉભેલો છે ત્યાં મગર.
 તેને જોઈ કરજે તું વાતો નરમ,
 ના શમશીર લેતો, થતો ના ગરમ.

પીરાંને કહ્યું ત્યારે અય નાંગવર !
 વખત મારે આવ્યો, મને છે એ ડર.
 જો છે રૂસતમજ તેગ મારનારો સખત,
 તો આપણો છે મયદાંમા માતમનો વખત.
 ઝમીં મુલકમાં લાગી છે આગ હાય !
 ન જાણું, કીધું શું તુરાં બખતે આય ?
 આવ્યો પાસે ખાકાનની ચશમેતર,
 દીલે ગમ ને ગુસ્સો ટુટેલે જીગર.
 કહ્યું વખત આવ્યો હવે મારે સર,
 લડાયક દીલેર જંગીઓથી મગર.
 બોલ્યો ત્યારે તુંદીથી ખાકાને ચીન,
 ન થા સુસ્ત પહલવાને તુરાં ઝમીન ! ૧૮૧૧
 તેનું તન નથી કાંઈ પોલાદ, સંગ,
 કે આપણુ નહીં ક્યેં તેનાથી જંગ ?
 કહ્યું તેણે અયે શાહ ઉતાવળ ન કર,
 હવે વાતો આપણની થઈ છે દીગર.
 વખત આયો કામુસ જેવા જંગી સર,
 ત્યારેજ મારાં દીલને થયો શક ઝખર.
 કે રૂસતમજ કીલ્લો આં પોલાદી છેક,
 કમંદ ડોરના જેની ફાંસા અનેક.
 ચઢી આવે પાણી, યા અફસેયાબ,
 નહીં પીક જોશે તેની કોઈ ખાબ.
 ધસાય છે તેની જંગે દેવો અનેક,
 શું મહોતું મયદાં, કે શું મહં એક.
 તે અબુલમાં ભારે દમાંમદાર છે,
 તથા સિયાવક્ષનો ઉછેરનાર છે.

પીઠર સમ તે દુઃખથી લડે છે આં જંગ,
 કરે છે જહાંભેય ઉપર ગેતી તંગ.
 ખોલાવેચ મને કુઓજ ભારીથી આય,
 ન બાણું કે મુજથી શું પીલતન ચહાય ?
 શું માગે છે ? બાઉ ને બેઉ નિદાન,
 કે ગમથી ઉડી જાય છે મુંજ રવાન. ૧૮૧૨
 કહ્યું ત્યારે ખાકાને બા તેની પાસ,
 ઘટે તેમ નરમીથી કર વાત ખાસ.
 અગર માંગે દોસ્તી કરી રૂસ્તગાહ,
 વધાર્યે કાં મયદાંને રંજે સેપાહ ?
 તું ફર પાછો હૃદયો કળુલી ઝખર,
 ઝરૂર શું એવી જંગ કરવા મગર ?
 છે પણ ચર્મ ચિત્તા નિચે તેનું તન,
 તો છે ખ્યાલ તેનો લડખનો તકન.
 આપણી તૈવારે બંધા કરશું જંગ,
 અને કરશું મયદાંને જંગ તેને તંગ.
 ભરૂસો તે યજદાંનો રાખી તમામ,
 કર્યે જંગ ભેગાં કુવતથી મુદામ.
 કે જ્યાં મુખી તનમા રહે આં રવાન,
 કદી જીવ દહયે, કદી લધયે જાન.
 ન તન તેનું કાંસુ કે લોહું ઝખર,
 નથી ગોશત, લોહી, ને બાલો, વગર.
 નથી લડવું તે જંગ હવામાં અગર,
 તો કાં ખાળે દહશતથી, દુઃખથી જીગર ?
 સમજ, ખાયે છે લોહું પથર મુદામ,
 તો પણ તીર નેઝા લોકાશે તમામ. ૧૮૧૩

તેના એક મદદ, છે ત્રણસો અહીં,
તો ગમ કરવો મયદાને જંગમા નહીં.
તથા મદદ આપુલી આં નામદાર,
ન જંગમા છે હાથીથી ઝયાદા લગાર.
ખતાવશ રમત તેને હાથીની અહીં,
કે આવશે ફરીથી તે લડવા નહીં.

પીરાનનું રસતમની આગળ જવું અને
સુલેહ તથા લડાઈની વાત કરવી.

ગયો ત્યારે પીરાં, લયો દુઃખ ડર,
થતું કામે રસતમથી દુકડા જીગર.
આવી લાગ્યો ઇરાં સેપાહની બે પાસ,
કે બાલ્યો લડાયક આ સરદાર પાસ !
સમજ્યું કે આં ફરિયાદી બેશુમાર,
મનેજ તુરકીઓમાંથી તેયો આં વાર.
હું આંબોય હવે આંય લશકરની પાસ-
તે લશકરથી, શું ચાહે છે મુજથી પાસ ?
સર અફરાઝ રસતમને થઈ એ ખબર,
કે આંગો છે તુર્કોથી એક કીનાવર.
આંગો ફરિયાદ આગળથી તે તેની પાસ,
કોલાહ માંથે પોલાહી મુકીને પાસ.

કહ્યું તેને અય તુર્ક તુજ નામ શું ?
 હયાં આવવા છે ખાહેશ અને કામ શું ? ૧૮૧૪
 જવાબ એમ દીધો છું પીરાન હું,
 આં સઉ નાંમદારોમા સરદાર છું.
 મને તેથી વેસેના હુમાન પાસ,
 જ્યાં ખુબીઓથી સબલીને ખાસ.
 તું પર દીલ ગયું દોડી અય પહલવાન !
 કહે, કોણ તું ? નાંમદારો મેયાન.
 કહ્યું એમ દે છું રૂશતમે ઝાખુલી,
 છું ખંજર ને જખતરનો સજ કાખુલી.
 સમજ્યું પીરાને, જોડ્યો સરકરાજ,
 નિંચે આવી ઘોડેથી કીધી નમાજ.
 કહ્યું તેને રૂશતમે અય પહલવાન !
 દોઆ તું પર ખુરશીદે રઓશન રવાન.
 ને માં થી, જે બેટીએ અફગસેયાબ,
 જુએય રાત ભર તારી માયાના ખાખ.
 કહ્યું પીરાને કે ઓ પીલતન જખર !
 દોઆ રખની, ને અંજુમનની, તું પર.
 ને આફીન નેકીના રખની તું પર,
 ફલક ચાહુ રેહજો તારા હુકમ સર.
 પનાહ જેથી છે, તે ખુદાનાં શુકર,
 કે જોયો હયાં જીવતો તુને મે અગર. ૧૮૧૫
 અવારેહ, ફરાંમર્જ, દસ્તાને સામ,
 મુરાદો ભર્યા દાંના દીવના તમામ.
 ન જગ હોતી જેઓની હાજત વગર,
 હશે તન દહેસ્ત, શાહ દીલ, નામવર.

હું ખોણું, કરે ના જો ગુસ્સો ઝખર,
 ગીલા કરે માલીકની નોંકર અગર.
 મેં રોપીયુંતુ ખાગ અંદર એવું શખર,
 ફળો જેના લોહી, આવ્યાં પાંનો ઝહર.
 ગ્રીષ્મ આખ આંખોતું ખેંચીને રંજ,
 હતી મારી ઝીંદગી ને તેજ મારો ગંજ.
 તેથીજ આવે છે મુજ ઉપર દુઃખ અટળ,
 ઉતારની જગો આવે છે ઝેહરી ફળ.
 મને ગણતો સ્વાવક્ષ પીઠરની મીસાલ,
 બદી સાંમે બાંણતો હતો મુજને દાલ.
 હુંખી ગણતો સ્વાવક્ષને ખેટા સમાન,
 સરો, ચરમ, જીવથી, વધુ ખેગુમાન.
 તેને દીધી મેં મારી ખેટી, મહલ,
 દીપે જેથી ખાંદાંનો કીર્તિ અસલ.
 ફરફ હતો મુજ માટે ખાંદાંનથી,
 દોઆ જેને દેતો દીલો બાંનથી. ૧૮૧૬
 માર્યો લોકે મુજ ખેટીની સાથ કેમ?
 તું તો કેહશે મુજને, તું લાયક છે એમ.
 ઘણી રંજ, સપ્તી, અને દુઃખ મગર,
 મેં ખેંચ્યાં છે શાહ અંબુમનથી ઝખર.
 ગવાહ છે આં ગેતીમાં ચઝદાંન તે,
 ગવાહ કરવો રખને ખુર્ર જોકે છે.
 થયો છે એ વાતે વખત કંઈ પસાર,
 શીખામણો દાંનાથી સગજીય અપાર.
 બદી ના કીધી કોઈ જગેહ મેં લગાર,
 એ કામે ઉઠાવી છે રંજો અપાર.

વધુ ખુસરો માટે તો, અય પહુલવાન !
 એ આગમજ ઉઠાવી છે રંજો નિદાન.
 કે ખુસરૂખી જેથી તે અઝઠાડને હાથ,
 બચેો મારા આરા ને કેહવાની સાથ.
 પેદા માંથી ખુસરૂ થયો જ્યારથી,
 છે દીલ શાદ મુજ તેના દીદારથી.
 મારી વાતનો છે શાહા ખુદ ગવાહ,
 તથા મુજ અકલ જેમ દેતીતી રાહ-
 તેમજ, મંરાત દહાડો તુરક શાહ પાસ,
 વખત બે વખત ચુપ રેહતો ન ખાસ. ૧૮૧૭
 કેહતો મુજને સરદાર અફાસેયાબ,
 શુ આહતો નથી ? કયે આરામ ખાખ ?
 તેનાથી શેવટું પૂંગશે હાંની અપાર,
 નથીજ માણતો તું તો વાતે લગાર.
 તેનું જાપ સમ કાંપવું જોઈયે સર,
 ન તો જોશે તેથી શુ પૂગેચ અરર.
 કહયું છે નમુમીએ મુજને તદન,
 બદી એથી આવશે સરે અનુમન.
 તો કેહતો હું અય શાહા આલા ગોંહર !
 નમુમીમાં કાં જાંધે છે દીલ ઝખર ?
 પનાહ રળની, ખાહેશ રળની તું ધર,
 છે રેહનુમાં નેકીનો તે સર બ સર.
 વિચાર એક મત કરતો મુજ વાત સાથ,
 આરા સેંકડોથી જોંચી લેતો હાથ.
 ગયો ખુસરૂ ઈરાન જ્યારથી મગર,
 હું ત્યારથી હું દીન રાત બંદમા ઝખર.

તે તેજી, ને તુન્દીથી, ગુસ્સાને ચહર,
 બધા દહાડા મુજને એ વાતે મગર-
 કહેય, તેજ નાંખી ખુરશ મુજ ઉપર,
 તુંએજ ખવાર ટોલામા કીધો ઝખર. ૧૮૧૮
 પેલી તર્ક રાખે છે ખુસરોખી ખીજ,
 એવું લાવ્યું કળ મારી નેકીતુ ખીજ.
 કસમ પાક ચઝદાંના, ખુરશીદો માહ,
 આં ફરતાં ફલકના, ને તાલે કોલાહ.
 કે માતમ ન ગઈ મુજ અયેવાનથી,
 ઉડેચ શોલા આતશના મુજ જાનથી.
 કરેચ લોહી, આંસુની જગ્યે પ્રવેશ,
 ગીરફતાર વઈદોમા છું હું હુમેશ.
 એ કામેતો આવ્યો છે મુજ પર ગઝંદ,
 ન મરજીથી આંસમાન આવ્યું ખુલંદ.
 સયાવક્ષના કામે ને વાકેફ થયો,
 બદી નેકીથી હાથ ખાંચી રહ્યો.
 ખુલંદ શાહો બે, મુલક બે વચ્ચે હું,
 હાજતમંદ છું, રડતો છું, ખવાર છું.
 બચાવી ફરંગીસ જીવથી મે સખ્ત,
 પીઠર આહતો કરવા પૂરો તેનો વખત.
 છુપાવી તેને રાખી મારે મકાન,
 ગરઝ કોઈ પડવા ન દીધી નિદાન.
 તેના વેરે મુજ જાન માંગેચ મગર,
 ને માંગે છે મુજ પાસે શત્રુના સર. ૧૮૧૯
 દુઃખી બે તરફથી છું અય પહલવાન !
 બે ટોલાની વાતે છે રૂપર સર નિદાન.

નથી નાસવા રાહ અકાસ્યાબથી,
 નથી જગ્યા રેહવા સુખો ખાબથી.
 ખાઓ, મુલક, જાનવરનો છે ગમ,
 નથી જોતો હયાથી જવા કોઈ ગમ.
 જનાનો, ને ખેડાઓ, છે બહુ મુદામ,
 દરેકથી છું બંધાયેલો, અખમી, તમામ.
 અગર જંગ ક્ષમાવેચ અક્ષાસ્યાબ,
 તો રેહતો ન હરગેઝ આંખોમા ખાખ.
 ને લાચારે ખેંચુ છું લશકર મગર,
 નથી દીલ કરતો તેના હુકમ પર.
 દયા મુજ ઉપર કરવા જગ્યા છે સખત,
 ન જંગનો, કે સફનો, હવે કાંઈ વખત.
 ગમો . દઈ આવતે નહીં દીલ ઉપર,
 કે પીલસમના મરવે, તુંખમથી અગર.
 સીવા તેના કંઈએક જંગી સવાર,
 ધરાતા ન જંગથી જેઓ કોઈ વાર.
 છે ડર જીવનો શેવટ મને ખેશુમાર,
 શું કહું જંગ ફરજદો માટે અપાર? ૧૮૨૦
 ખુદાને તું ખાતર અરે પહલવાં!
 ન મારાથી કરતો તું ઘુસ્સે રવાં.
 બહી મારાં ખેશી વિષે કંઈ ન ધર,
 તે ખેતીનાં સાહેબથી ડરજે મગર.
 કસમ જાંને સ્યાવક્ષના, મઓત એ-
 લહું, ટોપ તલવાર બખતરથી છે.
 ટોળાં થઈ જો લડશે દીલેરો અગર,
 તો જોશે તું લાશોના ડુંગર અખર.

કશાની, ને ચકની, ને સકલાળી, હોંદ,
 કે આં મુઝકથી લઈને દર્યાએ સીંદ.
 સિયાવક્ષના ખુનથી છે સઉ બેગુનાહ,
 બે કે ફર્યોજ લઈ આવ્યો છે જંગગાહ.
 સુલેહ છે પસંદ, જંગ કરતાં તમામ,
 ન એ માટે કરવું ઘટે તંગ કામ.
 કહે, શું બુઝે છે એ દાંના નિદાન ?
 તું છે જંગ અને મરદીમાં શકિતવાન.
 પીરાંથી મુની રૂસતમે વાત જ્યાર,
 જવાબ તેને ગમતો ન દીધો તેવાર.
 તે જોલ્યો કે આં જંગગાહમાં મગર,
 મે શાહના દોલેરેથી ખાંધીય કમર. ૧૮૨૧

સીવા નેંકી તુંથી નથી બેતો હું,
 બે નિરદોષ તુરકીઓમાં હોય તો તું.
 થતું તુંથી રાસ્તી સીવા ના નિદાન,
 સીધું તું ચલાવવાને ચાહેય તુરાન.
 કે ચિન્તોળી સમજે છે ઝગડો ને જંગ,
 નથી ઠીક, ગનીમત કરેય કોહો સંગ.
 બે શાહોના સરના કીનાની ફરજ—
 પડે, ત્યારે તીરોના મેહની ગરજ.
 સુલેહ માટે કરવાં છે બે કામ હાલ,
 છે લાયક કે નહીં, તે કરી બે ખેયાલ ?
 અવજ એ કે જે કોઈએખી ખુને શાહ—
 રેડયું, બેહુદાપણથી આ જંગગાહ.
 તેને ખાંધી મોકલાવે તું શાહા પાસ,
 ન કહે તે કદાચ જંગ કરવાને ખાસ.

ગુનેહગાર, નિહોંધી ખુનનો અગર,
 ન થાયે કદી જંગગાહે ઝગર.
 ખીલું એ કે મુજ સંગ ખાંધી કમર,
 અને આવે શાહ પાસે શીરઝગર.
 તું જે ચીઝ છોડી જશે આ મુકામ,
 અને ગણશે જેને તું કીંગતી તમામ. ૧૮૨૨
 તે એકથી તું દસ, શાહથી લેશે મગર,
 જગા ફર્યોજે તુરાંની નહીં યાદ કર.
 નતો એકનેથી હું ન છોડશ યકીન,
 શું શકની, શું સકલાખી, ખાકાને ચીન.
 કરશ નાશ આં જંગગાહનો ઝગર,
 કે ઘાસ બદલે ઉગશે સરો ખાક પર.
 કહયું કોવથી પીરાને, છે સખત કામ,
 તુરાંથી જવું શાહા પાસે મુદામ.
 ખજું એ ગુનેહગારો માંગેય તમામ,
 જેને મારે સ્વાવક્ષને કીને મુદામ.
 ખુઝગો છે ખેશીએ અફાસેયાબ,
 ઘરાવે છે ગંજ, મર્તાબા, તખ્તો આબ.
 કહું કેમ એ વાત હું પોતે મગર?
 એની માંગણીનું ન પુછડું કે સર.
 શું હુમાન, કલ્યાદ, ફરશીફર્દ,
 થયું છે જો ગુદર્જને જેથી દર્દ.
 એ સહ ગણત્રીમાં છે, તો થાયે ન એમ,
 એવી વાત ગેતીમાં થાયે તે કેમ?
 હવે મારે ચારો એવો શોધી લઈ,
 લેવી જોઈએ રાહ, એની સાંમેથી જઈ. ૧૮૨૩

પછી ખોલ્યો પીરાન અથ પહલવાંન !
 રહો તું સદા જવાંન રચોશન રવાંન !
 હું જઈ પાછો કહું બાહુદુરોને થકીન,
 શુ મનસુર, સંગલ, શુ ખાકાને ચીન.
 ને મોકળું અકાસ્યાળ પાસે સવાર,
 કેહવાડું કે સર ખાખથી કર ખીદાર.

તુરાનીઓનું ધરાનીઓની લડાઈ માટે વિચાર
 કરવું અને તે ઠરાવ ઊપર આવવું.

પવન જેવો આવ્યો સેપાહમાં તે બાદ,
 હતા જેખી કોઈ કે વીસેની ઓલાદ.
 ખોલ્યો લેદ એકઠા કરી તેઓ પાસ,
 કહ્યું આવી ચઢતી ને પડતીખી ખાસ.
 છે શેર હીલ રસતમ કરો સઉ ઘેયાન,
 આવ્યો છે જે માતમમાં જંગને મેદાન.
 ખુઝર્ગો, ને સિહોળી ઝાખુલના,
 ને કુલ નાંમદારોળી કાખુલના.
 શું કશ્વાદી ગુદઝ, અને ગેવ, તુસ-
 થી, લડવું થશે લવન મંઝી અફસુસ.

કીનામાં ઉતરશે તે સરદાર અહીં,
 તેા જગના સવારોળી ટકશે નહીં.
 તુરકમાંથી માંગે છે તકસીરવાર,
 રાખેચ બેગુન્હાઓથી દીલને ઉદાર. ૧૮૨૪
 બાણાચ, કેાંણુ છે હયાં ન તકસીરવાર ?
 નથી જેથી દીલ શાહનું દરદી અપાર ?
 બુઓ કે થશે મુલકળી આં વેરાંન,
 પુરી કરશે ઇચ્છા દીલેરે ધરાંન.
 ન રહેશે હયાં બુદા જવાંનો કે શાહ,
 નહીં ગંજ, લશકર, ન તખ્તો, કોલાહ.
 જેથી શાહે ધરાં ખુશી બહુ થશે,
 દીલેરાને આં, દુદો ગમ રહી જશે.
 અફસોસ ! આં દીલેરા, સેપાહ સખ્તના,
 જે છે તાબે, રૂતબા, બુલંદ, તખ્તના.
 હું કેહતો શહાં બુદમીને એ સુખન,
 કે ના રાખ ગુરસો, ને એટલો પવન.
 જળી તું જશે એક દીન એક દમ,
 જળી બુદી, દીલની સીવાશે ચશમ.
 ન માન્યું સીતમગારે માફ કરમાન,
 કહ્યું, નામી ટોળાનુંબી નહીં નિદાન.
 ઉખેડયો જગાથી બુલંદ તેંણે શાહ,
 લીધી નાં દીલેર દાંનાઓની સલાહ.
 બેશો તાજ કે શાહ ન રહેશે આં વખત,
 ન હાથી દીલેર, હાથીદાંતોનું તખ્ત. ૧૮૨૫
 હવેથી એ બેશો બધું પાયમાલ,
 લડઈગાહથી ફરશે ન કોઈનું ખુશાલ.

તેઓ છુંડશે ઘોડાની નાલે શીતાળ,
 થશે ધુળ બેઠાર બજોતોનું આબ.
 હુમાં કાજે મુજનું બળે છે જીગર,
 જળે છે રૂઢન કાજેખી જીવ ઝબર.
 છે રૂસતમનું દીલ તેના કીનાથી પુર,
 જેથી છે ભવાં પુર કરચલી ઝરૂર.
 હું ગમ ભર્યો ખાકાને ચીન પાસ જાઉં,
 શું કીનાથી પડ્યું મારી પર, સુનાઉં.
 હવાની ગીસાલ આવ્યો ખાકાન પાસ,
 જીગર ખુને તર, હાય હોટોએ ખાજ.
 દીઠી તેના તખ્તમા માતમ ઝબર,
 જોયા લાલા કેસર જેવા ખુને તર.
 કે કામૂસના ખેશીઓના કંઈ સેપાહ,
 આવ્યા પાસે ખાકાન, થઈ દાદખાહ.
 ને કેહતા દરેક જણ, કે અફસેયાબ,
 કદી નાં ખુઝર્ગી હવે જોશે ખાબ.
 કીનો કાં ધર્યો? ના હતો કોઈ નર?
 લડે જે લડાઈને દહાડે અગર? ૧૮૨૬
 કશાંની સેપાહ આં જશું લઈને ચીન,
 કીને પુર આંસુના ભર્યા ચકીન.
 ને લાવીશું બરબર ને ચીની સેપાહ,
 થશું હમો કામુસનાખી કીનેખાહ.
 ને ખુઝર્ગોશ સગસાર, 'માઝ'દરાન-
 થી, લાવીશું મારી ગુરજના નિદાન.
 ખતમ 'હોશે રૂસતમ કરે હયાં નિદાન,
 સુંને કોઈ ના તેનો આવાજ કાન.

અગર કીનો શોધે છે અફસેયાળ,
 કરે ના તે આરામ યાકે ન ખાખ.
 વળી તુજમે ચંગેશ અને અશ્કયુસ-
 થી, શોરો થયા જાણે વાગ્યાંજ કુસ.
 હરેક જણુ કુતુબીઓના, દર્દથી,
 ભીંજવતા ૧ કેસર પાણીએ ઝર્દથી.
 ને બોલતા હતા લાવી આંખોમા આખ,
 હવે પછી જોશું ન આરામો ખાખ.
 ને સીસતાંન ખાળીશું આગે ઝખર,
 કરશું ગમ ભર્યાં રાત, દી, તેઓ પર.
 ને આબુલી રૂસતમનું સુળીએ સર-
 ચઢાવીશું, ૨ નાંખીનાં સોગે ઝખર. ૧૮૨૭
 ખાળી તન તેનું ખાક લઈ તે મગર,
 ને છાંટીશું તેનાં ફર્વાઝા ઉપર.
 થયો દીલથી દીવાનો સમજી પીરાન,
 સિયાહ ચેહરો બન્યો તે શોરે નિદાન.
 કહ્યું દીલથી અચે રડતા, લાચારો, હાય!
 દુઃખી, ફીકમદો. ને ગગખારો, હાય!
 બેશક કે તમોને ખખર ના હશે!
 તમારો પુરો વખત હયાં થઈ જશે.
 કે આબુનું છે જંગમા દર્યાઈ મગર,
 ચરમ ચિત્તાનું જેનું અખતર ઝખર.
 કહ્યું ખુદલું આ ૧૧ તે ખાકાન પાસ,
 કે ટુંકી આ જંગ હવે લંગાઈ ખાસ.
 કે રૂસતમ, હતી ફઝોજ ન્યાંણી મગર,
 ને જ્યાં જ્યાં હતા અફસરો નામેવર.

તે લાગ્યો છે, થઈ રંજ ખર્ખાઈ હયાં,
 સિતમ ભર્યાં કામે મળે દાદ કયાં ?
 ક્યું એવું શાહે તુરાંતું આં સર,
 કે સ્યાવક્ષ કપાયો તેના હાથ પર.
 મુરખ ગર્સીવઝના કેહવાથી તમામ,
 થયું તેના હાથે એવું બુઝ કામ. ૧૮૨૮
 તે સિયાવક્ષ લાયક હતો જેહાંદાર,
 કે આબુલી રસતમ જેનો પાળનાર.
 કીનો જંગ શોધે છે તેથી અખર,
 કરેચ ધરતી આંસમાં, તળે ને ઉપર.
 ન હાથીની શું ઠો, ન ચિત્તાના દસ્ત,
 ન દર્યાવ નીલનો, ન પાહાડોળી સખ્ત-
 પસંદ કરતાં તે સાથે આં જંગગાહ,
 કે ઉતરે છે તે જ્યારે પેશે સેપાહ.
 રખશ રાન નિંચે ધરાવે છે તે,
 ન લોહીને દર્યાવ આહતો કીરતીખી જે.
 સહલ ના સમજવી તેની જંગ સખ્ત,
 હરેક કોઈએ જોયો છે જો તેનો દસ્ત.
 બહુ આંસમાંથી ગો આવ્યો અંગાર,
 જેના દહે, દીલ આં થયું ધુવાદાર.
 હવે સરવે ઢાંનાવો, હુશીયારોને,
 બોલાવો મુંબેદારને, સરદારોને.
 જુએ કે શું ચારો છે એ કામનો ?
 છે કેાંણુ જંગી નર, જંગ મુકામનો ?
 પ્રથમ ઠીક કરવું ઘટે સર્વ કામ,
 કીનાની નહો. પેહેલ કરવી મુદામ. ૧૮૨૯

બલાથી કદી પાછા ફરશું વતન,
 મગર ભારે બદ બખ્તી સાથે તદન.
 પીરાંથી થયો દુઃખી ખાકાને ચીન,
 તુરત યાદ કીધો જહાંનઆફરીન.
 ને બોલ્યો કે આપણું શું કર્યે ઉપાય ?
 ને આવીય સેપાહ એવી બાહદુર આય ?
 બોલ્યો ત્યારે સંગલ અરે સરકરાઝ !
 કરવી કાંય જોઈએ આં વાતો દરાઝ ?
 મદદ આપણુ આવ્યા અફઝાલખથી,
 આવ્યા જગલો, ફર્યાના આમથી.
 મેળવ્યા હદયાએ, ને હારો, તમામ,
 હરેક મુશ્કથી આવ્યા દોડી મુદામ.
 કોહલાં જેવા કર્યે, આવી શેર મસ્ત ?
 લડછથી અગર કર્યે આં તંગ હસ્ત.
 આવ્યા દોડી સિહો લડાયક સમાન,
 નહીં લીલ કીધી રાહા દરમેયાન.
 કદી એક સગઝી આયો મર્દ જંગ,
 તેથી શું તમો પર થયું કામ તંગ ?
 શરમ ભયું, એક માટે એટલા સખુન,
 જુદી કોઇ વળણ લેવી જોઈએ જખુન. ૧૮૩૦
 સમજ કે છેડાયલો તે હાથી છે મસ્ત,
 લડછગાહમા સિહોને પકડે છે હસ્ત.
 મુવો તેથી કામુસખી પહલવાન,
 તો તે પરથી લાવવું ન જોઈએ ગુમાન.
 એ રૂસતમથી પીરાં ડરે છે શીતાબ,
 સિયાહ રાતે ગમથી નહીં કરતો ખાબ.

ન ધારતા એવો તેને જંગીઓ મસ્ત,
 લાંબાવશ ખુદાની મદદથી હું હસ્ત.
 નથી સિંહની જોડી ન હાથી ઝખર,
 પીરાં કહે છે એટલા નથી કંઈ હું નર.
 ભલું એજ રાખવો દયાવી વિચાર,
 ન દીલ સુસ્ત કીનાથી કરવું લગાર.
 સમજ કે લડાયેકો છે સો હુઝાર-
 થી ઝયાદા, આપણનાં દીલેરો સવાર.
 છતાં એકે, રડતા ને ઘભરાઈ ગયાચ,
 છે જીવતા છતાંખી મુવેલા થયાચ.
 સહવારે ગુરજ ભારી લેશું કસી,
 ને મથદાંથી એક દમ જશું ત્યાં ધસી.
 હવા કરશું વાદળ વસંતી સમાન, ૧૮૩૧
 ને વરસાદ તીરેનોખી. એગુમાન.
 સવારોની ગર્દે, ને અખમે ૧૮૩૨,
 પીછાણી ન શકશે કોઈ પએર સર.
 હુમનખર્દ થઈ, જાહો સગઝીની પાસ,
 બિડારજો તમે ગર્દ આંસમાંને પાસ.
 નઝર મુજ ઉપર રાખજો વાર વાર,
 દુટી પડજો, મારૂ જેવારે પુકાર.
 ન થાય એમ કે એક જણખી છટકે ખરો,
 જીગર કીમતી રાખતા નથી બદ નરો.
 સુખન એવા સંગલથી સમજી પીરાન,
 થયુ ઝઈફ નરતું ફરી દીલ જવાન.
 કહ્યું ત્યારે પીરાંને તું શાદ રહો !
 ને ગમ અંદીશાથીખી આઝાદ રહો !

તમામ નામદારો, ને ખાકાનેચીન,
કીધી હીંદના શાહ ઉપર આફરીન.
પીરાં આવ્યો પોતાના તંબુમા ખાસ,
કે તુરાંની સરદારો આવ્યા તે પાસ.
શું નસ્તીહન હુમાં અને ખારમાન,
કહો જેઓ ગમગીં, કહી શાહમાન.

હુમાને પીરાંને પુછી એ ખબર, ૧૮૩૨
કે તકરાર આવી શું સેવટ ઉપર.

સુલેહનાં વિચારો અગર થઇ જશે,
કે ફરિયાદોમાં ફરિયાદો મળી જંગ થશે.

તો સંગલતું કહેલું હોમાનને કહ્યું,
ને લશકર જે જંગ માટે શાંતીલ થયું.

થયો ગમગીં હુમાં એ કામે અખર,
થયો ગુસ્સે બદખખત સંગલ ઉપર.

પીરાનને કહે આંસમાંથી સખત-
ન છુટકો, ફરિયાદ કેમ જોઇયે વખત ?

કહ્યું, રાહમા મળ્યો જો કલખાદ ખાસ,
ખરેજ અકલ કોટા છે સંગલની પાસ.

મેં જોયો છે તેજ હોય રસતમ અગર,
દીલેરોથીબી મેં સમજ્યુંય મગર.

તો મયદાને જંગ, નથી સંગલ ચકીન,
ન કનહર, ન મનસુર, ન ખાકાને ચીન.

નહીં આય હાથી સજવેલા મસ્ત,
નહીં આ ખજાનો, નહીં તાજ, તખ્ત.

સેપાહથી થવું જોઇયે ખાજુ મગર,
નફા છે, યા ટોટો, તે કરવી નજર.

તું જોજે આં ભારી સેપાહથી મગર,
 જે જીતનારી દુન્યાં, ગોરઝની ઝખર. ૧૮૩૩
 તે જે હીસ્સા મઠીમાં મળશે તદ્દન,
 ખુને ટોપ ધોવાશે, બખ્તર કફન.
 તો કલ્બાદ બોલ્યો એા હાથીના તન,
 નહીં કાઠ વાંણી તું ભુંડી તદ્દન.
 એકાએક હીલ તારૂ ગમગીં ન કર,
 કદી થાયે ધાર્યાથી વાતો દીગર.
 ભવિષ્યના કામોએ ગમથી જીગર-
 બનાવે ન ગમગીં, તો બેહતર અગર.

इसतमनुं पोताना लशकर साथ
 गुप्तगु करवुं.

તેયાં इसतમે તે તરફ પહુલવાન,
 કીધું ઘટતા શબ્દોમાં કેટલુંક ખ્યાન.
 શુ ગોદઝ, રોહામ, અને જેવ તુસ,
 ફરીબોઝ, ખરરાદ, ગોસ્તમ ખમુસ.
 હરેક કામ બાણુનારો ગુરગીન સવાર,
 ને બેઝન લડાઈનો દીપાવનાર.
 કહ્યું इसतમે અકલમ'દોની પાસ,
 ડાક્યા, દીલના બેદારો, હુસ્નાર ખાસ.

જેનેખી તે યજ્ઞદાં કરેચ નેંક બખ્ત,
 ઘટારત છે તેનેજ તાળે ને તખ્ત.
 છે જંગમા કુતેહમદં છતનારો જેહાન,
 ન હર હાથી, ચિત્તા, મગરનો, નિદાન. ૧૮૩૪
 આપણુ શું, ખુદાયાજ છે ઝોરો ખર?
 સિયાહ ખાક વિન શું છે આપણુ ઉપર?
 બદીનો તો કરવોખી જોઇયે ન કયાસ,
 લેવી રાહા ડાહપણુ, ને યજ્ઞદાંની, ખાસ.
 ન કોઇ સાથે ગેતી આં રેહેતી અગર,
 થવું ખુશ ઝયાદા નહીં તે ઉપર.
 હુંનર રાસ્ત, માણુસાઈ, સચ્ચાઈથી,
 ઘટાડો, ને નુકસાંન, જુઠ્ઠાઈથી.
 પીરાં આબો મુજ પાસે દોડીને સખ્ત,
 કોધી વાતો બંજોતાં દીલે થોડો વખત.
 કે સ્યાવક્ષંથી નેંકી શું કીધી હતી,
 છતાં પડયું શું દુઃખ, દહશત અતી.
 તે અઝદાહનાં દમથી ફરંગીસ ખાસ,
 તેનીજ વાતોથી જેહી પાંખી ખલાસ.
 બડસો છે દીલથી મને જોગુમાન,
 કે મરશે અવલ આં કીનામાં પીરાન.
 તેની સાંમે તેનો ખીરાદર, પીસર,
 ને ઉંચ તુખ્મ ખેશીઓખી નામવર.
 અને ખુસરોને હાથ અફરાસેયાબ-
 કે મરશે શેવટ, મેં એ જોયો છે ખાખ. ૧૮૩૫
 બાણો એમાં એકખી ન બચશે અગર,
 પગો નિચે પડશે મુવેલા મગર.

મગર હું ન ચાહતો કે મુજ હાથ પર,
 મરે અંબુમનનો તે સરકાર અગર.
 નથી તેનો રાસ્તી સીવા રોઝગાર,
 નથી તેના હીલમાં બદીનો વિચાર.
 અગર જે ગયો કહી, બળવે તે સાફ,
 ગુનાહ તેનો કરવો ઘટે ત્યારે માફ.
 હતી જે મતા, ને ગુનેહગારો, સહી,
 તે સોંપે મને તો હું કીનો ન લહી.
 પછી મુજને જંગની જગા નાં રહી,
 સીવા નેંકી નેંક કામ જગમાં નહીં.
 તખ્ત હાથીઓનાં તે સહી નાંમવર,
 સેપાહ નીઇલ દર્યાના જેવી મગર.
 જો મોકલાવે આપણને તાજો, ને ગંજ,
 પછી ના ઉઠાવીશ હું તેઓથી રંજ.
 કબુલે તે ખંડણી અને કર તમામ,
 જો તાકત નથી તેને લડવા મુકામ.

તો મારવા નથી કરતા કોઇને નિગાહ, ૧૮૩૬
 ખુદાએ દીધી દાદ ડાહપણની રાહ.
 છે ગેતીમાં પુર ગંજ, અને તાજો, તખ્ત,
 નથી ભાગ લેતા સિવા નેંક બખ્ત.
 થયો ઉલો ગુદર્જ સમજી તો વાર,
 ને બોલ્યો ઓ સાચ્યા, સખી, નામદાર.
 સેપાહનો તું ટેકો, શોભા તખ્તગાહ,
 છે રોશન તુંથી તાજ તખ્તો કોલાહ.
 તારૂં દ્રવ્ય, રોશન અકલ છે નિદાન,
 પળે છે અકલથીજ તારૂં રવાન.

સુલેહ ઠીક બેથક, લડાઈથી આય,
 મગર જો, હજી 'ચાંમડાં'માં છે ગાય.
 કહું તારી પાસે હું એક ઢાસતાન,
 સમજ વાત શું આ કહેય ખાસતાન,
 કે રાસતીથી. બદ તુખીઓનું સ્વાન-
 કંટાળે, બોળ નિચે ગરદન સમાન.
 લાચારીએ કરશે તે કચોલો કરાર,
 પછી ખંત ધરશે પલટવા અપાર.
 કીધો પયેદા ચઢાંએ કપટી નિદાન,
 સમજ વાત નાં, દે જુઠાં પર ન ધ્યાન.
 પ્રથમ ત્યાર કીધું હમે જંગ સુકામ, ૧૮૩૭
 તો ત્યારેખી એ વાતે અટકાવ્યું કામ.
 પીરાંથી. એવું લાવ્યો કાસદ બયાન,
 છું બેઝાર જંગે, કીનાને મેદાન.
 મેં રશાહનીજ સેવાએ ખાંધીય કમર.
 ઝમી, સુલક, તંબુ, ન ચાહતો મગર.
 શીખામણ, ને મુજ વાતો, સંમજ અપાર,
 કહ્યું, જંગ સાથી થશે નાં લગાર.
 કરૂંય કામ જહ ઠીક હવે હું અપાર,
 કુતુખીને કહું, મારો છે શું વિચાર ?
 છે મુજ તખ્ત, ગંજે, જનાવર, તમામ,
 તે સોંપીને ત્યાં, આઉં પાછો મુદામ.
 કેહવાડ્યું મેં, બેહતર હયાં આવે શીતાબ,
 ધરાંમા છે તુજ તખ્ત, ગંજે, અરખાબ.
 હટી જા તું એક તર્ફ કે શાહા પાસ,
 થશે તારો અહેર નહીં વાંક ખાસ.

કહ્યું એમ પછી પીરાં પતરી ગયો,
 ઉતાવળોખી તેજ કાળી રાતે થયો.
 શહા પાસે મોકલ્યો સાંઢણી સવાર,
 કે આન્યું છે લશ્કર, સેપાહ કર તૈયાર.
 ને જાણ્યું મદદ તેની આવી છે પાસ,
 તો ગોઠવી સેપાહ, આયો લડવાને ખાસ. ૧૮૩૮
 ગોયા હમો સાથે ના કંઈખી કહ્યું,
 ન તે કામે સર, કે ન પુછડું, રહ્યું.
 સેપાહ ખેંચી હસમે દીને જંગ મેયાન,
 ફેલાઈ સેપાહ ગોયા સારી જેહાન.
 હવે તુંથી અયે પહલવાંને સેપાહ !
 ખીજ એક ખાઝી રચી છે આં રાહ.
 કમંદ તારીથી હાલ તે ખીહ ગયોય,
 સમજ કે ડરી આંખથી દુર થયોય.
 હતી સઉને હીંમત તો કામુસની,
 ને સરદારો સગસાર, ફરતુસની.
 ઉંધું જોયું કામુસતું જેવારે બખ્ત,
 કમંદ પેચમા જોયો મુવો જો સખ્ત.
 તો ઠોકેચ હવે તે સુલાહનોજ દર,
 આં મયેદાંને થોભી ન શકતો અગર.
 તે જાણે છે પાસ આવી પડતી ઝડર,
 તો કામે લગાડેચ મકર ફેન ફીતુર.
 ખાઝનો, ને હલ્યો, ગુનાહગાર પૂર,
 ગયો કહી, કે તું પાસે લાવશ ઝડર.
 મગર જાણુશે તું, ઠોકાશે જો કુસ,
 ને જંગમા ઉતરશે ફરીખાઝ તુસ. ૧૮૩૯

તો સરદાર પીરાં હરોળમાં જશે,
 નથી જંગો હર વખત ઉભી થશે.
 તેનું સર્વે કહેલું છે ખોટું તદ્દન,
 નથી તેનો સાથી સિવા અહરીમન.
 અગર મારી માને ન નસીહત તમામ,
 તો ને તું કે ફરજદ માફ બેહરામ.
 ફસાવી દીધો તેને ચારામા સખત,
 હમો પર કમીગાહખી કીધી તે વખત.
 ને ગોદઝીઓનું તે જંગને દીવસ,
 ઘોરસ્તાન કીધું મોઢાં સામે બસ.
 રડશ હું જનમ સુધી લોહીના આળ,
 જેનો ચારો શમશીર હીંદી શીતાળ.
 સુની બોલ્યો રસતમખી ગુદઝ પાસ,
 અકલથી નેડાંને તારી વાત ખાસ.
 એ છુપું નથી કે એવોજ છે પીરાન,
 આપણથી એ બુદ્ધો નથી એક તાન.
 તેની નેક કેરદારથી હું મગર,
 નથી જંગ કરતો તેનાથી ઝખર.
 તું ને શાહે ઇરાંથી શું કીધું ગર ?
 ને સ્થાવક્ષના કામે કેવો ખાધો ડર ? ૧૮૪૦
 તે પોતાના બોલવાથી ફરશે અગર,
 આવી જંગ આપણથી કરવા અગર.
 તો રાખુચ શિકારબંદે બાંધી કમંદ,
 કડચ મસ્ત હાથીનેખી જેથી બંદ.
 પ્રથમ હું ધરાઉ છું નેકજ વિચાર,
 ન કરવી પડે જંગ આપણને વાર.

પોતાની તે વાતોથી ફરશે જેવાર,
 તે મારેથી ભેશે દુઃખો ડર અપાર.
 દોઆ કીધી ગોઠર્જ તુસે શીતાબ,
 ઠગી તુને શકતો નથી આફતાબ.
 ફરેખો, ને જુઠ્ઠાઈ, ફન, તારી પાસ,
 ન ચાલશે કદી વાતો પીરાં ની ખાસ.
 ન જગ હો સરો, તાજ, શાહા, વગર,
 સદા હો તું સરદાર ત્યાં સર બ સર.
 તો બાલ્યો સિયાહ રાતે રસતમ મુકામ,
 મગજ થયાં વાતોથી ખાલી તમામ.
 ચાલો રાત અરધી આ પીજ્યે શરાબ,
 ખીલ અરધી ફર્યોબે ગોઠબે શીતાબ.
 હવે ભેંઈએ કે કીરદેગારે જુહાન,
 છુપાવે છે શું આંખ આંહર મેયાન ? ૧૮૪૧
 રે ! ઇરાંનીઓ, આજ રાતે શરાબ-
 થી, કહું નેક બખ્તીની આગહી શીતાબ.
 કે સામેસવારી ગુરજ કાલ લઈ,
 જેનાથી કીધી માજંદરાંમા લડઈ.
 તે લઈ ગરદને હું જવશ જંગ ગમ,
 ધરેય જ્યાં મગરમચ્છ પોતાના કદમ.
 ગુરજ, તાજ, તંબુઓ, કોશાહો, સખ્ત,
 ઝખર હાથીઓ, હાથીદાંતોના તખ્ત.
 ઇરાંનીઓને ફઈશ લાવી અગર,
 બે કરવાને હુમ્લો હું બાંધીશ કમર.
 પુકારો નિકળ્યા તે જગ્યાથી મસ્ત-
 હતા, નાંમદારો જે ખુસરો પરસ્ત.

થયાં સરવે જંગીઓના મસ્ત સર,
તમામ ધરાની શેરમદોના ગર.
કે કર્યા તે પોતાના તંબુની પાસ,
જો થઈ મરજી આરામો, ખાઓની ખાસ.

ધરાનીઓ અને તુરાનીઓનું લશકર
ગોઠવવું અને એક બીજા સાથે
લડાઈ કરવી.

ખતાવી કોલાહ તુરી ખુરશીદે લાલ,
થયો ચેહરો ચંદરનો ચાંદીની ઢાલ.
ડર્યો જગત ચર્યાથી ચંદર તેવાર,
નમીને છુપાવ્યું ગોતાનું દીદાર. ૧૮૪૨
તો વાગાં નગારાંઓ ફરગાહે તુસ,
ઘોડાની ધુળે ગેતી થઈ આબનુસ.
ઝમીં થઈ બહુ, ધુળ હવામાં અપાર,
કે રસતમે લીડયાં લડઇના ઓઝાર.
ઉભી સૂકને ખેંચી ધરાની સેપાહ,
પીસર જંગે આતુર, પીદર કીનેખાહ.
હતો બેટો કશવાદનો સીધે હાથ,
કે બખ્તર, ને પોલાદી નેઝાની સાથ.
ફરીખોઝખી ઉભો ડાલે મુકામ,
દીલેશના દીલ કીને ધોયલાં તમામ.

ઉભો કલ્પગાહેથી નવદરનો તુસ,
 જગા રહી અમી પર ન ત્યારે ખમુસ.
 તહુમતન ઉભો આવી તે ક્યોજ પાસ,
 કે ભેય દુશમનોના દીલેરોને ખાસ.
 ને ખાકાનથી ત્યાં ઉભો કલ્પ જઈ,
 અમીન હાથીઓથી બહુ રંગ થઈ.
 ને કંનદરથી જમણી તરફ મર્દ શેર,
 હતો જે કે અરવાર જંગમા દીલેર.
 ને જંગી ગહાર ઉભો ડાલે ચકીન,
 સવારની તે નાલે ચીરાતી અમીન. ૧૮૩૩
 સેપાહની હરોલે પીરાં ફરતો ખાસ,
 આબ્યો ત્યાંથી સંગલ કીનાખોર પાસ.
 કહયું તેને અથ નાંમ બરદારે હીંદ,
 છે શરવાંનથી તે હુકમ તારે સીંદ.
 મને તે કહયુંતું કેં કાલે સહવાર,
 સેપાહ જંગે ચોતર્ લાવીશ અપાર.
 ઇરાં જંગીઓમાં ઉઠાડીશ પુકાર,
 ન છોડીશ અધકે જવાં કોઈ ચાર.
 પછી જંગ ફસતમની સાથે કરીશ,
 ફલક તકતું સર તેનું, ધુળમાં ધરીશ.
 કહયું સંગલે મુજ વચનથી સહી,
 ફરશ નાં, તું જોશે વધુ કમ નહી.
 હુ બંઉચ તે જંગીઓ ધરનારા પાસ,
 સીલુંચ તીરની નોકે તન તેનું ખાસ.
 કીનો લઉં હું કામુસનો જઈને જંગ,
 ઇરાનીઓ ઉપર કહુ કામ તંગ.

કીધા ભાગ ત્રણ તે સેપાહના ખસુસ,
 ઉડી ગઈ મયદાને, વાગાં જો કુસ.
 ગયો હીરસો એક મસ્ત હાથીનો તે,
 હતી સફ સેપાહોની બે માંધલ જે. ૧૮૪૪
 હતા માથે માહવતોને રંગ અનેક,
 હતા તાજ ખાલી પેહેરેલા દરેક.
 અરીન સાંકળો શોભે ગરદન ઉપર,
 સુનેરી કમરબંધથી ખાંધી કમર.
 ચીની રેશમી ઝાલરો હાથી પર,
 સોનેરી તખત ને અંભારી મગર.
 ને ખાકાન હતો હાથી ઉપર સફેદ,
 ખુશીથી તખત પર દીલે પુર ઉમેદ.
 કર્નાયોનાં ઉઠ્યા પુકારો જે વખત,
 તો ચાલ્યા જગાએથી હાથીઓ સખત.
 આવ્યા જમણી બાજુ ઉપર ત્રીસ હઝાર,
 બહાદુર, સવારો, અને નાંમદાર.
 ને ડાહી તરફથી ખીજ ત્રીસ હઝાર,
 કમાનો, ચીની ઢાલ, લઇને સવાર.
 કલબગાહમાં હાથી, ને ખાકાને ચીન,
 લીધી ઘેરી જેઓએ સઘળી ઝમીન.
 ગયો બે સફામા તે સંગલ જેવાર,
 ધરી હાથમા એક હીંદી તલવાર.
 ઉભું હીંદી છત્ર હતું જેને સર,
 સિપાહ “મુગ” “દમખર” તે “માય”ના ઝળર. ૧૮૪૫
 પીઠે, ડાભે હાથે, અને જમણે હાથ,
 હતો જ્યાં જતો, ત્યાં જતા તેઓ સાથ.

પીરાને કીધું જોઈ દીલ શાકતર,
 નચિત કીધું જંગે તહમતનથી સર.
 હુમાં, ને કહે આજનું આંચ કામ,
 મુરાદે દીલી કરશે ગેતી તમામ.
 આ સાંમન, સવારોળી એટલા, દીલેર,
 સરઅક્રાઝ હર એક છે ગોયા શેર.
 ન સફ પાસે આજે તું રહેતો લગાર,
 ન કરતો આજે કાલે જંગનો વિચાર.
 પીઠે રહેજે ખાકાને ચીનીની પાસ,
 અગત શું છે જંગમા ઊતરવાની ખાસ ?
 જો તે અણુલી આંચ ઝુંડો, સેપાહ,
 જોશે તારાં, તો કામ બનશે. તળાહ.
 જોઈએ આપણું, કામ કેધું આં વખત ?
 ને બાઝી શું ખેલે છે બેદાર બખત ?
 પછી ત્યાંથી આવ્યો તરફ અંબુમન,
 હતો જે જંગે પહલવાં ફીર્લતન.
 નિચે આવી કીધી દોઆ બેશુમાન,
 કે છે તુંથી રોશન બુલંદ આસમાન. ૧૮૪૬
 નહીં પડ્યો આફત કોઈ તુજ બિપર,
 દીવસ તારો વાંકો થતો ના મગર.
 તું પાસેથી અચે પહલવાં હું ગયો,
 પેગામ તારો પીરો જવાં ને કહ્યો.
 કહ્યા તેઓને જે હતા તુજ હું નર,
 સીફત કોંબુ કરે પુરી ગેતીમા ગર ?
 સલાહનું ને જંગનુખી કીધું બયાન,
 કીધી વાતો કુનેહથી રાખીને ધ્યાન.

કહ્યું એવું અતે, બને આય કેમ ?
 તારેજ કેહેવે દઇએ છોડી જંગ એમ ?
 આપી શકયે ગંભે, ને હૃદયા, ને ઝર,
 જેખી કાંઈ માગે તે, આપણુ મગર-
 કદી ના ગુનેહગારો આપી શકાય,
 વિચાર ધ્યાનથી ભેદ પાછો તું આય.
 ગુનેહગાર ખેશીઓ ^૧શાહના વગર,
 તું જાણે છે કેાણુ ? કઓલ દેતો ના ગર.
 આપણથી જે માંગેય, તે સરદારો છે,
 ખુઝર્ગો તખતના, ને તાજદારો છે.
 કેવી રીતે દઇએ, બને કેમ આય ?
 એ માંગણીથી તો જવાંનખી ઝંખક થાય. ૧૮૪૭
 સેપાહ એટલી આવી છે ચીની અગર,
 ને સકલાખી, ખતલાંની, તુરકી ઝખર.
 તો અફાસેયાખ કેમ આહશે સલાહ,
 તરી ખુશકીથી લાઓ એટલી સેપાહ.
 જવાખે મલ્યો મુજને ઠપકો તમામ,
 જેથી આઓ દોડી તું પાસે મુદામ.
 સેપાહ ગાયા દ્યાનું પાણી ઝખર,
 ધરીય જેણે તેઝી લકાઈ ઉપર.
 સમજતા નથી પોતે પયેરો ને સર,
 પિછાણુતા નથી તુને સગઝી વગર.
 ને શાહ હાંદને તુથી આહેય લડઈ,
 કમાં, તીર, ને હાંદી શમશીર, લઈ.
 મને છે એ પકકું, તુથી પીલતન,
 કે શેવટે રડતું થશે ^૨અનબુમન.

થયો ગુસ્સે રૂસતમ એ સમજી ને સખત,
 પીરાનને કહ્યું કે અરે પુરાં બખત.
 કરેય કાં એવાં ફન ફીતુરો તમામ ?
 ઉતરવા કાં માંગે છે દહશતને ધામ ?
 તારાં ખોટાં માટે મને શાહે જહાન,
 ઘણું કહી ચુકો છુપાં ઝાહેર મેયાન. ૧૮૪૮
 જોયાં તારાં ડાહપણ, વિચારો, અગર,
 તો જુઠઠો છે ભારે તું પગથી તે સર.
 તારાં લોહીમાં લેટે મુંખઈએ ખાસ,
 ખુરૂ છે, હજી ખુરૂ આવશે તું પાસ.
 તે દોઝખ, અગર બેહસ્તતું હોય ધામ-
 મુલક તે, કે જ્યાં તું વસે છે મુદામ.
 તોખી મેં કહ્યું નેહિસ્ત. બેદાહ ધામ-
 તણ, આવ આબાહ મુલકે તમામ.
 નથી ઝીંઘગી તારી કીમતી, મગર-
 છે અઝદાહના દમમાં સદા તારૂં સર.
 ન જોશે કયા દાદનાં શાહ વગર,
 જે છે પુર સખી, જવાંન, ને ખુબ ચહુર.
 તુને ખાવા સાંપો, ને ચિત્તાના ચામ,
 ગમેય રેશમી વસ્ત્રથીખી તમામ.
 કરે કોંણ તકરાર તુંથી અગર.
 તું ચાખશે તારાં ખીજ વાંચ્યાં મગર.
 કહ્યું તેને પીરાંને અયે નેંકબખત !
 આ ફળદરૂપ, તાઝાં, ને મુંદર, દરખત !
 સુખન કોણ બાંધે એવા તું વગર ?
 દોઆ હોજો સરદારોથી તુંજ ઉપર. ૧૮૪૯

દીલો બાંધી છું નિંચે તારાં ફરમાન,
 સદા તુને ગીરવી છે માડૂ રવાન.
 કરશ આજ રાતે કુતુંબીયા ખ્યાલ,
 તથા અંજુમનનેશી કેહવશ હેવાલ.
 કહી એમ ફર્યો, પોતાની સેપાહ,
 ભર્યો ખોટાં દીલે, ને સર કીનેખાહ.
 ગયો પીરાં, કે જે સેપાહથી નિહાન,
 મર્મી થઇ ઝળકતા પહાડો સમાન.
 કહે ધરાનીઓને રૂસતમ મગર,
 કે રાખી છે બાંધી મેં જંગમા કમર.
 કરો સઉ તમે કીના ભર્યાં સરો,
 લડાયક . ભવાં પુર કરચળી કરો.
 ઉભી છે લડઈ આજ સાંમે ઝળર,
 દેખાશે ફરક વડૂ મેંઢાંમા ગર.
 નજુમીએ મુજને એ કહેલું તમામ,
 હતી ચિંતા જંગની આં દીલમા મુદામ.
 કે ઉઠશે લડાઇ જે પાહાડો મેયાન,
 સેપાહ જે, આં લોહીથીજ ધોશે જેહાન.
 ને સરદારો, જંગીઓ, મળશે નિહાન,
 થશે જંગે, માણસ વિનાની જહાન. ૧૮૫૦
 થશે ગુમ મુઢકોથી જંગના કદમ,
 થશે મોમ, પોલાદી ગુર્જો નરમ.
 આવે ક્રોધ કરવા ભો મારેથી જંગ,
 તો તેવાતે કરતા ના દીલને બતાંગ.
 બાંધશ તેના જે હાથ પેચે કમંદ,
 ફલક ભો મહદગાર બનશે ખુલંદ.

બધા લડાને એકઠા થઈ ધ્યાનથી,
 ને ડરતા ના શત્રુના પહલવાનથી.
 અગર હું મરૂં જો લડાઈ મેયાન,
 કારણ, બઝમમાતો મરશ ના નિદાન.
 અમર રહેવું જોઈએ છે બંદાનુ નામ,
 ન બંદો અમર છે તો બટપટ શું કામ?
 ન દીલ બાંધવું પાંચ ત્રણની આ જહાન,
 નચિંત રહેવું ના, દુઃખી જગ ફરમેયાન.
 અગર દોસ્ત ડાહ્યપણુનો થાય રવાન,
 તો દોન નેંક બદનું કરે ના ધેયાંન.
 ઘણી તાજ, ગંજોના માલીકે ગર,
 ન દીલ બાંધવું ફાંની ગેતી ઉપર.
 સેપાહે લીધો જવાબ ફસતમને બસ,
 હુકમ તારો છે માહ, ફલકથી સરસ. ૧૮૫૧
 એવી જંગ કરશું ધરી તેગ તેઝ,
 કે રહે નામ હમારૂં, સુધી રસ્તખેઝ.
 કહ્યું એમ, અને જ્યારે વાગાંખી કુસ,
 હવા થઈ અંધારી, ઝમીન રઆબનુસ.
 આવી પાસ પાસે તે બધે સેપાહ,
 ગોયા એક વાદળખી આવ્યું સેયાહ.
 જેનો મેહે તેગો ને તીરનો મુદામ,
 બની ગેતી ડાંમરનો દર્યો તમામ.
 પોલાદોની નોકો, ઓકાબોનાં પર-
 થી કાળો થયો, તુરી ખુરશીદ ચહર.
 નેઝાની અણી ધુળમાં સર બ સર,
 સેતારા ગોયા લોહીમાં તર બ તર.

ગોરઝ ગાવપયકરનાં ઝખેં નિદાન,
 ગો પત્થરને વરસાવે છે આંસમાન.
 તે અલ્હાસી તેગોની રોશની જળુન,
 વાદળ બની, વાદળથી વર્સાવતી ખુન.
 ને ફટકાઓ ભારી ગુરઝના મગર,
 લુહારોના ગોચા હથોડા ઝખર.
 કે લોહીમાં, દેમાંગોમાં, કાંટાઓ ખાક,
 હતાં તર, ને સરની કોલાહ આકથાક. ૧૮૫૨
 બોલ્યો ત્યારે ગોદઝખી ઝખફે સર,
 કે જ્યારથી મેં મરદીની બાંધી કમર.
 નથી જંગ જોધ એવી કોઈ ખાસ,
 યા સમજ ન હરગેઝ જંગીઓ પાસ.
 જે મુરદાંથી ગેતી એવી થઈ અગર,
 કે ખ્વાર એક પડ્યો, સલાંમત દીગર.

રસતમની સંગલ સાથની લડાઈ અને તેનું
 રસતમના હાથથી છુટી જવું.

કીધો સંગલે ફોજ પાસે પુકાર,
 કહ્યું જંગી છું જંગીઓનો ધરનાર.

હું જોઉં કે સગાંઝી મરદ હાથ ચાર-
 શું રાખે છે, મરદીથી જંગનું ઓઝાર.
 દોડાવ્યો ઘોડો જંગ લુભી ઉપર,
 પુકાર એક મયદાંમા કીધો ઝખર.
 લડાયક તે છે મર્દ સગાંઝી કહાં,
 ભલું કે તે આવે લડાઈગાહમાં ચહાં.
 જો સંગલનો રૂસતમને પુગ્યો પુકાર,
 નિગાહથી જોયો કુઓજમાંથી તેવાર.
 ને જોલ્યો, કે ગેતીનાં ચઝદાન પાસ,
 સીવા છુપું ઝાહેર, ન ચાહતોતો ખાસ.
 સેપાહ બારીથી કોઈ અજાણુ અરે!
 આવે મુજથી લડવા, દીલેરી કરે. ૧૮૫૩
 ન સંગલને રાખશ, ન ખાકાને ચીન,
 ન પહલવાનો, જંગીઓ, તુરાં ઝમીન.
 પુકારી કહ્યું આવી સંગલની પાસ,
 કે અય બદ તુખમ, નિંચ બુન્યાદ ખાસ.
 કે રાખ્યું છે ઝાલે રૂસતમ માફ નામ,
 તો અય બદ ગોંડર! કહે છે સગાંઝી શું કામ?
 તું જો, મોંત સગાંઝીજ છે તુંજ તદન,
 બેશક ટોપ, ખખ્તર, થશે તુંજ કફન.
 કહી એમ ડપટાવ્યો રકોહને ઝખર,
 ધર્યો હાથ નેઝો એયાંગાર ગર.
 ખવન જેવો પીલતન ગસો તે ઉપર,
 જોલી બાઝુ પહલવાંની જંગમા ઝખર.
 ને ઝીનથી કીધો, મારી નેઝો અધર,
 ઉધે સર પટકયો ઝમીનની ઉપર.

પ્રથમ ત્યાંથી ચાલી ગયો તેજ વખત,
 તુરત હાથમાં લીધી શમશીર સખત.
 કે દોડયા પેલી તર્ફથી નાંમદાર,
 ઉઠાવી ઝેહેરી તેગને આબદાર.
 કીધો એક હૂમલો તે પહલવાંન પર,
 તુરક, હીંદી, સકલાખીઓએ, ઝખર. ૧૮૫૪
 ઘેરી લીધો ગોરખર મીસાલે તે વખત,
 કીધો છુટો સંગલને. હાથીથી સખત.
 બચ્ચો હાથે રૂસતમથી સંગલનો જાન,
 થયું કંઈ ન બખતરથી તનને જોયાન.
 ગયો નાસી ગુસ્સા ભર્યાં મોંઢે ખાસ,
 અને આંબ્યો ખાકાંને ચીનીની પાસ.
 બોલ્યો, આં જણાતો નથી મર્દ કોઈ,
 નથી જેનો જગમાં હુમનબર્દ કોઈ.
 છે એક મસ્ત હાથીજ ૧ કોહની ઊપર,
 કદી જંગ કરે ક્યોજ એકદી મગર.
 તનહા કોઈખી નરે અઝદાહથી જંગ-
 ન દરશે, જો કરશે, થશે રાહા તંગ.
 તે ખાકાન કહે તુજ સહવારે તદન,
 હતા ખ્યાલ જુદા, ને જુદોજ પવન.
 સેપાહને કહ્યું સાંમતા થઈ નિદાન,
 ને દુટ્ટી પડો સર્વ કોહના સમાન.
 સર અફરાઝને ઘેરો વચ્ચે ઝખર,
 કહ્યા લાવો તે ઝોરેમંદની મગર.
 તુરાં ક્યોજના જંગીઓ તેગ લઈ,
 કીધો હૂમલો કોહ સમ દરેકે જઈ. ૧૮૫૫

તુરત હાથ નાંખ્યો સિંહે તેગ પર,
 તોડી ડાબી સફ ફાંચોને ચીની ઝખર.
 જે વખતે કે ખંજર પકડતો નિદાન,
 વિના તનના સરથી તે ભરતો મેદાન.
 તેની જંગમા કોહુ ટકી ના જતો,
 ન હાથીખી ગુસ્સાની સાંમે થતો.
 એવો ઘેર્યો ચોપાસ તેને મગર,
 કે અંધારો ખુરશીદ થયો તેને સર.
 ગોરઝ, તીર, નેઝા, ને ખંજર, ઝખર,
 માર્યા સિંહ પકડનારા પહલવાંન પર.
 ગોયા પડ્યો વાંસોના જંગલ મેયાન,
 ઝમીન ખુને થઈ તે શરાખી મકાન.
 એકજ ફટકે સો નેઝા કાપી મગર,
 પુકાર ભેથ કરતો ગોયા સિંહ ઝખર.
 દીલેરે ધરાં, જેની પીઠે મુદામ,
 કીના મર્યાં દીલે, લડાયક તમામ.
 તમામ ગુર્જ, નેઝા, ને તેગે, તકન,
 કરાં પાડે વાદળથી ગોયા પવન.
 હતી પુર મુએલાંઓથી જંગગાહ,
 શરીર, હાથ, સર, ટોપથી, ને કોલાહ. ૧૮૫૬
 ખુલંદ આંસમાં ધુળે દીસતું ઝમીન,
 હતા છાતી, ગરદનના, દુકડા ચકીન.
 શુ ચીની, શું શકની, શું હીંદી, મુદામ,
 શું સકલાખી, હેરાતી, પહલવી, તમામ.
 ઝમીં, ફર્યાં, કોહુપર સિપાહો તમામ,
 હતા એક જણથી તે ઝખમી મુદામ.

પીરાં બોલ્યો ખાકાને ચીનીની પાસ,
 છે સિંહ મસ્ત રસ્તમ લડાઈમા ખાસ.
 ન તે સાંભે ટકતો કોઈ જંગ મેયાન,
 ન સદ્દારે લશકર, એવો કોઈ જેહાન.
 કરે કોઈ એ વાતનું જો બયાન,
 નહીં થાએ એકમત કોઈ બુદ્ધીવાન.
 કે ત્રણ લાખ એવા લડાયક અપાર,
 બરાબર ઉતાર્યાં નહીં એક સવાર.
 બહી જોઈ જંગથી આં અફરાસેયાબ,
 કે રસતમથી કેમ કરશે આરામો ખાખ.
 ઝરૂર દેશે આપણને ઠપકોળી ખાસ,
 તે કરશે જેવારે આં જંગની તપાસ.
 બીજું એ કે ગુસ્સે અગર થઈ જશે,
 તો આક્રુતથી સરનો ન છુટકો થશે. ૧૮૫૭
 કહે એમ રસતમ ઇરાનીઓ પાસ,
 ન આં જંગે હાંનિ છે આપણને ખાસ.
 ખઝાનો, ને હાથી, હું હમણાં આં વખત,
 ને સણગારેલાં તાજ સાથેનું તખ્ત.
 ઇરાનીને દંડ, લાવી ખાકાન પાસ,
 ખુશીભર્યો રોશન કરૂં રોઝ ખાસ.
 મદદ કોઈની ચાહતો ઇરાનીથી નહીં,
 રખશાના કદમ, રખ નિગેહદાર સહી.
 હું એકબી આં સકલાખી, શકની, કે ચીન,
 ન રાખશ, કે પગ કોઈ મુકે ઝમીન.
 ફનેહમંદ છે આપણો દીન આજ,
 બુલંદ આસમાં, બખ્ત રોશનને કાજ.

ભુંડી વાતે આવશે તેઓ પર ભુંડઈ,
 ખુરાં સામે બદ કામે આવેય ખુરઈ.
 અગર દેશે કુવત મને દાદગર,
 ખતાવશે ને નુરમંદ ઘોડો હુંનર.
 તો મયેદાં કરશ આં ઘોરસતાન હું,
 કરશ જગા ફળવંત, વયેરાન હું.
 તમોથી થોડા જાઓ તે ફોજ પાસ,
 લડો સહ તુફાની પવન જેવા ખાસ. ૧૮૫૮
 ને જોજો કે આગળ ધસું હું જેવાર,
 તો ઝાંઝો, ને ઘટોના, કરજો પુકાર.
 ઝમીન સારી કરજો ગોયા આખતુસ,
 સવારોની ગર્દ, ને આવાઝે કુસ.
 ને છુંદજો નેઝાઓ, ને ગુર્જે, ઝખર,
 લુહારો કુટે જેમ લોહું અગર.
 નહીં કરતા તે મોટી સંખ્યાનો ધાક,
 ચઢાવજો દર્યાથી ફલક સુંધી તે ખાક.
 ને સફ તોડી દેજો આં સફલાખી, ચીન,
 ન થાએ એમ કે જુએ હવાને ઝમીન.
 તમે ધરજો મારી કોબાહ પર નઝર,
 ટુટી પડજો, જ્યારે પુકાર અગર.
 પછી ચાલ્યો ત્યાંથી ગોયા હાથી મસ્ત,
 ધરી ગાવ પયેકર ગોરઝ એક દસ્ત.
 ગયો જમણી ખાઝુ કરી શોર ખાસ,
 પ્રથમ આવ્યો કનદરના લશકરની પાસ.
 અને તોડી જમણી, તેની સફ ઝખર,
 થયાં ગુમ કંઈએક ટોપો ને સર.

રૂસતમની સાવેહ સાથની લગાઈ અને સાવેહનું

રૂસતમના હાથ ઉપર માર્યું જવું.

સગો એક કામુસનો સાવેહ જે નામ,
ફતેહમંદ, હતો સરફરાઝ હર મુકામ. ૧૮૫૯
આવ્યો જંગ માટે તહમતનની પાસ,
ધરી હાથમાં હીંદી શમશીર ખાસ.
ફર્યો હાથ ડાલે, ને જમણે, તે ખાસ,
કીનો લેવા કામુસનો રૂસતમની પાસ.
કહ્યું તેહમતનને, અરે હાથી સખ્ત,
જેશે નીલ દર્યાના મોજા આં વખત.
કીનો, ખ્વાર કામુસનો લઉં તારી પાસ,
કે ના જોએ પાછી લગાઈ તું ખાસ.
સુની વાત સાવેહની રૂસતમે ગર,
તાં જોઈએ ગુરજ હાથ મારી ઝખર.
માર્યો ટોપ, સરપર, ધુંમાવી અગર,
તેના સરે, તનને ન જોયું મગર.
નિંચે નાખી. દોડાવ્યો રખ્શ તે ઉપર,
નિશાં રહી ન સાવેહની જગમા મગર.
ઉંધો નાંખ્યો ઝુઝો કશાંનીનો તે,
દુઃખી છવ સેપાહનો થયો જેથી એ.

નહીં કોઈ ટકતો તેની સાંમે હાલ,
ફળે લાવતી સરના, ઘોઠાની નાલ.

ગહારે ગહાંનીનું રૂસ્તમના હાથ ઊપર
માર્યું જવું.

ગયો ત્યાંથી ડાલી તરફ તે મુકામ,
થયું જેથી ગમગીં તે લશ્કર તમામ. ૧૮૬૦
ગહારે ગહાંની હતો તે મુકામ,
કે લઇ ફર્યોજ, જુડો, ગોયા સિંહ તમામ.
કોલાહ ભેઈ રૂસ્તમની ગુસ્સે થયો,
ને વિકાળ સિંહ સમ પુકારી રહ્યો.
કહયું કીનો ચીન, ને તુરાંનો, નિદાન,
આ સગડી ઉપર લઈશ જંગને મેદાન.
લડશ સદારેમાંથી હું તેની પાસ,
છે દીલ માફ સિંહનું ગોરજ ભારી ખાસ.
સેપાહ વચ્ચે ઘોડો દોડાવીને ખાસ,
આવ્યો કીનો લેવાને પીલતનની પાસ.
જો પાસેથી ભેઈ તેહેમતનની કોલાહ,
થયો મીઠીનું પુલ, ચેહેરે સિયાહ.
કહયું મનથી હાથીથી લડવું નિદાન,
છે નીલને દર્યા ગોતાં ખાવા સમાન.

તું કેહેશે કે બચશે, ખીજી કેહેશે નહીં,
 નથી અકલ બધેની વાતો મહીં.
 કે નાસવું વખત પર બચાવીને સર,
 ભલું, પગ તળે સરને લાવવાથી ગર.
 પછી આવ્યો નાસી તરફ કલ્મગાહ,
 જેને ભેટી ચારો તરફથી સેપાહ. ૧૮૬૧

હતો ઝુડો રૂસતમનો લશકર મેયાન,
 કે પાહાડોની ટાંચેના આહાડો સમાન.
 પુઠે દોડ્યો રૂસતમખી ધુળની મીસાલ,
 હવા થઈ બહુ, ને બની ધતી લાલ.
 માર્યો એક નેઝો કમરબંદ ઉપર,
 ચીર્યું તેનું બખ્તર, ને બંદો, અગર.
 નાખ્યો આડના પાંચ જેવો તે વખત,
 પડે ડાળીથી ગોચા તુફાને સખત.
 સિયાહ ઝુડો નાંખ્યો ઉઘો તેજ વાર,
 હતો ના ગોચા તે ગહાંની ગહાર.
 કીધું રૂસતમે શું? ભેયું સાએ ખાસ,
 ઉડી ખાક ડાલે, ને જમણે, ચોપાસ.
 ગયા લઈ મુંબારક તે ઝુડો ને કુસ,
 કે આવ્યા સરફરાઝ ગોઢઝ તુસ.
 ત્યારે વાગી કરનાયો ધરાં સેપાહ,
 ભે પાંચો ફતેહ જંગી લશકર પનાહ.
 કહ્યું રૂસતમે કે ધરાંની સવાર-
 થી, મોકળો હયાં મુજ પાસે સો નામદાર.
 કે હમણાં આં હાથી, ને રગજઘંત તખત,
 સોનું, તાજ, સાંકળ, ને મોતી, આં વખત. ૧૮૬૨

ધરાં માટે ખાકાંનથી છીનવી લઈશ,
 ફતેહમંદ દીલેરોના શાહને હું દઈશ.
 ધરાનીથી આવ્યા દીલેરો હજાર,
 ગારઝ ગાવ મુખ, ખખ્તરોના તેવાર.
 કહયું રૂસ્તમે એમ ધરાનીઓ પાસ,
 કમર ખાંધો કીનામાં સઉ કોઈ ખાસ.
 કસમ મેહેરો માહ શાહના સર જાનના,
 સિયાવક્ષની રજ, ફર્યોજે ધરાનના.
 કે ધરાં ઝમીનનો કોઈ નાંમવર,
 જશે ચોની સરદારથી નારસી ગર.
 તો જોશે ન ખંદ, ફાંસી 'ચાહના વગર,
 મુકશ ટોપ કાગઝની હું તેને સર.
 જોયું ફર્યોજે, છે સિંહની ખસ્લત અપાર,
 કરવા હાથ સાળરનો ચાહેય શિકાર.
 ધરી સઉએ ખાકાને ચોનીની રાહ,
 રશહા તાજ ચાહતો, સેપાહ કીનેખાહ.
 દીધો હુંમલો રૂસ્તમે લશકરની પાસ,
 લગામ સોંપી તે રખશ તેઝીને ખાસ.
 દીધું વેહેતું ચંદરના આંરમાને ખુન,
 સેતારાઓ જોતા લડખગાહ જખુન. ૧૮૬૩
 લડખગાહથી ઉડતી એવી ગર્દ થઈ,
 ન કોઈને ઝમીનની અપાટી જણ્યું.
 સવારોના શોર, અખમે નેઝા તમામ-
 થી, ઓળખાતાં કંઈ ના રેકાખો લગામ.
 ગયો ગોયા ખુરશીદ પરદે ભરઈ,
 ઝમીન નાલો નિંચે દુઃખી થઈ ગઈ.

હવા જાણે હુશીનો ચેહરો સિયાહ,
 ન મુશાંઓથી રહી તે મયદાને રાહ.
 કોલાહ, ઝીન, બખ્તરથી, મયદાં તમામ,
 શરીરોને માથાંઓ કરતાં સલામ.
 સવારોની મુળતું હવા પર અખર,
 ઝમીન થઈ પોલાદી પુકારોથી તજ.
 શરમ, નામ, ખાતર ઘણું નાનવર,
 ફેકટ બેઠા બોઈ લડાઈમાં સર.
 પછી કીધો ફસલમે એવો પુકાર,
 આંચો જોશમા ગોયા દર્યો અપાર.
 કહ્યું આંચ હાથી, ને ગજદંત તખ્ત,
 કોલાહ, હાર, અને તાજ, સાંકળખી સખ્ત.
 છે ઇરાની કયખુસરો લાયક અપાર,
 જે ગેતીનો છે આં નવો શંહરયાર. ૧૮૬૪
 શુ રૂતબાથી ને તાજથી તમને કામ ?
 આં જોરો, ને ઝહેમત, ને હુનર, તમામ,
 હવે બંધમા હાથ લાવો તમામ,
 કમંદ પેચમાં લાવો કંમર મુદામ.
 કે ગેતીના શાહ પાસે મોકળું યકીન,
 ન મન્સુરને રાખશ, ન ખાકાને ચીન.
 છે બસ જો બચે ઝીંદગી મુજથી આજ,
 ખીજ માટે છે આં નગીના ને તાજ.
 ન તો ખાક ઉડારશ આં જંગની ઝખર,
 ઘોડાઓની નાલે માહા તક અગર.

ખાકાનનું પકડાવું અને તુરાનીઓનું હારી જવું.

તો ખાકાને ગાળોથી ખોલી જખાન,
 કહ્યું, અય ખુરાં તનના ઓ બદ રવાન.
 ધરાં માટે, શાહ માટે, કાજે સેપાહ,
 તુને માંગવી જોઈયે મુજથી પનાહ.
 તું સગઝા છે સરવેથી ખુરો તમામ,
 હું ચીનના શાહાથી લડે છે મુંઢામ.
 પછી કીધો વરસાદ તીરોનો સખત,
 કુકે જેમ હવાળી વસંતી દરખત.
 હવાળી છુપાઇ ઓકાબોને પર,
 ન જોએ જંગ ખ્વાબેળી જંગી હીગર. ૧૮૬૫
 જોયો મેહે પોલાહી ગુઢજે ગર,
 તો રૂસ્તમના ડરથી બિછળ્યું જીગર.
 કહ્યું કે ન તું હીલ કર અય રોહામ !
 ખસો સ્વાર લઈ જા, ફેરવ તું લગામ !
 કમાં ચાંચી, ને તીર ખદગીએ હાલ,
 તહમતનની પીઠને લડઈમા સમાલ.
 કહે ગેવને ખેંચ લશકર મગર,
 નહીં શત્રુ સાંમે લડાઈમા ડર.
 નથી વખત સંજીગાર, આરામે, ખસ,
 ન આસાયેશો, કે છે હીલનો, હીવસ.

તરફ જમણી બ લઈ દીલેરો નિદાન,
 અને જો કે છે ક્યાં હોમા, ને પીરાન ?
 તહમતનને જો, ખાકાને ચીન પાસ,
 ઝમીન ઉપર આકાશ પટકે છે ખાસ.
 તેઓ જોશે આશીષ કદી નાં સરસ,
 જેઓ બદ દોગા દેશે જંગને દીવસ.
 થયો ગુસ્સે ચિત્તા મીસાલે રોહામ,
 આવ્યો તોહમતનની પીઠે જંગ મુકામ.
 તો રૂસતમ કહે, શેર રોહામ પાસ,
 ખીલુચ, કે મારો રખશ ઠાકયો છે ખાસ. ૧૮૬૬
 થયો સુસ્ત જો એ તો ખ્યાદો જવશ,
 પસીનામા, ને ખુનમાં, તર થવશ.
 સેપાહ છે ગોયા તીઠ, કીડી, મગર,
 લડઈ હાથીઓથી ને માહવતથી કર.
 જશું લઈ દરેક, પાક ખુસરોની પાસ,
 નવો હલ્યો શંગાન, ચીનીનો, ખાસ.
 પુકાર્યો, અને ત્યાંથી બોલ્યો મુખન,
 ચીના તુકનો, સાથી રહો અહરીમન.
 રે ! બેચારાઓ, રે ? ઓ ગુમ થયલાં બખ્ત,
 રે ? ગમખ્વારો, રડતાઓ, બેઅકલી સખ્ત.
 શું રૂસતમની તમને હતી ના બખર ?
 યા બેબાં હતાં ખાલી, બુદ્ધીરૂંવગર ?
 ન અઝાહનેબી ગર્દ ગણુતો મુદાન,
 શોધેજ જંગ દીવસ ? હાથીઓને તમામ.
 ધરાયા નથી મારી જંગે બખર ?
 નથી હલ્યો મુજ ગુર્જો, તેગો, વગર.

કમંદ ખોલી ફેત્રાકથી પેચદાર,
 ને ટાંગ્યો કમંદપેચ ઝીનથી તેવાર.
 પછી રખશ ડપટાવી કીધો પુકાર,
 કે અઝઢાહના કાનોખી ફાટા તેવાર. ૧૮૬૭
 કમંદપેચ બ્યાંખી તે ફેંક્યો જતો,
 ઝમીન ખાલી જંગીથી કરતો હતો.
 ન ખાહેશ હતી જંગે ચીના વગર,
 ભવાં પુર કરચળી, કમંદ ખાઝુ પર.
 તે કીનાથી કોઈખી અફસરને ગર,
 પટકતો કમંદપેચે ઝીનથી ઝબર.
 તેવારે લડઈગાહમાં સરદાર તુસ,
 ઉઠાવતો વાદળ સુધી કર્નાયો, કુસ.
 આબ્યો ભેઈ ફરતુસ જંગ દરમેયાન,
 વળગ્યો તે પીલતનથી ચિત્તા સમાન.
 થયો ગુસ્સે તહમતન મીસાલે મગર,
 ધર્માં હાથ મારીને, ગરદન ને સર.
 ફેંક્યો ઘોડેથી સાંમ જંગી સમાન,
 ખાંધી હાથ બે કીધો લશકર મેયાન.
 દોડ્યો ત્યાંથી શત્રુની સફની તે પાસ,
 કમંદ ખાઝુએ, હાથમાં ગુર્જ ખાસ.
 ભેલું ગોરચેહે શું કીધું ફસતમે ?
 દીલેરાની ધુળ કાઢી કેમ આં સમે ?
 થયો પોતે જંગી તે ગુસ્સે અપાર,
 કીધું મોંઢ લડાઈ તરફ તેજવાર. ૧૮૬૮.
 કીધો મે,હે તીરાનો પીલતન ઉપર,
 કમાં કીધી વાદળ વસંતી ઝબર.

નાંખ્યો તહમતનેથી કમંદ પેચ ગર,
 આવી બંદમા તે દીલેરની કંમર.
 ઇરાનીઓને દઇ ક્યો પાછો ખાસ,
 આંચો દોડી મયદાંને કાલુની પાસ.
 આંચો કાલુથી એ જોઇ પીઠ ઉપર,
 ધરી તેગ હોંદી, ગોરઝ હાથ ગર.
 ને મારી તે રૂસતમને કોલાહને સર,
 કે ખેંચ્યો નેજો જંગીએ નામવર.
 મારી નોક નેંઝાની કાલુને સખ્ત,
 ચોગાંને દડી સમ ઉઠાવ્યો તે વખત.
 બંદગી તે ઝીન પરથી નાંખ્યો મગર,
 બાંધ્યા ચિત્તા ચર્મે બે હાથો ઝખર.
 જોયું હાથી પીઠથી ખાકાને જ્યાર,
 ઝમી હીલતીજો નીલ દર્યો અપાર.
 ગો હાથી ભુલંદ પાહાડની પીઠ પર,
 કમંદ સિંહ ચરમ હાથ જેના ઝખર.
 નિંચે ગીધ લાવતો, ગગનથી સિયાહ,
 જેની જંગ જોતા સિતારા ને માહ. ૧૮૬૯
 જો ખાકાને હાથીની પીઠથી સુફીદ,
 એવું જોયું, તો કાપી જીવથી ઉમીદ.
 સેપાહથી તેણે ચુટ્યો એક નાંમવર,
 ઇરાની ઝખાં જે સમજતો અગર.
 કહ્યું તેને જા, પાસ તે શેરે નર-
 ને કહે, જંગમા તુંદો એટલી ન કર.
 ચગાંની, ચીની, શકની, વહરી, મગર,
 તારે માટે દીલથી નથી કીનાવર.

છેડુએક શાહે ખાલાંન, એક શાહે ચીન,
 ખેડાંના છે શખ્સો, ન કીનામાં લીન.
 એવો શાહા છે એક અફરાસેયાખ,
 ન જાણતો જે આતશ, કે દર્યાનું આખ.
 જેણે કીધી એકઠી તમામ આં જહાન,
 લાવ્યેય આંય જંગથી પોતા પર ઝેયાન.
 ન કોઇ લોલ લાલચ વગરનો છે ખસ,
 જેથીતો છે જંગથી સુલેહ બહુ સરસ.
 તું આવ જેથી હયાં કયે કઓલો કરાર,
 તું કેહેશે તે ગીરવી કરશ હું તેવાર.
 કે ખંડણી, ને કર, હઈતું હરસાત ખાસ,
 ચરમ ગાયનાં સો તું સરદાર પાસ. ૧૮૭૦
 આવ્યો પાસે પીલતનની કાસફ િદાન,
 દુટાં દીલે ને પુર સુખન લઈ ઝખાન.
 ને ખોલ્યો, અરે ઓ દીવેર નામવર !
 પુરી થઈ લડાઇ તો મહેફીલ તું કર.
 તું ખાકાનેચીનીથી હરગેઝ ન ધર,
 ગયાં કામનો કીનો, તારે જીગર.
 ફરેય પાછો તે, તો હવે તુંબી ફર,
 ખતમ થઈય હવે જંગ ફઓજ ઝખર.
 મુઓ છે જો કાસુસ તુજ હાથ પર,
 ફર્યાંચ ત્યારથી સરફરાઝોના સર.
 કેટલા મારશે નાંમવર હમથી તું ?
 તું થી શું કીધું ? હમથી માંગે તું શું ?
 એવું લોહી કયાં સુધી રેડશે મગર ?
 શું જંગથી ધરાયું નથી તુંજ જીગર ?

ચુકો વાત ખાકાનની કહી શીતાબ,
 તા પહલવાન જગીએ હીધો જવાબ.
 ખઝાનો, ને હાથી, દોડા, તાજ, ખાસ,
 દાવો તખ્ત ગજદંતનું મારી પાસ.
 હતું મોંહ ઈન્નની ખરાબી ઉપર,
 ખુશાંમતની વાતો હવે કાં મગર ? ૧૮૭૧
 તે જાણેય સેપાહ મારે હાથ દબાઈય,
 ધ્રુવજ મારીથી, ફરજોજ તેહી થઈય.
 મને પાછો ફેરવવા માંગેય, મગર,
 સાધારણ મને ગણતો હોશે અગર.
 છોડશ, તાજ સંકળ હીએ મારે હાથ,
 હીએ હાથી, ગજદંતના તખ્ત સાથ.
 કહયું કાસીદે રખશના વાળી આય,
 હરણ જંગલે ધર્યાં વિન ના દેવાય.
 સેપાહ, હાથી, મદો, ભયુ મયદાં સખ્ત,
 છે, ખાકાન સંગ ગંજ, અને તાજ તખ્ત.
 અમાનો પોતે ફરશે કોણ જાણે કેમ ?
 ફતેહમંદ કોણ જંગથી ફરશે એમ ?
 સુની રસતમે એમ ઉપડાવ્યો રખશ,
 કહયું સિંહનો ધરનારો હું તાજખખશ.
 તને ઓરેમંદ હું, છે બાઝુ કમંદ,
 શું નસીહત મઝાકોનો છે હીન બુલંદ.
 જો ખાકાને ચીની આં મારી કમંદ,
 તથા મસ્ત સિંહનો મારો ફસ્તબંદ.
 કે ભેશે, ગીરફતાર ત્યારે થશે,
 ને જીવેબી કટાળી પોતે જશે. ૧૮૭૨

પછી લાગે. પાછી તે ફેંકવા કમંદ,
 સવારના માથાંઓ કરતો તે ખંદ.
 આંચો જ્યારે હાથી સૂઈની તે પાસ,
 કે છેડી ચીની શાહે જીવવાની આસ.
 અંકુશ માર્યો શાહ ચીને હાથીને સર,
 પુકાર્યો ફર્વદીનનું વાજળ અખર.
 લીધી જંગી છુટ ભાલડી હાથ ગર,
 ફેંકી તેજ ચુંગાળ રૂસતમ ઉપર.
 કરે જેથી રૂસતમને અખી અગર,
 તથા હાથ લાવે તેનું નામી સર.
 ન છુટભાલડી વાગી રૂસતમને ગર,
 તો રૂસતમે નાંખી કમંદ તે ઉપર.
 છુટી જેવી રૂસતમના હાથે કમંદ,
 આંચું તુર્ત સર પાદશાહનું તે ખંદ.
 હાથીએથી ખેંચી પટકચો અમીન,
 ખાંડુઓથી ખાંડ્યો તે ખાકાને ચીન.
 ગયો ખ્યાહો ખેંચી રાહદ સુધી સખત,
 ન હાથી, ન અમારી, ના તાજે તખત.
 ફરેખી આં જગની એ છે રીત ગર,
 ઘડી નાંખે નિંચો, ઘડીમાં ઉપર. ૧૮૭૩
 થશે એમ, જ્યાં તક છે ફરતું આકાશ,
 કદી ઝેહેર જંગ, તો કદી રમોહ મીકાશ.
 ચઢાવે છે એકને અકાશે ખુલંદ,
 તો એક ખ્વાર, રડતો, અને દર્દમંદ.
 માહતાએથી નાંખે છે એકને તે ગાર,
 તો ગારેથી માહતાએ એકને તેવાર.

દીએ શાહી એકને ચઢાવી ઉપર,
 તે એક દીએ મચ્છીને દર્યા અંદર.
 નથી માયા કોઈથી, ન કીનો થકીન,
 તું જાણે છે સર્વે, જહાંન આફરીન !
 તુંથી જગની ચઢતી ને પડતી તમામ,
 જેખી છે તે તું, હું ન જાણુતો મુદામ.
 પછી હાથ નાંખ્યો ગુરજ પર ઝખર,
 ગણી નાના મોટાને સરખાં મગર.
 થયાં એવાં મયદાંને ખીણ જંગગાહ,
 કે થઈ તંગ કીડી, ને મચ્છરની, રાહ.
 નદી ખુનની ઝખમી, ને મુરદાંથી ગર,
 કે એક સર વગર, તે ખીજે ઉધે સર.
 સિયાહ જો થયું ખખ્ખ રોશન તે ખાસ,
 અને આવ્યો દહાડોખી જો રાત પાસ. ૧૮૭૪
 કે વાદળ સિયાહથી એક આવ્યો પવન,
 તે ગઈ રઓશની મેહરે માહની તદન.
 રહયું ના સરે પગતું થતુને ધ્યાન,
 ધરી રહ્યા લાંબી, અને ઊંચાળાં.
 એવું જોયું પીરાંને આ જંગ અગર,
 ઝમાનાની આલે સિયાહ થઈ ઝખર.
 ઉંધા જોયા ઝુંડા ખુઝર્ગોના જ્યાર,
 જોયા ખાકમાં ઝખમીઓને ખુવાર.
 શું મનસુર, ફરતુસ, ખાકાને ચીન,
 તથા નાંમદારોખી તુરાં ઝખીન.
 ફૂંડયું નરતીહન, જંગી કલખાહ પાસ,
 કે નેઆઓ ખંજરને સંતાડો ખાસ.

ઉઘા નાંખ્યો તેણીમી ઝુંડા સિયાહ,
 ગયા નાસી ઉલટીજ લઈ તેઓ રાહ.
 કીધી જમણી સફ ગેવે તારાજ ગર,
 કીધાં ખીણી, મયદાન, તીતરના પર.
 જોયું ડાલે જમણે સેપાહ પાસ ત્યાં,
 કે જાણી શકે જેથી પીરાં છે ક્યાં ?
 ન જોયો તેને, ક્યાં પાછા તે ખાસ,
 દીલેરો, કીનાવર તહમતનની પાસ. ૧૮૭૫
 ઘોડા જંગીઓ, થાકા જંગથી તેવાર,
 થયા જંગમાં દુઃખી, અખી, અપાર.
 ક્યાં દીલનાં સંતોષોથી પાહાડ પાસ,
 હતો ક્યોજ સંગ તહમતન પેશ ખાસ.
 તનો જંગે અખી, દીલો જંગે શાહ,
 છે ગેતીની રાહ રસ્મ એવી આપાહ.
 બધાં ટોપ, બખ્તર, હતાં ખુન ખાક-
 માં, દુખેલાં, ને પાખરો ચાકચાક.
 રેકાઓ, પગો, તેગ, - સર, ખુનેતર,
 ઉંચું નિંચું લાશોથી દીસતું ન ગર.
 હતા એવા તેઓ કે નાહ્યા ન અહીં,
 તો એક ખીજને જાણી શક્યા નહીં.
 શરીરાને ઘોયાં, હતી દીલ સખર,
 શત્રુઓને બાંધેલા બંદમાં અખર.
 કહ્યું રૂસતમે સઉ ઇરાનીઓ પાસ,
 કે ખુલ્લી કરો બસ કમરન આં ખાસ.
 કારણ કે ફતેહમંદ સાહેબની પાસ,
 ગોરજ, ગંજ, કમરબંદ, જોઈયે ન ખાસ.

સિયાહ ખાક ઉપર આં ધરો સર. તમામ,
 ધરો તાજ સર પર પછીથી મુદામ. ૧૮૭૬
 થયો નામદારોમાં એકબી નંકમ,
 કે આંપણું દીલ જેથી કરતે આં ગમ.
 આગાહી પામી ચુક્યોતો શાહે જહાન,
 કહ્યું મુજથી છુતું હતું જે બયાન.
 કે પાહાડ ઉપર આવ્યો છે સરદાર તુસ,
 પીનાં, ને હુમાંથી, છે આજેજ ખસુસ.
 સુની શાહનો વાતો ગયો મારો હોશ,
 ને આવ્યો મગઝમાં લડાઈનેા જોશ.
 બેહરામ, ગોદરઝ, રીવનીઝથી, ખસુસ,
 થયું દીલ સિયાહ મુજ, ગોયા આબનુસ.
 દોડયો ધરાંથી તેજ ચુંગાલે સખત,
 ન દીલ કોઈ જગ્યા કીધી સેજ વખત.
 પડી જ્યારે ખાકાને ચીન પર નઝર,
 કીના ભર્યા મહોં, ને નાંમીઓ, પર.
 તે કામુસ, તેના દબદબા બાઝુ પર,
 ગોરઝ, હાથ, ગરદન, પેશાનીએ, ગર.
 કહ્યું દીલથી આવ્યો વખત મારે સર,
 કારણ બાંધી મરદીની જ્યારથી કમર.
 તે સાંમાન એટલો, એવા પહલવાન,
 નથી જોયા લાંબી ઉમર દરમેયાન. ૧૮૭૭
 ગયો છું હું માઝંદરાં દેવો પાસ,
 ગોરઝ ભારી લઈને, સિયાહ રાતે ખાસ.
 ન દીલ માઝ મહીંથી ડયું લગાર,
 ને કેહેતો દીલોબથી દેવશ હું હાર.

થયો જંગમા આં સિયાહુ મારો રોઝ,
 ને દીલખી સિયાહુ બન્યું ગેતી અફરોઝ.
 બધા બે હુવે, પાસે યઝદાને પાક,
 દુઃખોથી ફરેક જણ અલેઘએ ખાક.
 તો બેહતર, છે તે દાદ, અને ઝોર, સખ્ત,
 દેનારો શનિ સુર્ય, સમ તેઝ બખ્ત.
 ન થાવ એમ કે ચઢતી એવી ગુમ થાય,
 રખે આંપણી પડતી ઝરા આવી બાય.
 બીજું એ કે બસુસોએ તુર્ત પાસ,
 બખર કરવી બેઘયે શહે ગેતી પાસ.
 કે સજશે તુરત નાંમવર તખ્તગાહ,
 તથા સર ઉપર શાહી ધરશે ફેલાહ.
 બખશસે ગરીબોને ચીઝો ઝખર,
 દોઆ હોજે એવાના જીવની ઉપર.
 ઉતાર્યે હુવે જંગનો આં પોષાક,
 વધાર્યે ખુશાળી, અને લઈએ થાક. ૧૮૭૮
 વિઢેચ ગમ, મુરાદેદોદી, બેગુમાન,
 ઝમાનો ગણેચ આંપણો દમ નિદાન.
 બહુ, બમ લઈએ શરાખી અગર,
 ન કરીએ આં નિર્દય ફલક પર નઝર.
 શરાખખી હુવે પીણયે અરધી શખ,
 ને ખોલ્યે ખુઝગોની યાદે આં લખ.
 ફતેહમંદ યઝદાના કરીએ શુકર,
 તેનાથીજ છે બખ્ત, મરંદી, હુનર.
 ઘટેચ કે આં દીલ પાંચ ત્રણની જહાન-
 માં, રાખ્યે ન બહુ ઠઠ્ઠ ગમ ફરમેયાન.

સુની બુઝરગોએ કીધી આફરીન,
 વગર તારે હોતાં ન કોલાહ નગીન.
 તે પુર કીર્તિ બુનીયાદ છે ખાંનદાન,
 જણે માત જે પુત તારા સમાન.
 ધરાવે જે પીલતનનાં જેવું ગોંડર,
 બુલંદ તેનું ફરતાં ફલકથી છે સર.
 જાણેય ? તે હમૌ પર કીધી શું મહર,
 તારા જીવથી આંસમાન છે શાહ તર.
 હતા મુઆ સરવે, ને બરગરતા રોઝ,
 તે તુથી છે જીવતા, ને ગેતી પ્રીરોઝ. ૧૮૭૯
 દોઆ કીધી પહલવાંને સરદારો પર,
 તથા દાદ, દીનનાં, ખુદા પર ઝબર.
 ફરમાવ્યું, કે હાથી, ને ગજદંત તખ્ત,
 લાવે તાજ, સોનેરી સાંકળો સખ્ત.
 મંગાવ્યો શરાબ બાદશાહી, ને જામ,
 અવલ લીધું શાહે જહાંનુજ નામ.
 થયો ખુશ શરાબે, જહાં પહલવાંન,
 કે ફર્યો તેઓ ખુશ રઝોશન રવાંન.
 કફન રાતનું ચીયું માડતાબે સખ્ત,
 ને સજ્જું ફીરોઝનું આંરમાને તખ્ત.
 તલાયા ગયા કોહો, વનથી, તેવાર,
 થયો ઘંટ મધરાતનો જો પસાર.
 ને આવ્યું ઝળકતું જો બજર જણુર્ધ,
 ઝમીનની સપાટી ગો યાકુત થઇ.
 નગારાંના શોરો થયા તંબુ પાસ,
 ગયા ત્યાંથી ફર્યો હીલેરોબી ખાસ.

કહ્યું રૂસતમે જંગીઓને નિદાન,
 ના કેથેબી પીરાંનની છે નિશાન.
 જલું ભેંધ્યે માટે હવે જંગગાહ,
 મોકળવા ઘટે ચારે ખાત્રુ સેપાહ. ૧૮૮૦
 તુરત પડ્યો શેરમર્દ ખીઝન બહાર,
 હતી જંગગાહ ત્યાં ગયો તેજ વાર.
 ભેંધ મુર્દાં, અસ્ખાબે, પુર ગેતી ખાસ,
 ખઝાનો સજેલો હતો ચારો પાસ.
 ભેયું સરવે જંગલ તે ઝખ્મીએ પુર,
 ભેયા લોંચે પડયા, બંધાયલા ઝર.
 નહીં ભેયો કેથીળી જીવતાને કોઈ,
 ઝખ્મીન પુર તંબુ, સરાપદે ભેંધ.
 ખખર પોંહચી રૂસતમની પાસે નિદાન,
 ગયા નાસી તુરકીઓ છોડી મયદાન.
 ઈરાનીના હીચકારાપણથી ને ખાગ-
 થી, છોડાયો સિંહ જેવો રૂસતમ શીતાબ.
 કહ્યું સખ્ત શખ્તોથી ખોલી ઝખ્માન,
 હતી અકલ નહીં કોઈના લેખાં મેયાન ?
 કે શત્રુની એમ જે પાહાડ ખાસથી-
 સેપાહ નાહસે, આપણી સેપાહ પાસથી.
 ન કહેલું ? ફેરવજો તળાયા નિદાન ?
 કઠણ. ખીણો, કરજો આં જંગતું મેદાન ?
 મુકયાં માયાં આસાયશે ખાખગાહ ?
 તો રંજ ખેંચી શતરૂઓએ લીધી રાહ ? ૧૮૮૧
 કે આળસાઈથી ગમ ને રંજ આવશે,
 ઉઠાવશે અગર રંજ, ગંજ આવશે.

ન આરામ એકબી દીવસ, શું કહું ?
 છું ઇરાં તણી ફીકે ગમગી બહુ.
 છેડાયો તુસ ઉપર તે ચિત્તા સમાન,
 શું છે ખાબગાહ કે લડછતું મેદાન ?
 હવે સાંભો તું હોમાં કલ્યાદની,
 ને પીરાંન, રૂંધન ને પુલાદની.
 બચાવ ફર્યોજથી કરજે મથેલાં 'હ'મેશ ?
 તું એક દેશનો, બુદો રસતમનો દેશ ?
 કુવત રાખતા હોય, કરો જંગ અહીં,
 મદદ હવે હાથ આવશે મારી નહીં.
 ફર્યો જંગથી હું ફતેહમંદ થઇ,
 તો શેવટે સર્જે રંજ બરણાદ ગઇ.
 હતા કોણુ ટુકડીના બસુસ, તપાસ ?
 શું છે નામ ખાન્દાંની મુખીનું ખાસ ?
 શોખી કાઢે જેવારે બસુસ અગર,
 તો લાકડીથી મારજે પગો હાથ પર.
 છીનવજે જેખી ચીઝ હોય તેની ગર,
 બેડીથી, બુલંદ હાથીની પીઠ પર- ૧૮૮૨
 બેસાડી, મોકળજે તેને શાહા પાસ,
 કે માર્યો તે બલ્ય જેથી દુદરખારે ખાસ.
 હાથી દાંતનું તપ્ત, ગોંડર, દીનાર,
 કોલાહ, તાજ, કપડાં, ખજાનો, અપાર.
 લોધાં કોણુ ફર્યોજે ઇરાંમા, તપાસ ?
 તે કર સર્વે હૃદયાને એકઠો હયાં ખાસ ?
 ઘણાં શાહો આબ્યા હતા આં મેદાન,
 હતા જેઓ સઉ નાંમદારે જેહાન.

બધા ચીની, સકલાળી, હોંઠી, વહર,
 હતા ગંજદારો, ધરાવનારા શહર.
 તે હદયાથી શાહ માટે અવલ તું ધર,
 પછી તારો, ને મારોળી, ભાગ કર.
 કીધું આવી સરદારે એકકું તમામ,
 દીલેરો ગયા તે લડખને મુકામ.
 કમરબંદ ઝરી, તાજ કેર્ખાના ખાસ,
 હાથીદાંતનું તખ્ત, રૂમી લેખાસ.
 શું તીરો, કમાનો, ને પાખર, તમામ,
 શું ગુર્જો, અને હોંઠી ખંજર, તમામ.
 કીધો પાહાડ એક, જે પહાડોમાં ખાસ,
 જોવા ફોજો એકડી મળી આસપાસ. ૧૮૮૩
 સવાર પોહળી છાંતી, કર્માં ખેંચનાર,
 લડાયક, તનેળી ઝોરેમંદ, અપાર.
 અગર ફેંકતે તીર પર વાળો ચાર,
 ન એકથી ખીજે નાંકે કરતે પસાર.
 નિગાહ કીધી રૂસતમે, તો ફંગ થયો,
 ખુદાની સીકતળી કરી બહુ રહ્યો.
 ને બોલ્યો ઝમાનો આં નાંપાયેદાર,
 ઘડી કરે મહશીલ, ઘડી જંગ અપાર.
 દરેકમાં કરે છે ખઝાનો યકીન,
 કદી શ્રાપ દે છે, કદી આફરીન.
 કરેચ એક ભેગો ખઝાનો અગર,
 તો ખાએ છે આવીને કોઈ દોગર.
 એમજ કેહતા કામુસ, ખાકાને ચીન,
 કે આતશથી બાળીશું ઈશં ઝમીન.

આવ્યા મસ્ત હાથી, ને અસ્થાળે ગર,
 ખઝાનો સજેલો, સેપાહ સંગ અખર.
 હતા જે સેપાહ, ને ખઝાનાથી શાહ,
 ને કરતા નહીં પળળી યઝદાંની યાદ.
 અમી, વખત, પચેદા કીધું આંસમાન,
 કીધું પચદા છુપું ને આહર નિદાન. ૧૮૮૪
 રખે, બાંણી કરતું પુદાની સેપાસ,
 દળેચ તે તરફ મર્દ ને કીશનાસ.
 આપણને તેથીજ દળદળો, ઝોર, છે,
 નફો, ને ભલાઈ, છે તેનાથી જે.
 સેપાહથી, ને ગંજેથી, આખાદ હતા,
 વિચારો મગર સર્વે ખેદાદ હતા.
 નહીં જો કીધી પાક યઝદાંની યાદ,
 ગયા ના તે આંસમાનાં ફરવાથી શાહ.
 હવે આં દરેક મુલ્કના અકલમંદ,
 ને સરદારો હર મુલ્કના મન પસંદ.
 રવાના કરશ હાથી પર પેશે શાહ,
 અરીનું તખત, ને અરીની કોશાહ.
 હદયો સરવે મસતાંન સાંઢણીઓ પર,
 રવાના કરશ ચીઝો લાયક અગર.
 આં શમશીરે, હાથેનાં ઝોરે જહાન-
 કરશ બોહળી, બેઘચે એવી બેગુમાન.
 ન રાખીશ બદો, કે પુરાઓ જહાન,
 દેવશ ભાગ તલવારે સઉને નિદાન.
 જવશ દોડી હયાંથી હું ગંગદેઝ પાસ,
 ન દીલ શોભે મહે દીલેરોને ખાસ. ૧૮૮૫

ગુનેહગાર, ખુની, જેખી હોય અગર,
 તે રહે મુલકમાં તો ખુર 'છે ઝખર.
 ધોવા ભેઈએ હાથોને લોહીએ કરી,
 ન ચાહતો હું બેશે ખુરાઓ ઠરી.
 સરો ખુતપરસ્તોનાં નાખશ હું ખાક,
 દેખાડશ તેને રાહે ચઝદાન પાક.
 કહયું ત્યારે ગુદર્જે અયે નેંક ધ્યાન !
 તું કાયમ રહો, જ્યાં સુધી છે જહાન !
 શાદ્યો તેહમતને ત્યારે કાસીદ ખાસ,
 કે મોકળે શુર શાહ ઉધરતાની પાસ.
 કાઉસનો ફરીગોર્જ કીધો પસંદ,
 હતો ખેશી નઝરીક શાહનો ખુલંદ.
 તે બાદ્યો કે અયે અફસરે નામદાર !
 તું છે તુખમ શાહી, તું છે શહરયાર !
 આપણમાં તું બાહોશ, નેંકઅકલ, ખાસ,
 સિયાવક્ષની જગ્યે તું છે શાહા પાસ.
 હુનરમંદ, દાના, નેંક અવલાદ છે,
 તું છે શાહ, તુંથી બધા શાહ છે.
 નથી તારા જેવો બીજો આં જહાન,
 હુનરમંદ એવો દેલાવર જવાન. ૧૮૮૬
 તું બહાથી તસ્દી ઉઠાવીને ખાસ,
 આં લઈ મારૂં નામું નવા શાહા પાસ.
 તારી સાથ કયેદીઓ લઈ બહામ,
 આં બિઠો તથા આય હદ્યો તમામ.
 કોલાહ, હાર, તાન્નો, તે સાંકળો સખ્ત,
 ને મસ્ત હાથીઓ સંગ ગંજદંત તખ્ત.

ફરીબોર્જ બોલ્યો કે અય શેરે નર !
સફર માટે બાંધી છે મેં તંગ કમર.

રસતમનું કયખુસરોની નઝદીક હૃદયા સાથે
ફતેહમંદીનું નામું મોકલવું.

બોલાવ્યો નવીસંદો બાહોશ પાસ,
કહયા સર્વે લાયક મુખન તેને ખાસ.
તેના હુકમથી શાહી નામું મગર,
લખ્યું અંબરે કીમતી કપડાં ઉપર.
શુરૂ નામે કીધી ખુદાની સેપાસ,
જે છે હાલ, ને રહેશે હમેશાં ખાસ.
શનિ, સુર્ય, માહા, પયેદા કરનાર છે,
કુવત, દબદબો, તાજ, દેનાર છે.
અમાનો, અમીન, છે તેતુજ આંસમાન,
તેના હુકમ નિચે છે ડાહપણ, રવાન.
દોઆ તેથી હોબે તું પર શહરયાર !
અમાનો રહો તારેથી યાદગાર । ૧૮૮૭
આવ્યો તુજ હુકમથી બે પાહાડોમાં હયાં,
હતી મુલક ત્રણની સેપાહ ભેગી જ્યાં.
ખચીત તેગ મારનારાઓ સો હઝાર-
થી, અયાદા હતા દુશમનોના સવાર.

કશાની, ને શકની, ને ચીની, ને હીંદ,
 હતી ફર્યોજ ચીનથી કે દર્યાએ સીંદ.
 ને કરમીરથી કેહશહદ ખીણ પાસ,
 જોયા હાથી, અંભારી, તંબુઓ, ખાસ.
 શહાની બદવત્ત ન ડર્યો લગાર,
 લડઈગાહે કાઢયાં તેના લેજાં બાહાર.
 હમોએ કીચી રોઝ ચાળીશ જંગ,
 હતી ગેતી તેઓ ઉપર ગોયા તંગ.
 હતા તે બધા, મુઢકના તાજવર,
 બઝાનો, તખત, તાજના, સર બ સર.
 બે કોહમાં, ને જંગલ, ને મયેદાંને, ચાર,
 થવાતું ન લાશો, ને લોહીથી, પસાર.
 કે ચાળીસ ફરસંગ સુધી ત્યાં યકીન,
 પડેલાં, ને કાઢવ ભરી કુલ ઝમીન.
 શેવટ તારી લાંબી બદવલતે આય,
 કહું સઉ તો નાંમુખી લખાન થાય. ૧૮૮૮
 સમજ તું, કે શમશીરકસ ત્રીસ હજાર,
 માર્યા હુશમનોના લડઈમાં તેવાર.
 તમામ બાદશાહોને બાંધ્યા છે બંદ,
 ધર્યા હાથી પરથી મેં પેચે કમંદ.
 શુ ફરતુસ, મનસુર, બાકાને ચીન,
 જેના ઘોડાઓ નિચે ધુજતી ઝમીન.
 મોકલ્યા છે હમણાં તું બાદશાહની પાસ,
 ગોંહર શાહી, ને હદયાઓ, સાથ ખાસ.
 હજુર રાખુ છું હું લડખનોજ કયાસ,
 કદી આવે ગોરવીઝેરેહ તેગ પાસ.

૪૩ તાજ નેઝાનું, હું તેનું સર,
 તે સરદાર સ્યાવલના કીનામાં ગર.
 ઝળાં સઉની તું પર ભરી આફરીન,
 હો, આસ્માન ફરતાનું સર તુંજ ઝમીન.
 હીધું નામું તે મોહોર કરતાંની સાથ.
 શાહી તુખમના તે ફરીઓર્ઝ હાથ.
 શાહો, હાથી, સંગ ઉઠોળી, ત્રણ હઝાર,
 લડધગાહનો અસ્માન લાઠી તેવાર.
 ફરીઓર્ઝ કાઉસ ગયો શાહતર,
 શીતાબીથી ખુસરોની પાસે મગર. ૧૮૮૯
 ગયો જંગી પીલતનખી સાથે નિદાન,
 તથા ફઝોજના દાંનાઓ પહલવાન.
 મલ્યા છુટા પડતાં તે સરવે શીતાબ,
 અને શાહે પાપણથી વર્સાંચું આબ.
 મિયાહ રાતની તે જણુઈ ઝુઝ્ક જ્યાર,
 ફર્યો ફઝોજની તર્ફ ત્યાંથી તેવાર.
 બેઠા તંબુરા સંગ ગવૈયા શરાબ,
 મુંબારક કદમ નામવર કુલ શીતાબ.
 ગયા તેઓ આરામી જગ્યા ઉપર,
 હતા સઉ મુરાદે પુગેલા ઝખર.
 પીળાં રંગી દીનારે ખુરશીદે ગર,
 સીતમ કીધો આસ્માની પદાં ઉપર.
 તો તંબુના દર્વાઝા પરથી તેવાર,
 થયા તુર્ત કર્નાયોનાખી પુકાર.
 ઠસી રસ્તમે હુમ્લો કરવા કમર,
 અને બેઠો તેઝી તે ઘોડા ઉપર.

તેના હુકમે સામાન બાંધ્યો તે વખત,
 અને ચાલતા સડ થયા રહે સખત.
 ધર્યાં બેયાબાનો, અને લાંબી રાહ,
 એવી રીતે ચાલી લડાયક સિપાહ. ૧૮૬૦
 બોડ્યો તહમતન, તુસ અને ગેવ પાસ,
 કે અથે નામેવર, જંગી, બાહુદરે ખાસ.
 કરશ હાથ મારે આં સર્વે અસબાબ,
 કરશ કામ તંગ દુશ્મનોનું શીતાબ.
 દગાબાઝ કોણુ બાણુતું મદે સીન્દ,
 કે લાવશે સેપાહ ચીની, સકલાખી, હીન્દ.
 કરશ એવો બેહોશ, ગાદેલ, તદન.
 સિયાવક્ષની ઘોરનીખી રજ તેનું તન.
 કે હોંઠ. અને શંગાન, સકલાબ, ચીન-
 થી, કરશે ન કોઇ તે ઉપર આફ્રીન.
 નગારાં ઠોકાયાં, ઉડી વનમાં ગર્દ,
 હવા ધુળ ભરી થઇ, ઝમીં પુર મર્દ.
 લડઇના તલપેલાઓ તે નાંમદાર,
 વાદળ સુધી આવ્યા જેઓના પ્રકાર.
 લડઇગાહથી આવ્યા બે મંઝીલ રાહ,
 ઝમીં મુર્દાઓથી હતી જે સિયાહ.
 બેથું એક જંગલ કીધો ત્યાં મુકામ,
 સિયાહ નદી, જંગલ, સેપાહથી તમામ.
 થોડો વખત થોલી ગયા તે મુકામ,
 લીધો ફર્યોને રાહની તે રંજે આરામ. ૧૮૬૧
 ખુશીમાં ધરી હાથ બેઠો શરાબ,
 ખુશી એક, એક મસ્ત, કરતોતો ખાબ.

આવ્યા કાસીદો હર મુલકના તેવાર,
 હતા સરવે સરદારો, સઉ નાંમદાર.
 શું હદયો, શું અસ્થાન, ને કંઈ નિસાર,
 ગયા, નામવર પાસ લઈને તેવાર.
 પેલી ગમ ફરીખોર્જે કાઉસ શાહ,
 જે શાહે ઇરાં તર્ફ કાપતોતો રાહ.
 ગયા કંઈ દીવસ વાત પર એ નિદાન,
 ન ફરવાથી થોભ્યું બુલંદ આંસમાન.
 કહ્યું કોઈએ ફોખોઈ ઇરાં શાહ પાસ,
 કે કાઉસનો આવ્યો ફરીખોર્જે ખાસ.
 ગયો સાંમે લેવા શાહા નાંમદાર,
 નગારાં, સનાઈ, સેપાહ, લઈ અપાર.
 કે આવ્યો ફરીખોર્જે ખુસરાની પાસ,
 ઝમીનને ચુમી તેને જોયો જો ખાસ.
 દોઆ બહુ કીધી પાદશાહની ઉપર,
 ને બોલ્યો ઓ બખ્તે બુલંદ તાજવર.
 તુંથી ફીલ બુલંદ આંસમાનું હો શાહ!
 તારી દાદથી હોજો ગેતી આગાહ! ૧૮૯૨
 તે પહલવાનનું દીધું નામું મુદામ,
 જે વાંચ્યું તે શાહોના શાહે તમામ.
 દડખાહનું વાંચીને બન્યો હેરાન,
 જે લશ્કરના પહલવાને લખ્યુંતુ ખ્યાન.
 કીધી ખુસરુએ કયેલીઓ પર નઝર,
 ઉઠો, હાથીઓ, ને તે ઝખ્ખીઓ, પર.
 લગામ તેણે ફેરવી અને આવ્યો રાહ,
 ઉતારી તેણે સરથી કયાંની કોલાહ.

નિચે આળ્યો યઝદાંની સાંભો, તે ખાક-
 ઉપર લોટી, બોલ્યો ખુદાવંદે પાક.
 કીધો ઝુલ્મ ઝુલ્મીએ મારી ઉપર,
 મને દર્દો ગમથી કીધો બેપીદર.
 છોડાવ્યો મને દર્દ ગમથી તે ખાસ,
 પોંચાડ્યો છે દવલત, અને તાજ પાસ.
 ઝમાનો ઝર્મો, બંદા મુજ પાસ છે,
 મારા ગંજથી ગેતી પુર ખાસ છે.
 સેપાહના નહોં, શુક તારા નિદાન,
 છીનવતો ના મારેથી રૂસતમનો જાન.
 કરી બદગી પાછો ફર્યો જેવાર,
 થયો હાથી, બંધવા કણ્ઠેથી પસાર. ૧૮૯૩
 કહ્યું કયેદખાનામા લઈ જવો ખાસ,
 એવોને બીજા કમનસીબોની પાસ.
 ફરમાવ્યું પછી, જે હતું કાંઈ ખાસ,
 તે સઉ લઈ ગયા તે અઝાન્થીની પાસ.
 કીધો એક સરસ મહલ ખાલી તૈયાર,
 જગા કીધી ખાકાને ચીનની તેવાર.

કચખુસરો તરફથી સરપાવ સાથે રેસતમનાં નામાનો જવાબ.

લખ્યો જવાબ નામાનો મેહેલે મગર,
દાંનાઈના ગુલશનમાં રોખું શજર.
હોઆ રખની અવલ લખાવી અતી,
ફતેહમંદી જંગની જેથી જોઈ હતી.
છે સુર્ય, ને ફરતાં ફલકનો, ધણી.
જેનાથી મુલેહ, જંગ, માયા, ધણી.
જેણે એવું આસ્માન કીધું સરસ,
કીધા ગેતી રોશન આં રાતો દીવસ.
કરેય એક પયેદા એવો સિયાહ બખત,
તો એકને કરે છે તે લાયકે તખત.
ખુશી, ગમ, છે તે પાક રખથી મગર,
તેનાથીજ મરદી, ને હડેશત, ને ડર.
લખ્યું એમ પછી કે અરે પહલવાં !
રહો પાકીઆ તન, ને રોશન રવાં ! ૧૮૯૪
લખ્યું તેં જેળી, તે પુગુ તખતગાહ,
કે હાથીઓ, કયદીઓ, તખતો, કેલાહ.
ચીની રેશમીં વસ્ત્ર, ગંગદંત તખત,
અરબ ઘોડા, તાઓ, ને સાંકળો, સખત.
તમામ સાંઢણીઓ, અને તેનો સાજ,
ચીઝો પેહરવા ને ણીછાવાને કાજ.

ખુશી, રંગ, મીઝલસી સાંમાનો ખાસ,
 આવે કાંણુ લઈ જંગમા તારી પાસ ?
 મગર તેજ આવે, કઝા જેને સર,
 ધરાયો છવે હોય પોતાનાં અમર.
 ઉઠાવતો તું રંજ, સાંમે તુરકી સેપાહ,
 તથા રહેતો રતો દીવસ જંગગાહ.
 તે કામે હતી રાત હાહડો, ખમર,
 ખેગાનાથી ખોલ્યા ન હોટો મગર.
 રહી રાત દીન બિલો યઝદાંની પાસ,
 દોઆ કરતો નેંક અકલ જંગીને ખાસ.
 જેનો હોય ફસતમ જેવો પહલવાન,
 છે ખરહક હમીયાં રહે તે જવાન.
 તારો આંધ્યો હાથીએ ખાકાને ચીન,
 મલ્યો, જેના પાપણા છે ગમમાં લીન. ૧૮૯૫
 એને મારવા ખુશ નથી મુજ અગર,
 લલું કે રહે બંદમા કએદ અગર.
 દીધો છે મને બોધ હાંનાએ શું ?
 મળે છવતો શત્રુતો બંદ કરજે તું.
 ન કમ અકલે કરતો તુરત તેને ઠાર,
 તે કએદી છે, મારશે તું ચાહશે જેવાર.
 બે માર્યો તો છવતો ના કરશે અગર,
 કે કોઈ આપી લાંબી પોતાની બિમર.
 અચાવશું, કે રહે જેથી બંદમા નિદાન,
 હવે પુગશે ખાકાનથી ના ઝીયાન.
 બીલું એ કે જંગમા અગર બેશુમાર,
 ધરે કોઈબી બે પાદશાહ નામદાર.

તુરત મારવો ના, તે શાહ છે મુદામ,
 એવું કરવું બદ ખો, ને છે ખુર કામ.
 ન થા તેજ હર કામે અયે નેંક બખત!
 કરવું ખુન કોઈનું એ છે કામ સખત.
 પીઢર મુઓ તેઝીમાં મારો શીતાબ,
 કે જે માટે લાનત ઓ અફરાસીયાબ ?
 તું અયે પહલવાં, જંગ બાહદુર ખુલંદ !
 કરજે લાંબા હાથોએ શત્રુને બંદ. ૧૮૬૬
 તારા જેવો બંદો ન આંરમા ધરેય,
 તોપણ બખતથી મેહર કમ ના કરેય.
 દોઆથી કીધું મુનશીએ ખુર ગર,
 કીધી મોહોર ખુસરૂએ નામા ઉપર.
 હુકમથી કીધો ત્યાર હદયો તમામ,
 સબળ્યાં પછીથી કમરબંદ લગામ.
 કમરબંદ ઝરી, બાલોના સો ગુલામ,
 ઘોડા સો ઝરી સાજ કીમતી તમામ.
 ઉઠો સો ચીની કાપડોના નિહાન,
 ઉઠો સો ગાલીચાઓના આલીશાન.
 બળકતી બે યાકુતની વિંટી મુદામ,
 ને ઝર મોતીનું તાજ કીમતી તમામ.
 ને કપડાંઓ પેહેરવાના શાહી રંગીન,
 તથા હાર, સાંકળ, કમરબંદ ઝરીન.
 હદયો ત્યાર સરદારોનો સઉ કીધો,
 કરી ખાલી ગોથા ખઝાનો દીધો.
 ફરીબોર્જને ગોર્જ તલવાર ફર્ક,
 ઝરી તાજ, જોડા ઝરીનાખી, લઘ-

હીધા, ને કહ્યું, જેથી પાછો ગયો,
 તે સરદાર ગમ ઈરાંથી જઈ રહ્યો. ૧૮૬૭
 મોંઢખી કહ્યું જંગે અફરાસેયામ-
 થી, કરતો ના આરામ, ખાવું, કે ખાખ.
 કે જ્યાં સુધી તે શાહનું છે સર બુલંદ,
 કમંદ પેચમાં તારી આવે જો બદ.
 ફરીખોજ ચાલ્યો શહાથી ખુશાલ,
 ઈરાં ફર્યોજના શાહની મરઝી મીસાલ.

અફરાસેયાખનું તુરાની લશકરની હારથી વાકેફ થવું.

અફરાસેયાખને થઈ ખબર એ જેવાર,
 કે આતશ આયો આખે દર્યાથી બાહાર.
 તે કામુસ, મનસુર, ખાકાને ચીન,
 જેની હાર થઈ છે આં તુરાં ઝમીન.
 કે ઈરાંથી ફર્યોજ એક આવી આં જંગ,
 બની રાહા ફરતાં ફલકનીખી તંગ.
 હીવસ સુધી ચાળીશ આં જંગ રહી,
 હીવસ રાત ગેતી એકજ રંગ રહી.
 સવારોની ગર્દે છુપો આફતાખ,
 નસીખ બગતું લાગુ કરવાને ખાખ.

શેવટમાં આં લશકરેથી બેશુમાર,
ન લાયક રહ્યો જંગને કોઇ સવાર.
બુઝર્ગો, અને નામેવર, પહલવાન,
જેને ભારી બંદોથી બાંધ્યા નિહાન. ૧૮૮૮

નાંખ્યા ખવારીએ હાથીની પીઠ પર,
જે માઇલ સુખી ફોજો હતી તે મગર.

ગયા બાંધી લઇ હયાંથી ધરાં ઝમીન,
હઝારો બુઝર્ગો, ને ખાકાને ચીન.

ને મુરદાંઓથી થઈ એવી જંગગાહ,
નહી ચાલવાને રહી કોઇ રાહ.

પેલી તર્ફથી પીરાં રાહે ખુતન,
ગયો નાસી, લઈ નામેવર અંબુમન.

ન બચ્યો કશાંની, ચીની, હોંદી, કાય,
ન રૂસતમની તલ્વારે લા ખાધો હોય,

જે માઇલ ઝમીનખી તે લોહીએ ભરઈ,
ઝમીન બુઝર્ગો, હાથીથી, ખાલી થઈ.

આવેચ ફોજો આં તર્ફથી છેક પાસ,
કીનાવર તહમતનને તાબેની ખાસ.

સેપાહ લડવા આપણથી આવી જશે,
તો જંગલનો કોહ, કોહનું જંગલ થશે.

સુની એવી અફાસેયાબે ખબર,
થયું દર્દમંદ હીલ, અને તેઝ સર.

તેર્યા સરવે સંરહારો, દાનાઓ, પાસ,
વિટાં કામની કીધી વાતોખી ખાસ. ૧૮૮૯

કે ધરાંનથી એક લશકર ખબર,
હયાં આવે છે પોતાના લઈ નામેવર.

હાર્યાં લશ્કરો,   જે કે જંગી હતાં,
 એવો સાજાં !   ભારે સેપાહો છતાં.
 તે કામુસનો ગમ,   ને તે ખાકાને ચીન-
 થી, ગોચા   મને ખાંધી દીધો ઝમીન.
 સેપાહ એવી અખમી,   અને ગર્ધ કપધ,
 દીલેરોમાં   જેભાગ   જે કચેદ થઈ.
 ગયા હાથીની પીઠ   હિપર લઈ ધરાન,
 ઝમી કંઈક માછલો ડુખી ખુન   મેયાન.
 શું કરીયે, અને   શોધીએ શું ઉપાય ?
 સમજવું ઘટે   સેહેલ દીલથી ન આય.
 હો સરદાર રૂસતમ જે આવતોજ ખાસ,
 તો આં બુલક રેહેશે ન કાંટા,   કે ઘાસ.
 હતો સરખોરાં   જેવું ભચ્યું જે વાર,
 હું ચઢ્યોતો રએ પર સેપાહ લઈ તે વાર.
 એવો ઝીનથી આવી   ઉઠાવ્યો તે વખત,
 અજબ લશ્કરો થઈ ગયાં જેથી સખત.
 તો બખ્તરના બાંદો,   કમરબંદ ટુટો,
 પડ્યો   નિંચે હું તેના હાથે છુટો. ૧૬૦૦
 એમી તેની   ભેધ છે તાકત તમામ,
 ને સમજી   છે દાંનાઓથીબી મુઠામ.
 કે માઝદરાંના   દીલેરોથી ગર,
 શું એબલાએ કીધું   ગોરજ લઈ ઝગર ?
 સુફેદ દેવનું   ચીયું પહેલું ઝગર,
 તથા ગંદી, પોલાદ,   બીદનું, જગર.
 તો   સરદારોએ દીધો એવો જવાબ,
 જગાથી દરેકે ઉભા થઈ શીતાબ.

દીલેરોએ સકલાખી, ચીની, અગર,
 કીનો, જંગ, ઇરાંથી શોધ્યાં ઝખર.
 ખોલાવ્યા મહદ પર તે સરદારો કાંય ?
 કીધો કાંય ખાલી ખઝાનોળી ચાંય ?
 નથી કમ સેપાહમાં થયો કોઈ મગર,
 ખુના મરકી ચાલી નથી આં શહર.
 આવ્યો વખત આંપણનો જંગને લડઈ,
 પડ્યે વાઘ સન દુશમનો પર જઈ.
 તું રાખે છે રસતમથી દહેશત શુ કામ ?
 મુંકેચ કાંય શત્રુની ચઢતીમાં હામ ?
 જનમ્યાં છે સઉ માંથી મરવા મગર,
 નથી ખુલ્લી, છે બંધ રાખી કમર. ૧૯૦૧
 તે પગ ધરશે આંપણી ઝમીને અગર,
 તો જોશે કીધેલાંનો બદલો ઝખર.
 જો બાંધીશુ કીનામા સરવે કમર,
 ન બચશે ઇરાંનીમાં કોઈ મગર.
 અમીરોથી શાહે સમજ્યો જવાબ,
 તો ચુટયા સેપાહથી સુખનવર શીતાબ.
 ખોલાવ્યા દીલેરો, ને જંગી, શીતાબ,
 તજ ખાવું, પીવું, ને આરામ, ખાખ.
 ખઝાનાનો દર ખોલી દીધાં દીનાર,
 પાચું ખુન જીવને, જીગરતું અપાર.
 એવી થઈ દીલેર જંગીઓથી ઝમીન,
 ગોયા લડવા આસમાન આવ્યું ચકીન.

ફરીબોર્જનું સરપાવ સાથે રસતમની
 નઝદીક પેાંહયવું અને રસતમનું
 “મુઝ” ઊપર લશકર ખેંચવું
 અને “ખીદાદ” શેહેરનો
 કીલ્લો હાથ કરવો.

પેલી તર્ક ઇરાંનના પહલવાન,
 કમર સજીએ બાંધી કીના દરમેયાન.
 થયું કામ મુશકેલીનું પુરૂ ખાસ,
 કે આવ્યો ફરીબોર્જ રસતમની પાસ.
 શહાના તે હદયાની સંગ ખુશ જીગર,
 હતાં જેમા તાને, ને બાલી, મગર.
 થયો જેથી ખુશ પહલવાં પીલતન,
 મળ્યું ફઝોલ દાનાઓનું અંબુમન. ૧૯૦૨
 પુછી સઉ ખુઝર્ગે ખબર શાહાની,
 તમત, તાજની, મુલકની, રાહાની.
 તો બોલ્યો તેવારે તે શાહી ઓલાદ,
 કે છે તન દરોસ્ત ગેલીનો શાહા શીદ.
 ધરાની સેપાહના બધા નામવર,
 સરઅફરાઝ શાહથી થયા શાહતર.
 કીધી પહલવાં પર પછી આફરીન,
 કે રસતમથી આબાદ રહેશે ઝમીન.

તથી શાહે ગેતીનો જીવ શાહ રહો !
 ઇરાંના ઝમીં મુલક આખાદ રહો !
 ચલાવી તે જગ્યાથીખી ફર્યોજ તે,
 સમરકંદ રહ્યો આવી હક્કતાઓ ખે.
 શિકાર ગોરખરના, ને દારૂ પર હાથ,
 લીધો વખત થોડો પીની ખાંની સાથ.
 ચલાવી તે જગ્યાથીખી ફર્યોજ છેક,
 જોયું એક મંજીલ ઉપર શેહેર એક.
 હતું શેહેરનું નામ ખીલાદ તે,
 હતો કીલ્લો ઇન્સાંથી આખાદ જે.
 ખોરાક સર્વે માણસનો ખાતાં હતાં,
 પરી ચેહેરો હર વખત માર્યાં જતાં. ૧૬૦૩
 પલીદ પાદશાહના તે સુકરા ઉપર,
 ન આવતું કશું જવાંન અચ્ચાં વગર.
 હતા નોકરો જે કે મુંદર અગર,
 કદોમા, ને ચેહેરામા, ખાંમી વગર.
 તે ખોરાક હતો ખાના ઉપર હમેશ,
 જેનાથી થતો તે શહા પરવરેશ.
 લીધો તહમતને હુકમ તો ત્રણ હજાર,
 શું પાખર, શું ખખતર, સજેલા સવાર.
 ગયા ગોસ્તેહમ સાથે કીલ્લા ઉપર,
 જેની સાથે ખે પહલવાં નામવર.
 ખીજન એક ગેવનો, હજીરખી લીગર,
 હતા જંગમા ધર પકડના ઝખર.
 હતું પાદશાહનું તે કાપુર નામ,
 હતો શહર પર જેનો હુકમ તમામ.

સમજ્યું કે આવ્યો છે ઇરાં સેપાહ-
 થી, સરદાર એક નામવર કીનેખાહ.
 પેહ્યું કાકુરે જંગી બખ્તર નિદાન,
 જે સાથે બધું શેહેર ચિત્તા સમાન.
 હતા મહેં મયદાં કમંદ ફેંકનાર,
 લડાઈના એરણુ, ને પત્થર અપાર. ૧૯૦૪
 બીડયો ગોસ્તેહમ સંગ કાકુર જઇ,
 સેપાહખી તે બંધે લેલાઇ ગઇ.
 કીધી એક લડાઇ એવી, ગોયા શેર-
 આવી લાગે સાબરની સામે દીલેર.
 મુવા બહુ ઇરાની દીલેરો અગર,
 તો ફેરવ્યાં સરવે લડાયેકે સર.
 જોઈ એવી ગોસ્તેહમે જંગ નિદાન,
 દીઠી દેવને હાથ ગયેલી જહાન.
 કીધો હુકમ તીરોનો વસાવો મેહ,
 કમીગાહ કરો બસ સવારોને એહ.
 કંહયું કાકુરે જંગીઓને નિદાન,
 કે એરણુ તીરની ન લાગતી નિશાન.
 ઉઠાવો બધા ગુર્જ, તેગો, કમંદ,
 કરો સર ઝબરદસ્તોના આય બંદ.
 કરો સર્વ કુશીશ જંગને મેદાન,
 સિંહો મસ્ત ધુરાતા વાઘો સમાન.
 દીલેરી ને મરદી આ જગ્યે કરો,
 પગો નિચે માથાં બધાના ધરો.
 એવી રીતે લડ્યા તેઓ થોડી વાર,
 ● ગો ફર્યાથી આતશ સળગ્યો અપાર. ૧૯૦૫

ધયું તંગ ફરી ઇરાનીઓનું કામ,
 ધરાઈ ગયા જંગથી તે તમામ.
 મુવા બહુ ઇરાનીઓમાંથી મુઘમ,
 ફયું માથે વાદળ બલાનું તમામ.
 બોલ્યો ગોસ્તેહમ તુર્ત બેઝનની પાસ,
 લગામ જલ્દી ફેરવ તું ઘોડાની ખાસ.
 ને રસતમને કહે થોભતો ના લગાર,
 લગામને ફેરવજે બસો લઇ સવાર.
 પવન સમ ગયો ખીઝને ગેવ ખાસ,
 કીધી વાતો સરવે, તહમતનની પાસ.
 કીધી રસતમે તુર્ત ભારી રેકાળ,
 ઉંચે નિંચે ફર્યોજે ન બેયું શીતાબ.
 ગયો જંગગાહમા તુરત દોડી એમ,
 કે આવે સિયાહ પાહાડથી ઘોષ જેમ.
 મુઆ બહુ દીઠા ઇરાનીમા જેવાર,
 બોયા જંગથી ફરતા જંગી અપાર.
 તો કાકુરને કહે ઓ ખુરા બેહુનર,
 લાઉંચ આખેરી તારી જંગની ઝખર.
 કીધો એક કાકુરે હમ્લો ઝખર,
 તે ફળદ્રુપ શાહી ફરખતની ઉપર. ૧૯૦૬
 ગોયા તીર, શમશીર ફેંકી અગર,
 કે આવી પડે શેર ધરનાર પર.
 તુરત ધાલ રસતમે આગલ ધરી,
 અસર ધાલ ઉપર તેગે કંઈ ના કરી.
 ફેંકી ઝાલના તે પીસર પર કમંદ,
 તો બચાવી ગરદન કમંદે બુલંદ.

કીધો મસ્ત હાથીના જેવો પુકાર,
હરી તે જગો ગીઓ કાપુર તેવાર.

માર્યો ઝાલના બેટાએ ગુર્જ સર,
દુટાં ટોપ, ગરદન, અને સર અખર.

પડયું નાંખથી લેભું સરની બાહાર,
પડ્યો ત્યાંજ કાપુર જંગી તેવાર.

કીધો હુમ્મો એક એમ કીલ્લાને દર,
હતાં ના ગાયા નાના મોટાં અગર.

દીવાલેથી તીર, બંધ કીલ્લો કરી-
ચલાવ્યા, પકડ ધર કરીને ફરી.

બોલ્યા મર્દ ઝોર હોશના સાથી તું,
દીસેચ વાઘના ચર્મસા હાથી તુ.

શું નામ આપ્યું બાપે, જનમ્યો જે વાર ?
ફલક જંગતું, યા કમંદ ફેંકનાર ? ૧૯૦૭

જશે વ્યર્થ રંજ, શેહેર માટે અખર,
કહેચ બુઝરગો એને જંગતુ શહર.

જો આવ્યો ઇરાંથી ફરીદુનનો તુર,
હરેક કારીગરને બોલાવ્યા અર.

ઉભો આવ્યો કીલ્લો કીધો એક મગર,
ધંટો, વાંસ, પત્થર, ને કાપ્ટે અખર.

ઉભો બહુથી કીધો ખેંચીને રંજ,
ઘણો રંજ વેઠી કીધો ખાલી ગંજ.

ઘણાં મર્દાને મર્દે રંજથી અપાર-
ચાહ્યું. દેઝની લાવે નીચે દીવાર.

ન શાહ કોઈ થયો આય કીલ્લા ઉપર,
ફાકટ ખેંચવી રંજ એ પર મગર.

હથયારો, ને ખોરાક, છે હયાં ઝગર,
 નીચેથીની રસ્તો છે લાવવા મગર.
 તું રજ વેડશે વર્ષો જંગની અગર,
 ન હાથ આવશે કંઈ લડાઈ વગર.
 કે જાદુથી તુરના, ને આળેઈની કુંક-
 થી, ગોફળી પુગતી ન કીલ્લે અચુક.
 સુની પડ્યો ફસતમ વિચારો મેયાન,
 થયું, જંગ ભયું દીલ, ઝાડડી સમાન. ૧૬૦૮
 ન મરજી મુજબ જંગ થઈ એક ખાસ,
 તો ગોઠવી સેપાહ દેઝની ચારો પાસ.
 કે એક તર્ફ શુદર્જ, એક તર્ફ તુસ,
 પુઠે પીઠ હાથીઓ, કર્ણાચી, કુસ.
 હતી ફોજ એક તર્ફથી ઝાબુલી,
 જે બખ્તરથી સજ, ખંજરો કાબુલી.
 ઉંચેથી તીરો "સંગનો" મેહ ઝગર,
 કીધો તે દીલેરાના ધરનાર પર.
 કે જોઈ એવું ફસતમે પકડી કમાન,
 હેરત કીલ્લામાં સઉ થયાં બેગુમાન.
 જે કોઈ કરતું ઉંચે દીવાલેથી સર,
 નિચે નાંખતો સર તુરત તેનું ગર.
 મગજને ફેડેતો તીર છુપ્યું બયાન,
 ભુંડી કરણી થઈ તેનો સાથી નિદાન.
 પછી ખોડયો કીલ્લાનો પાયો તમામ,
 દીવાલેથી માણસો નાખવા મુદામ.
 નિચે સ્થંભનો ટેકો આપ્યો ઝગર,
 સિયાહ તેલ નાખ્યું તે લાકડાં ઉપર.

ખોડઈ રહી તે કીલ્લાની અરધી દીવાર,
 લગાડી અગન લાકડામાં તેવાર. ૧૯૦૯
 નિચે આઠ્યો તુરનો તે કીલ્લો ને ખાસ,
 ફરી વળ્યું લશકર તુરત ચારે પાસ.
 કહ્યું રસતમે કે ઊઠાવો લડન,
 કમાનો, ને તીરો ખઢંગીને, લઈ.
 દીલેરોએ ગંભે, ને ફરજંદો, કુલ,
 તથા ખેસીઓ, મુલક માટે, અમુલ.
 કીધાં સહયો માથાંઓ ખરખાદ તે,
 નસીબદાર તે, માંથી પયદા ન જે.
 વધ્યા તુર્ત જંગીઓ આગળ નિદાન,
 ધંરી ઢાલોને, તીરોને, લઈ કમાન.
 ધસી નેઝાદોની સાથે જતા,
 હરોલમાં ખીઝન ગોસ્તેહમખી હતા.
 તીરોનો હોય મેહ, આતશી પુક સખત,
 તે જોઈયે થવી લાચારીએ શીકશત.
 શહરની દીવાલેથી પડ્યા ને બાહાર,
 ગયા દોડી જંગલે રડતા અપાર.
 કીધો જંગીએ બંધ કીલ્લાનો દર,
 ધસ્યો મારવા, કરવા તારાજ, ગર.
 માર્યો તેમાથી તીરોએ ભાગ એક,
 ખીલે જંગીઓએ કીધો કયેદ છક. ૧૯૧૦
 ઝરો, ચાંદી, ને ચીઝો કીમતી, તમામ,
 શું જાનવરો, બાંદીઓ, ને કંઈ ગુલામ.
 તે જગ્યાથી લઈ ગઈ ધરાની સેપાહ,
 ને પકડી પોતાના રેઠાણોની રાહ.

ધોયું રૂસતમે સર, બદન, આવી ખાસ,
પ્રથમ કૃષ્ણે ગેતીના સાહેબની પાસ.

ફતેહમંદી માટે નેયાયશ કીધી,
તે ગેતીના રબની સેતાયશ કીધી.

ધરાનીઓને કહે, ખુદા સંગ બસ,
છે ઝાહીરથી ખાતીન બેડાવું સરસ.

ફતેહમંદી માટે નેયાયશ કરો,
દીધી નેંકી, તેની સેતાયશ કરો.

ખુઝર્ગોએ ગેતીના યઝદાંની પાસ,
નમાવ્યાં સરે સઉએ ધરતીએ ખાસ.

થયા યાદે યઝદાંથી ફરેગ અગર,
તો કીધી દોઆ નામવરની ઉપર.

કે જે કોઈ ન લડવામા હોય તારી સમ,
તો ચુપ રહેવું ઠીક, કાળે નામો શરમ.

આ પિ-તો, તન હાથી, ને સિંહની ચુંગાલ,
ધરાતો નથી જેથી જંગથી તું હા. ૧૬૧૧

કુવત, દબદગો, આં કહે તેહેમતન,
ધનામ એક છે રબ તરફનું તદન,

મળ્યોય તમનેખી હીસ્સો તેથીજ ખાસ,
ના કારણ છે. ફરીયાદનું રબની પાસ.

ફરમાવ્યું પછી, ગેવ લઈ દસ હઝાર,
સવાર પાખરોના, અને હાલદાર-

ખુતનની ઝમીન તક તુરત દોડી બય,
ન ભેગા થયા પામે તુરકીઓ આય,

બતાવી સીયાહ ઝુફ્ફ રાતે જેવાર,
અંદેશાથી માહુની વળી પીઠ યાર.

ગયો સ્વાર જંગીઓ સંગ ગેવ બસ,
 કે જે કામે થઈ ઢીલગી તણ દીવસ.
 દેખાડયું જો તાજ અફતાબે જે વખત,
 આવી બેઠો હાથીના ઘાંતોને તખત.
 આન્યો ગેવ જંગી તુરાંથી ફરી,
 ઘણાં નામેવર પહલવાનો ધરી.
 તરાઝી હો પુતળાં એવી ખુબચહર,
 ઘોડાઓખી કીમતી, ને માલો અખર.
 અરધ ભાગ શાહનો રવાના કીધો,
 ખીજો ભાગ લશકરને વેંહચી દીધો. ૧૯૧૨
 તેની બાદ ગોદર્જ, અને ગેવ, તુસ,
 ને રાહામ, ગોસ્તેહમ, જંગી શીદુસ.
 કે ગેવના બેઝન સંગ ઉઠયા તમામ,
 નવેસરથી કીધી દોઆ એક મુદામ.
 પછી બોલ્યો ગોદર્જ અય નામદાર,
 છે જગ તારી માયાની ગરજઉ અપાર.
 ન જોઈયે તારી સીકત વીન હાઠ બસ-
 ઉઘાડવા, હવેથીતો રાતો દીવસ.
 હમેશાં જીવો શાહ રઓશન રવાન,
 સદા અકલમાં અધક, ફવલતે જવાન.
 પીઢર પર પીઢરથી પીસર પર પીસર,
 ન થાઓ એમ કે ખાંદાંન પામે 'શુઝર.
 તુ નેકં બખત છે કોઈની હાજત વગર-
 નો, સરદાર ગેતીના સરદારો પર.
 તુને હોજો ગેતીના રખની પનાહ,
 અમાનો, અમો, તુજ બનો નેકંબાહ.

જે કોઈએ કે માપી છે ધરતી નિહાન,
 ને જ્યાં છે જંગ, કીનો, રાહત, જહાન.
 વધુ ફર્યોજ એથી ન જોઈ એક ઠામ,
 ન ઝંઘડાં દાંતાઓથીળી સમજી સુદામ. ૧૯૧૩
 આં હાથી, હાથીદાંતોના તખ્ત, શાક,
 આં મહોં, આં ઘોડા, આં ગંજો, કોત્રાહ.
 સિતારા તે મયદાંમાં કરતા નિગાહ,
 કે લાચાર જંગથી આં ઘર્ષ છે સિપાહ.
 ફર્યા ણહુ હમો આંચ કીલ્લાની પાસ,
 ન ચારો દીઠો એનો કોઈથીળી ખાસ.
 પુકારતાતા અઝદાહુના દમથી મગર,
 કીધો તુજ કમાને છુટક સર બ સર.
 તું પીઠ અફસરોની, છે તાજે ધરાન,
 તું પાસ હમો બંદા, તું અફસર નીહાન.
 એ કામોનો બદલો દીએ દાદગર,
 કરે શાહ હસ્તો સદા તારો ચહર.
 ન બદલાની તાકત છે હમમાં નિહાન,
 એ બસ છે, કે છે પુર દોઆથી ઝમાન.
 કીધી તહમતને તેઓ પર આફરીન,
 કે આબાદ રહો જંગીઓથી ઝમીન.
 સીધી પીઠ મારી દીલેરોથી છે,
 ઘવાહ દીલ આં રોશન છે વાતોનો જે.
 તુરી ચેહેરેં તમ, મારો તાજો ચહર,
 તમે મેહરથી જાન રઓશન ઝખર. ૧૯૧૪
 પછી એમ બોલ્યો કે હયાં ત્રણ દીવસ,
 રહી શાહ જંગ કર્યે પુર તુર બસ.

અફરાસ્યાબની જંગ તરફ ચોથે દીન,
અગન પાણીમા જઈ લગાડશું યકીન.
સેપાહ લઈ જશું તેના મુલ્કો ઉપર,
ને એક મતબે કરશું ઝેરા ઝખર.
બની એક મત સરવે ઉઠ્યા શીતાબ.
બોલાવ્યા રામેશગર, તંબુરા, શરાબ.

અફ્રાસેયાબનું રસતમના આવવાથી વાકેશ થવું
અને લડાઈની તૈયારી કરવી.

ખખર પાંખીઓ એવી અફ્રાસેયાબ,
કે જંગ માટે આવે છે રસતમ શીતાબ.
થયું ગમગીં એ વાતથી દીલ મુદામ,
થયા કાંટા તન પરના વરત્રો તગામ.
દીલે ખાયું જંગનું કરે કાર કોણ ?
સેપાહ છે ઘણી, પણ છે સરદાર કોણ ?
શકે કોણ જઈ તે દીલેર સામે ચાર ?
ન થાય જે તેની તેગના તાપે ખવાર ?
કહ્યું પેચ ખાઈને મારી પુકાર,
છે કોણ તેની જંગમા હમનખર્દ ચાર ?
ન તુરકીમા જોતો હું તેની સમાન,
જગા તેની જંગમા દીયે જે નિદાન. ૧૯૧૫

સેપાહ ત્યારે બોલી કે અફરાસેયાળ,
 ફેરવ જંગે ફસ્તમથી સર ના શીતાળ.
 હું તે છે કે જંગગાહની ધુળની ઉપર-
 થી, મારેય. ખુની મોળ માહતાળ પર.
 છે હથ્યારો, મદો, ને ખીશ્યાર ગંજ,
 તો લડવાથી દીલને દોઝેય કાંય રંજ ?
 સવાર એક તણી જંગથી ગમ ન કર,
 પહલવાંતો નામી ઉપર કર નઝર.
 સમજ તે પોલાદો છે સઘળો અગર,
 છે ગાહદુર અગર તોએ એખલો મગર.
 નાની વાતો મોટી છે તેનાથી આજ,
 સજ ફરોજ ભારે, તેને કર ધલાજ.
 ફલકથી તેનું ખાકમાં લાવ સર,
 પછી શું છે શાહનો, ને ધરાંનો ડર ?
 ન આખાહ ખુસરૂ, કે ના તેનું તખ્ત,
 ન ધરાં મુલક, કે ન શાખો, દરખત.
 નઝર નાખ આં નાગી લશ્કર ઉપર,
 ને ચુંટણી લડાયક જવાનોની કર.
 પોતાના ઝમીં, મુલક, ફરઝંદ, તમામ,
 ને સો, બાળકો, ખેશી માટે મુદામ. ૧૯૧૬
 હમો સર્વે તનને કપાવીશુ બસ,
 મુલક શત્રુને દેવા કરતાં સરસ.
 જો અફરાસેયાળે સમજ્યા સુખન,
 જુની જગો વિસરી ગયો તે તદન.
 લડીલોના દેશ, ને પોતા માટે ખાસ,
 વિચાર એક લાગ્યો નવો પોતા પાસ.

દીધો જવાબ કાઢીશ હું અરખાએ જંગ,
 થશે સામું આવી ઉભું કામ તંગ.
 થવા હર્ષ ના, ખુસરૂ પોતાના અખત-
 તથા, તખતના ઝેરે થાય શાદ સખત.
 તે સર ઝાબુકીનું લડાઈને વખત,
 લાવશ ખાકમાં લાંબી ચુંગાલે સખત.
 નીખીરો જ્યારે હૃદયતે કમ થશે,
 મમાવાને દેશ લોગ રૂસતમ થશે.
 ન છોડશ નખીરો, ન તેના દીલેર,
 કરશ મારી તેગે આ તુફાન ઝેર.
 પછી બાદ્યો કે ફરોજ તર્કયાર થાય,
 ઉઠ્યા સઉ નવો કીનો લેવાને આય.
 કીધી અફસરોએ દોઆ તે ઉપર,
 બોલાવ્યા કીના માટે કંઈ નામવર. ૧૯૧૭
 હતો શેર દીલ નામે ફરગાર એક,
 ફનો જોયલો, ફનથી છટકનારો છેક.
 હતી શાહે જોયલી તેની જંગ ખુલંદ,
 કીધેલો તેને હર જગાએ પગ્નંદ.
 જગા કીધી ખાલી, બેગાનાથી ગર,
 ને ફરગારને કહે આ નામીયા નર.
 તું બા ફરોજે ધરાં તરફ જલ્દતર,
 પેલા જંગી રૂસતમ ઉપર કર નઝર.
 જો કેટલા, કેવા છે સવારો, યકીન,
 છે કોણુ તેના રહુગર આં મુલકો ઝમીન ?
 લડાઈના હાથી, નરો કીને વર,
 ધરાં દેશના બદ લલા નામેવર.

પડ્યો રસ્તે ફરગાર નિકળી જે વાર,
 લેવા ખાતમી કુઓજે ધરાં ની ધાર.
 થયું ગમગીં હીલ લોભી નુરતું તે ખાસ,
 બેગાનાઓને દીધા આવવા ન પાસ.
 તેરાબ્યો પીસર કોઇ કાસીદ પાસ,
 કીધી બહુ છુપા બેદોગી વાત ખાસ.
 શીદહને કહ્યું તેણે અથ અકલમંદ !
 સેપાહ તારી કયાં કરશે ગમ તુજ ખુલંદ ? ૧૯૧૮
 સમજ કે તે એવી સેપાહ બેશુમાર,
 આવેય જંગમાં લઇને એટલા સવાર.
 છે સરદાર શેરહીલ રૂસતમ મગર,
 કરેય ખાકનો તેજે કાદવ ઝગર.
 શું કામુસ, મન્સુર, ખાકાને ચીન,
 સીફતદાર ફરતુસ, ગહારે, યકીન.
 શું કન્દર, ને શંગલ, જેવા શાહે હીંદ,
 સેપાહ કાશમીરથી તે દરિયાએ સીંદ.
 ફતેહથી તે ૧ શેરગીર રૂસતમ તણી,
 કપાઈ, અને કએદમી થઇ ધણી.
 લડયા દીન આળીશ લશકરની સંગ,
 ઘડી હીલ કરતા, ઘડી કરતા જંગ.
 સેવટ જેને રૂસતમે પેચે કમંદ-
 થી, નાખી હાથીએથી, ને કીધા બંદ.
 હરેક મુલ્કના જંગી અસવારોને,
 હરેક તર્કના દાંના સરદારોને.
 ઘોડા, સાંઢણી, તાજ, હથયારો, સખ્ત,
 મોકલ્યાં ધરાં હાથીદાંતોના તખ્ત.

આવેય એમ આં મુલક પર યેગુમાન, ૧૯૧૯
 દરેક નામદારો, ને લઈ પહલવાન.
 હું આહતો નથી હયાં વધુ ગંજ તખ્ત,
 ફરુચ કેમકે એ કામથી માફ ખખ્ત.
 છે હમણાં કમરખંદો, તાજો, ને ઝર,
 ઝરીન સાંકળો, ઢાલ ઝરરીન, મગર.
 તે મોકળું છું અલ્લમાસ નહીંએ ફકત,
 નથી નાઝ, તંબુરા, ગાવાના વખત.
 ડરૂચ તેહમતન તેઝ ચુંગાલથી,
 ૧ મગર મોઢે રહે કોણુ ખુશહાલથી ?
 લડઈમાતો ઈન્સાં જણાતો નહીં,
 ન રડતો દુઃખે, ઘા થી કળવાતો નહીં.
 તિરો, તેગ, નેઝે, ન ડરતો નિદાન,
 ગુરઝખી જો વરસાવે ઝઈફ આસમાન.
 છે કાંસાંનો તે, યા પોલાહી તદન,
 ન ઈન્સાંની અવલાદ, પણ અહરીમન.
 ભીરે છે જે હુથ્યારો જંગને દીવસ,
 ધરાયેય પીઠ ધરતીની તે ભારે ણસ.
 ધરેય ટોપ, ૨ જોશન, ૩ ઝીરેહ, બખ્ષેખ્યાન,
 પુકારેય ગરજતાં તે વાઙળ સમાન.
 ન તાબ હાથીને તેના હુમ્લાની ચાર,
 નહીં નીલની કીશ્તીખી ખેંચે ઓબર. ૧૯૨૦
 હવા સમ પહાડ એક નીચે રાંનની,
 ગો રાખે છે અવલાદ અસમાનની.
 ચલણુમા હરણુ છે, દમામે છે શેર,
 શું દરીયા, શું પાહાડોમા, દોડેય દીલેર.

હું કહું, હોય વધુ જાણવા હંતેઝર.
 કરેય દરિયો કીશ્તી મીસાલે પસાર.
 કીધીય મેં તે અસ્વારથી જંગ અનેક,
 છે બખ્તર જેનું ચર્મ ચિત્તાનું એક.
 ન હથ્થારો બન્યાં જેપર કારગર,
 ઘણાં જોયાં અઝમાવી તીરો, ૧૮૫૨.
 હવે ચાહું છું એક અઝમાવા જંગ,
 કે જોઈયે ઝમાનો રહેય કોંણ સંગ.
 બને આપણો યાર જો રહ્યોમંદ,
 મુરાદે ફરે આસમાંની ખુલંદ.
 ના રાખીશ હું ધરાં, કે ના શહરયાર,
 ફરી જંગ કદી કરવી પડશે ન યાર.
 થશે દસ્તે રૂસતમ ઉંચે જંગ દીવમ,
 કરશ હું ન અતરે વધુ લીલ બસ.
 મગર જઇશ તે તર્ફ દરિયાએ ચીન, ૧૯૨૧
 તે માટે છોડશ મુલકે તુરાં ઝમીન.
 ડરૂચ, બાપના જનના અયે પીસર !
 ફલક જેવફા જુઝમીથી સર બ સર.
 તો જોડયો શીદેહ અયે અકલમંદ શાહ,
 જીવો શાહ, જ્યાં વેર છે તાજ રંગાહ
 મોટઇ, દબદબો, તુંમા દાનાઇ છે,
 હીમત, બખ્ત, ખુન્યાહી, મરદાઇ છે.
 ન જોઈયે તને દાંનાઓની સલાહ,
 ઝમાનાની ગરદશ ઉપર કર નિગાહ.
 છે ફરશીદવર્દ, ને હોમાં, ને પીરાન,
 છે કલબાદ, નસ્તીહને જંગ મેયાન.

જે ભાગાં હથારના, દુરાં જીગર,
 પડયા છે ગોયા ગમથી દુટી જીગર.
 હોમાવ કીશ્તી જંગની હવા પર નહીં,
 તું જાણેય કે આવી સેપાહ ભારે અહીં.
 છે ખાહદુર તું જગના શાહો મેયાન,
 છે કરવઈઓ, ને સારી જોયલી જેહાન.
 કસમ જાનો, સર, શાહે તુરાં સેપાહ,
 તથા મેહેરો, માહ, તખ્તના, ને કોલાહ.
 છે ખાકાને ચીની, ને કામુસના કામ-
 થી દીલ દર્દી, સર કીના લયુ', તમામ. ૧૯૨૨
 ઘટે ગંગ તરફ ખેંચવી આ સેપાહ,
 લડઈ ગમતો કરવી ન જોઈયે નેગાહ.
 સેપાહ ચીન માચીનથી લાવીને આમ,
 ઉંધા નાખવા દુશમનોને તમામ.
 કહી એમ ગયો ખાખના ધામ પર,
 કીના લયાં દીલે, અને તેજ સર.
 સિયાહ રાતે ખોલીતી ગમગી ચશમ,
 હતી ગમથી માહતાબની પીઠ ખમ.
 સિયાહ કસ્તુરી જેવી થઈતી જહાન,
 જો ફરગાર જઈ આવ્યો ફરગારે ધરાન.
 આવી લાગો નઝદીકે અફરાસેયાબ,
 સિયાહ રાતના, વખતે આરામ ખાખ.
 ને જોલ્યો બુલંદ આય ફરગાહથી ખાસ,
 ગયો હું તે દેવખંદ ફસતમની પાસ.
 જોયો તંબુ દીલો, ને મોટો અપાર,
 લય'કર વડે સમ હતો જ્યાં સવાર.

ઉભો એક જુડોળી અઝઢાહ મુરત,
 નિકળ્યો ગોયા હોય દરથી તુરત.
 હતો તાંબુમાં મસ્ત 'હાથી' અળર,
 કસેલી જેણે બપ્પેખ્યાને કમર. ૧૯૨૩
 ઉભોતો ઘોડા એક રંગીન પાસ,
 તે જગ્યે, જે લેતો ન આરામ ખાસ.
 તેના ઝીનના હરણાંથી ઝુલતી લગામ,
 પટા પર કમંદનો હતો વળ તમામ.
 હતા સરદારો ગેવ, ગોદર્જ, તુસ,
 ફરીખોર્જ, ગુરગીન, જંગી શીદુસ.
 તલાયો ગોરાઝેહખી ગોસ્તહમને લઇ,
 ફરે છે ખીઝન ગેવનો, સાથી થઇ.
 થયો વાતે ફરગારની શાહ ઉદાસ,
 આવ્યો એટલે કોઈ રૂઝ્યોજી પહલવાન પાસ.
 કે આવેચ શીતાખીથી અફસર પીરાન,
 બુઝગો ને જંગના લઈ પહલવાન.
 કીધી વાત ફરગારની તેની પાસ,
 કે તે સંગ લડનારો છે કોણ ખાસ ?
 પીરાને કહ્યું આપણે જંગ કીધે-
 સિવા ચારો શું. નામો શર્મો લીધે.
 ઝમીં મુલક, ફરઝદો, માટે તમામ.
 કુશીશ ખેસીઓ કાજે કરશું મુદામ.
 જવાબ એવો સમજીને અફસરેયાખ,
 થયો જંગ કરવાને માટે શેતાખ. ૧૯૨૪
 કહ્યું તેણે પીરાનને, લઈ સેપાહ,
 તુ જા પાસે તે રસતમે કીનેખાહ.

નિકલ્યા શહા પાસથી સહ મુદામ,
 ગયા મયેદાં બાઝુ લડાયક તમામ.
 થયા ડંકાના મયેદાં શોરો પુકાર,
 સિપાહની ધુળે જગ સિયાહ થઈ અપાર.
 હતી ફઝોજ ઓટલી, કે સારી જહાન,
 ગોયા જેની ધુળે છુપાશે નિદાન.
 નગારચીઓએ ^૧કુસ ઠોકયાં અપાર,
 થયા હાથીઓ હથીઓ પર પસાર.

અફ્રાસેયાબનું પુલાદવંદને રસતમની
 લડાઈ માટે બોલાવવું.

આવ્યો મેહેલથી મયેદાં અફ્રાસેયાબ,
 થયો જંગે ધરાન માટે શેતાબ.
 અરૂરી જે કેહવું, કહયું પીરાં પાસ,
 ગયો મયદાંથી, છુપી જગ્યાએ ખાસ.
 કીધા દુર પરાયાને તાંબુથી ખાસ,
 બેસાડયો નવીસંદો પોતાની પાસ.
 કહયું દાના મુનશીને તેડીને પાસ,
 છુપો લેલ રાખવો બુઝગોના ખાસ.
 પુલાદવંદ પાસ એક નામું મગર- ૧૯૨૫
 લખી, લેલ છુપાથી વાકેફ કર.
 પ્રથમ લખ દોઆ તું કે દાદારે પાક,
 જેનાથી જે કઉવત, જેનાથી હલાક.

ધણી ફરતાં આસ્માં, શનશ્વર, તણો,
 ધણી તુરી સુર્ય, ને શુકર, તણો.
 હોઆ લખ પહલવાનો બાંધનાર પર,
 પુણાદવંદ સરદાર પર નામેવર.
 શું આપણ પર વિટયું જણાવી તું દે,
 સિયાહ દીનના તે નામી રૂસતમથી જે.
 તથા સરદારો પુર હુંનર નામેવર,
 શું શુદર્ઝ, તુસ, પહલવાનોથી ગર.
 જણાવ સુજ નખીરાના સર્વે તું કામ,
 સેપાહ, મુલ્કના, તે ધણીના તમામ.
 મેં પાળ્યો તેને મારા જીવની મીસાલ,
 હવાથીબી પોંહયવા દીધો ના જવાત.
 મદદગાર થાય આંસમાં જો ખુલંદ,
 ને આવે આં મુલ્કે તું પોલાદવંદ.
 મુલક ચીન સકલાબની બહુ સેપાહ,
 એમા ગણ છે મારી, ને થઈ છે તગાહ.
 અમી મુલ્ક વયેરાં થયાં જે તમામ, ૧૯૨૬
 ઇરાની તે સહ જંગીઓથી મુદામ.
 કીધી કચ્છેદ સારી સેપાહ બેશુમાન,
 કીધું કાળા દરિયા મીસાલે તુરાન.
 સેપાહ તેની છે ચાલતા કોહ સમાન,
 છે સરદારબી રૂસતમે પહલવાન.
 લડાયક છે ગોદર્ઝ, અને ગેવ, તુસ,
 પુગાડે છે વાદળ તલક શોરે કુસ.
 જો રૂસતમ બને તારા હાથે તમાહ,
 તો રાહ લે ન આં મુલ્કની તે સેપાહ.

છે આં મુલકને રંજ તેથી તમામ,
 મદદગાર એ કામે થા તું મુલમ.
 કઝા તેની આવે તુંજ હાથે નિદાન,
 તો થાય ઝેર દુન્યાં બધી બેગુમાન.
 મુજ આબાદ આં શાહીમાથી સહી,
 વધુ ગંજ લઈશ એક હીરસાથી નહી.
 બીજે ભાગ તારો છે કોલાહ, ને ગંજ,
 છે જંગ આજ તારી, ને તારોજ રંજ.
 બુલંદ નામ ગેતીમાં તારૂં ચકીન-
 થશે, નાગી સરદાર તુરાં ઝમીન.
 કીધી મોહોર શાહી તે નામા ઉપર,
 કરક રાશીથી કાઢયું. માહતાગે સર. ૧૬૨૭
 કે આવ્યો કમર તંત્ર, શીદેહ બાપ પાસ,
 હતો તેજ ગમખ્વાર, એવચીખી ખાસ.
 તે ભયથી ને આફતથી આતશ સમાન,
 આવ્યો પાસે પુલાહવંદની નિદાન.
 દીધું નામું, તેપર દોઆઓ કરી,
 કહયાં સરવે રૂસતમના કામે ફરી.
 હતો એક શાહબી તે પુલાહવંદ,
 ફલક તક હતી જેની આશા બુલંદ,
 હતો રહેતો ચીનના પહાડો મેયાન,
 નહીં કોઈ હતો મુલકમા તે સમાન.
 લડાયેક મદો, ને લશકર ઝબર,
 સેપાહ ગોયા ચિતો, ને અફસર મગર.
 તેયાં દાંના સરદારોને તેણે પાસ,
 ચલાવી હરેક રીતની વાતો ખાસ,

હતું નામા અંદર, કહ્યું તે નિદાન,
હતો રંગીલો, ગેતી છતનાર, જવાન.
દીધો હુકમ કાઢો નગારાઓ બાહાર,
ને લઈ ચાલો જંગલે તંબુ અપાર.
કીધી દેવ જેવી સેપાહ બેશુમાર,
ઉઠ્યા ફોજોજના જંગીઓથી પુકાર ૧૯૨૮
પીકે બુડો, આગળથી પોલાદવંદ,
તે સરદાર લઈ ૧લાથરાઓ કમંદ.
ઉતર્યો તે કોહ, કીધું પાણી પસાર,
અફસ્યાબની પાસે આવ્યો તે વાર.
થયા શોર ડંકાના, દરઘાડે શાહ,
ગઈ સામી લેવા તેને કુલ સેપાહ.
તે જગ જોયલા રમરદે બગલમાં ધરી,
ઘણી વાતો કીધી વિટેલી ફરી.
છે તુરકીઓને કોંબુથી રંજ આય, ?
સરંજામ શું એનો, છે શું ઉપાય ?
ગયા તેઓ શાહના મહલ તર્ફ જ્યાર,
કીધી ત્યાં નવી તફતીરો, ને વીચાર.
પછી બોલ્યો હર વાતે અફસિયાબ,
શું ઢીલ, કે શું હુમ્લાના કામે ચિતાબ,
સિયાવક્ષના ખુને તેના હાથ માં,
શું આવ્યું લડાઈ, ને વાતોથી આં.
શું મન્શુર. ખાકાન, કામુસ દીલેર-
ની, વાતો વીટેલી કહી તેની મેર.
કહ્યું, છે એકજ મર્દથી મુજને ગમ,
કે છે જેનો પોશાક ચિત્તા ચરમ, ૧૯૨૯

નથી બનતાં હથારીની કારગર,
 બધેબધાન, કોલાહ, ચીનીઠાલ, પર.
 તું આવ્યો છે કાપી આં રાહ ને વિરાન,
 તો કર મારાં કામોનો ચારો નિદાન.
 પુલાહવંદનો જીવ થયો દર્દમંદ,
 કે ખોલું એ કામોનો શી રીતે બંદ.
 અકાસ્યાબને તેણે દીધો જવાબ,
 ન થા જંગમા એ રીતે તું શીતાબ.
 એ ફસતમ છે તે, કે જે માઝંદરાન,
 ને લઈ, ભારી ગુર્જે કીધું છે વીરાન.
 ચીરુચ જેણે દેવે સુશ્રીદનું જીગર,
 પુલાહ, ગંદી, ખીદના, કલેબાં જગર.
 પકી ના શકશ જેની જગે લગાર,
 તેની હારનો હું ન કરતો વિચાર.
 છતાં જાનો, તન, તુજ વિચારે છે આય,
 હમેશાં તારો રહનુમા અકલ થાય.
 કરશ જંગમા ચારો તે માટે ખાસ,
 કરશ ગોયા ચિ-તો, તેની આસપાસ.
 સેપાહ લઈ જજે તું સેપાહની ઉપર,
 કે જોઈ ફરજો કરશે તુરત તેનું સર. ૧૬૩૦
 કરશ એવો ચારો, ન તો કાંઈ દસ્ત-
 થી, છાતી કે ગર્દન ન પાંમે શીકસ્ત.
 થયો ખુશ સુની જાને અકરાસેયાબ,
 મંગાવ્યા રોબાબ, ચંગ, તુરી, શરાબ.
 થયો મસ્ત જેથી તે પુલાહવંદ,
 કહયું એમ તે સાથે બાંજે બુલંદ.

મેં ઝોહાક, જમ, ફરીદુનના તમામ,
 કીધાં બંદ ખાવું, ને ખાળો, આરામ.
 હરેય મારા આવાજથી ખીરેહુમન,
 માહારી નામવર આં સેપાહથી તદન.
 આં ઝાબુદીને મારી શમશીરે તેઝ,
 લડધની જગેહ હું કરશ રેઝરેઝ.
 શું રસતમ, શું એક મુકી રજ મારી પાસ,
 ન હર ગેવ, તુસનો, કે ખુસરૂનો, ખાસ.

પુલાહવંદની ધરાનનાં પહલવાનો સાથની લડાઇ.

દેખાડયો નુરી બુઝો ખુરશીદે કુલ,
 થયું વસ્ત્ર આંસ્માની, કેાસંગી પુલ.
 આવ્યા શાહની દરગાહથી ડંકાઓ બાહાર,
 સેપાહના પુગા વાદળ ઉપર પુકાર.
 હતો પેશ લશ્કરની પોલાહવંદ,
 કમાં બાઝુ ઉપર, તને ઝોરેમંદ. ૧૯૩૧
 ઉભી સફને જેંચી તે બંધે સેપાહ,
 હવા થઇ બહુ, ને ઝમીં થઇ સેયાહ.
 બખ્ષેખ્યાન રસતમે સળ્યું ઝખર,
 ખેઠો મસ્ત તોફાંની હાથી. ઉપર.

બની ગુસ્સે હમ્લો કીધો સીધી ગમ,
 માર્યા જંગી બહુ તુર્કમાં દમ બ દમ.
 રહ્યો બેઠ એવું તે પુલાહવંદ,
 શિકારખંદથી ખોલી ચાંચી કમંદ.
 વળગ્યો ગોયા તુસથી હાથી મસ્ત,
 કમંદ બાહુ ઉપર, ધરી ગુર્જા દસ્ત.
 કમરખંદ ધરી તુસનો તેને ઝીન-
 થી, સેજે ઉઠાવી પટકચો ઝમીન.
 એવી જંગ બેઠ તેની, ગેવે ગર,
 દીકું નવઢરી તુસનું ઉંધું સર.
 તો ડપટાવ્યો સબદેઝ ત્યાંથી ઝખર,
 લગાડ્યાં તનો, જાન, જંગની ઉપર
 વળગ્યો ગોયા દેવથા શેરેનર,
 રીરેહદાર થઇ ગોર્જ લઇ ગાવસર.
 મગર નાંખી પુલાહવંદે કમંદ,
 થયું જેથી સર ગેવ જંગીનું ખંદ. ૧૯૩૨
 ખીઝન દુરથી બેઠ રોહામ સાથ,
 એવું ઝોર, અને ગુર્જા, અને તેઝ હાથ.
 દોડ્યા તેઓ, કે દસ્તે પોલાહવંદ,
 કમંદ પેંચથી બે જણાં કુર્યે ખંદ.
 તા ચાલાક પુલાહે લંગાવ્યો દસ્ત,
 કીધો શોર, ડપટાવી ઘોડાને સખત.
 ભર્યા દખદખાના બે જંગી દીલેર,
 બુલંદ છાંયાના નામવર ગોયા શેર.
 કીધા ખતારખી ખાક દરમ્યાનમાં,
 કંઇએક સ્વારો સનમુખ મયદાનમાં.

અને આઘો કાવેયાંની ઝુંડાની પાસ,
 બે ટુકડા કીધા વચ્ચે, ખંજરથી ખાસ.
 પડ્યો ખાકમાં તુર્ત ઝુંડો અગર,
 જખુન લાગું ઇરાનીઓને ઝખર.
 ઉઠ્યા શૌર ઇરાં સેપાહ દરમેયાન,
 ન કોઇખી રહ્યો જંગગાહ પહલવાન.
 ફરીઓર્ઝ, ગોદર્ઝ, કંઇ પહલવાન,
 બેઈ દેવ જંગીની એવી નિશાન.
 બોલ્યા તેઓ, અયે રૂસ્તમે કીનેખાહ !
 કે પુલાદવદે તો આં જંગગાહ. ૧૯૩૩
 રખ્યો એક નહીં જીન ઉપર નામદાર,
 હીલેરે સેપાહમા ન એવો સવાર.
 જેને ખાકમાં નાંખ્યો પુલાદે નહીં !
 ગોરઝ, તીર, ખંજર, કમંદે, અહીં !
 લડઇ ગાહામાં શોક બહુ થઇ ગયોચ,
 એ કામે મદદગાર રૂસ્તમ રહ્યોચ.
 ઉઠ્યા શૌર રડવાનાખી તેની સાથ,
 હરોલ ફઓજની ડાબે ને સીધે હાથ.
 કીધો ઝઇફ ગોદર્ઝે એવોજ કયાસ,
 રોહામ, ખીઝને શેરગીર કાજ ખાસ.
 કે બેહુ ગુમ થયા ગોદરઝના પીસર,
 રડ્યો નઝદીકે દાવરો દાદગર.
 હતા એટલા માહરા નખીરા પીસર,
 કે રાખતો હું ખુરશીદથી ઉંચે સર.
 તે મુજ સામે જંગમા કપાઇ ગયા,
 સિતારો, ને બદ રોઝ, માહરા થયા.

રહયો ઝઘફ હું, ને મુવા જવાંન તે,
 શરમ હોજો કોલાહ, કમરખંદથી એ.
 કમરખંદ ખોલ્યો, ને ફેંકી કોલાહ,
 પુકારવા, અને લાગો ભરવાને આહ ! ૧૬૩૪

રસતમની પુલાહવંદ સાથની લગાઇ.

થયો ગમગી રસતમ સમજ્યું જેવાર,
 ધુન્ધ્યો આડની શાખ જેવો તેવાર.
 આવી લાગો નઝદીકે પુલાહવંદ,
 જોયો તેને, હોય પાહાડ બાણે ખુલંદ.
 દુઃખી બન્યો જંગી ચારોથા દીલેર-
 હતા જેઓ ગોરખર, ને દુશમનતો શેર.
 જોયું તેણે લશકરને અખી તમામ,
 પેલી તર્ફ ચાલુ દીઠી જંગ મુદામ.
 કહ્યું દીલથી, બદ આંપણો છે આં દીન,
 છે સર નાંમદારોના હયેરાં ચકીન.
 ગઈચ આંપણી જંગ ઉલટાઈ સખત,
 પડ્યું ખાખમાં આંપણુ નેંક ખખત.

છું એકતો વળી સુસ્ત હું આજ અડી,
 વિતી રાતની ઉંઘ ઉડતી નહીં.
 ખીજું એ કે દેવ આં નલાયક અપાર,
 શરીરે છે ભયભિત, અંચળ સવાર.
 કીધો રાશને તેજ, દાખીને રાંન,
 બની ગુસ્સે કીધું લડાઈનું ધ્યાન.
 કહ્યું તેને, કે દેવ અયે ૧બદશીગાવ ?
 કે જોશે તું હમણાં અમાનાની ચાલ. ૧૮૩૫
 પુગો સાદ રૂસતમનો પહલવાનો પાસ,
 જોયા અફસરે, ખ્યાદા જંગીઓ ખાસ.
 તો બોલ્યો કે અયે ગેતીના કીરદેગાર,
 તું ઝહેર, છુપાંથી, વધુ બાણનાર.
 દે બળ ફોજોજ તોડનાર મુજને આંવાર,
 તું તોડ મુજથી દેવ આં સેપાહ તોડનાર.
 મુજ આંખો આં જંગમા જો કુટી હતે,
 બુરો દહાડો જોવાથી, તે ઠીક થતે.
 કારણ કે ધરાંનીમા છે આં પુકાર,
 પીરાં, ને હોમાં, દેવ નરથી અપાર.
 શું રોહામ, ગેવ, તુસ, ખ્યાદા હતા,
 ને બેઝન, જે ગાલેબ સિંહો પર થતા.
 મુવા ઘોડા સરદારોના, તીરથી,
 વળગ્યા છે પેયાદા તોખી ધીરથી.
 ભીરો દેવે પુલાદવંદથી અબર,
 ને વળદાર ફંકી કમંદ તે ઉપર.
 ચોરાવી દીલેર સ્વારે ગરદન ફરી,
 લડાઈથી ધરાયો, ગયો બહુ ડરી.

કમંદ તહમતનની જો ખાલી ગઇ,
 તો પેચે કમંદ સર ખયાલી લઇ. ૧૯૩૬
 ને જોલ્યો તે પુલાદવંદ અચે દીલેર !
 જેહાં જો, ચેલા નામ ઉઠાવનાર શેર.
 કે મસ્ત હાથી તું પાસથી નાસી જાય,
 મગર જોશે નીલ દર્યાનો મોજો આય.
 હવે જો મારી જંગની આગ ખાસ,
 કમંદ, જોર, હીમત, અને મારો સહાસ.
 હવેથી ન જોશે તું શાહની નિશાન,
 ન કોઇ નામદારો, કે કોઈ પહલવાન.
 ન જોશે ઝમીન તે હવે ખાખગાહ,
 હું સોંપશ અફસ્યાખને તુજ સેપાહ.
 સીવશ તનને તીરની અણીએ કરી,
 ન જોય ઝાલ ઝઇફ, આંખ તારી ફરી.
 કહે ત્યારે રૂસતમ પુલાદવંદને,
 દઇશ કેટલાં ડર, ધંમકી, ને ફંદને.
 ન હોતા દીલેરોમાં તેઝી અખાન,
 જો હોય છે, તો ખોય છે, તે સર ખેશુમાન.
 દીલેર તું અગર છે ઉઠાવનારો નામ,
 નથી પણ તું કેસારિય જંગી, કે સામ.
 સમજ્યા એ પુલાદવંદે સુખન,
 જુની વાત યાદ આવી તેને તદન. ૧૯૩૭
 કે જે કોઇ જંગ ઝુલ્મી શોંધેય અગર,
 તે જાયેય દુટાં દીલે, ફીકકે ચહર.
 બદી દોસ્ત દુશ્મનથી પોંહયે એકાદ,
 લલું તોખી બદ નેફને દેવી દાદ.

છે તેજ આંચ ફસતમ, કે માઝંદરાન,
 લીધું ભારી ગુર્જ સિયાહ રાત મ્યાન.
 કહયું એમ કે જંગ આઝમાવેલા નર,
 થઇયે ખોટી કાં વર્થ આંપણ મગર ?
 પડયા લડવા, મયેદાં ઉડી ગઈ સખ્ત,
 લડાયક બે સિંહો, બે હાથીઓ મસ્ત.
 માર્યો ગુર્જ પીલતને સરની ઉપર,
 જેનો સાદ સાંભળ્યો ફોળે ઝખર.
 અંધારાં પુલાદવંદની આંખ મહી-
 આબ્યાં, કે લગામ હાથમાં ના રહી.
 ખાધો દર્દથી જમણી ગમ પેચ બસ,
 કહયું આં દીવસ છે બલાનો દીવસ.
 તહમતને ધાર્યું લેલું તેના સર-
 નું, બેઝાનથી ખાહાર પડ્યું, મગર-
 હતો ઝીને પુલાદવંદ બે આખાદ,
 કીધો તહમતને જગનો સાહેબ યાદ. ૧૯૩૮
 કે જગની, ઓ ગર્દીશથી ઝયાદા અપાર,
 બેનારો બધું, જગધણી, કીરદેગાર.
 ન હોય રીત મુજ જંગની ઠીક ગર,
 તો જીવ મારો જગમાં ન આખાદ કર.
 પણ અફરાસેયાબ હોય બેઢાદગર,
 તો નાલે કુવત, હાથનો મુંજ હું નર.
 ન ઠીક, દસ્તે પોલાદવંદથી નિદાન,
 કે છોડવે તું બંધ આં પડેલું સ્વાન.
 જવશ તેના હાથે હું માર્યો અગર,
 ન રહેશે ધરાં એકબી જંગી નર.

નહીં મર્દ ખેડુત, નહીં કારીગર,
 ન ધર્તી, ન મુલકો, ન ખાકો, ન શહર.
 કહ્યું રૂસતમે કે ઓ પુલાદવંદ,
 પુગો શું દીલેરોના ગુર્જે 'ગઝંદ' ?
 બે હાથો ન ધરતા લગામે સિયાહ,
 થા પ્યાદો, ને અયે દેવ માફી તું ચાહ.
 દીધો ત્યારે પુલાદવંદે જવાબ,
 ન થઈ હાંણી મુજને આં ગુર્જે શીતાબ.
 એ કહી, તેગ પુલાદે ખેંચી ઝખર,
 મારી તેહેંમતન તાજબક્ષના તે સર. ૧૯૩૯
 ન થઈ ચીની લોઢાં ઉપર કારગર,
 થયો જંગી પુલાદ હયેરત ઝખર.
 ન રૂસતમ ઉપર તેગથી થઈ અસર,
 થયો ગુસ્સે રબદખુ ઝમાના ઉપર.
 પુલાદ ખાંધ ગર્હનથી ગમગીં અપાર,
 કહ્યું રૂસતમે ઝાલને બીજી વાર.
 કે જંગતુ આં બખતર, ઉમ્મેલું બખર,
 કાઢી આં કોલાહ, સિયાહ રંગની ઝખર.
 બીજાં ખાંધ હથીયાર કે હુબી ખાસ-
 બીજાં ખાંધી ને આઉ દોડી તું પાસ.
 કહે ત્યારે રૂસતમ બને કંઈ ન આય,
 ન અટકાવ રેલનો, નદીમા આં થાય.
 લડાઈના હથ્યારો ગંદલશ નહીં,
 જે છે તેજ રહેવા દે તુંબી અહીં.
 વળગ્યા બીજી વાર બંધે નિદાન,
 તે નાંમીચો પુલાદ, અને પહલવાન.

ન કીધી   ગોરઝ ભારીએ કંઈ અસર,
 બંધેખ્યાન,   પોલાલી બખ્તર, ઉપર.
 બોલ્યો એમ   લડાયેક જંગી પોલાદ,
 છે   કુશ્તીથી મરદાને મરદોની યાદ. ૧૯૪૦
 વિચાર હો,ય તો મરત સિંહ સમ અગર,
 આપણ બાંધીએ   કુશ્તીમા 'બેહુ કમર.
 અને રમ્યે કુશ્તીખી   હયાં એક દીગર,
 ધરી   બેહુ કમરખંદ છેડા ઝખર.
 મદદ બેધયે કોણે ઝમાનો કરેય ?
 ને કોણે જંગથી ગમ ભરેલો કરેય ?
 તો બોલ્યો,   ન લાયક અરે દેવ તું !
 દીલેરોના ઝખમે તું ટકનાર શું ?
 કરેય ફંદ કોહલાં મીસાલે અગર !
 તેથી   શું થશે ? તુંજ બધાશે સર.
 શુ ફંદ, બહુ,   કુશ્તીમા કરનાર છે ?
 ને   ફાંસાથી ગરહન નિકળનાર છે ?
 નિંચે રખશની   પીઠથી આવ્યો, કહી,
 તેના ડરથી   હુકું દીલે દેવ સહી.
 પછી   બેહુ જણાંઓએ તે વાત પર,
 કે   સોગંદખી એક ખાધા ઝખર.
 ન આવે   મદદ બે તરફથી નિદાન,
 લડાયક   દીલેરોની જંગ દરમિયાન.
 પછી   આંબ્યા ઘોડેથી નિંચે તેવાર,
 આસાયેશ લઈ   હંમખી ખાધો લગાર. ૧૯૪૧
 કીધા   કુશ્તી રમવાની બાજુ ચહર,
 બેહુ જંગી   સરફરાઝ, બેહુ કીનાવર.

હતો કઓલ કે બે તરફની સેપાહ-
 થી, આવે ન ચારીએ કોઈ કીનેખાહ.
 હતો અરધો ફરસંગ, સેપાહ દરમિયાન,
 સેતારાખી બેતા તે જંગ બેશુમાન.
 કે પુલાદવંદ સંગમા તહમતન,
 વળગ્યા હતા મસ્ત શેરો તદન.
 જે અઝમાવતા હાથોને એક દીગર,
 ધરીને કમરખંદ બેહુ નામવર.
 શીદેહ બેઈ રસતમની છાતી, ગદન,
 સરદ હાય મારી જીગરથી તદન.
 કહયું ખાપને એમ, આં ઝોરેમંદ,
 જેને કહે છે તું રસતમે દેવખંદ.
 તે કઉવત, અને દાવ પેચે ઝમર,
 ધરશે ખાકમાં દેવ જંગીનું સર.
 ન બેશે દીલેરોમા નાહસવા સિવાય,
 ન લડ ફરતાં આરમાનથી વ્યર્થ આય.
 તો બોલ્યો શીદેહ પાસે અફરાસેયાબ,
 છે એજ વાતે મુજ મગ્જખી પુર શેતાબ. ૧૮૨
 તું બા જેથી, ને બે કે પુલાદવંદ,
 દેખાડેય હુંનર કુશતીમા શું બુલંદ?
 બતાવ રાકા, બોલીને તુરકી ઝખાન,
 કહી નાંખે પીલતનને જેથી નિયાન.
 તેને કહે કે ઝીનથી તું નાંખે જેવાર,
 તો તલ્વારે ઇન્સાફ માગજે તેવાર.
 ત્યારે બોલ્યો શીદેહ, કે શાહનો કરાર,
 કીધોતો ન એવો સેપાહ સાંમે ચાર.

જો તું તોડશે આંકળો થઈ વચન,
 ફતેહ તુને જંગમા ન મળશે તદન.
 ન કર આખ નિરમળને, કાળું લગાર,
 કે અયેળ કાઢશે, અયેળના કાઢનાર.
 ખોલી શાહે ગાલો દેવાં પર ઝખાન,
 ખેટા પર તે ખીજવઈ, થયો 'ખદગુમાન.
 કહયું કે અગર દેવે પુલાદવંદ,
 ને, ખદખાહ તે નરથી જો પુગરો રંગઝંદ.
 ન કોઈ જંગગાહ રહેશે જીવતું, મગર,
 તુંમા તો ઝખાંનોજ છે ખસ હુનર.
 આંખો સિંહ મીસાલે તે ફેરવી લગામ,
 બેહુ જંગી મહોની જંગને મુકામ. ૧૯૪૩
 જોઈ જંગ બે મસ્ત હાથીની ધુમ,
 બે હાથોની થપ્પડ, ને વાદળની બુમ.
 તો પુલાદને કહે સરઅફરાઝ શેર!
 અગર એને કુશતીમાં લાવે તુ ઝેર.
 તો ખંજરે ચીરજે તું તેતુ જીગર,
 ન ડોંગ, પણ એવાં કામે જોઈયે હુનર.
 કીધી ગેવે અફાસેયાબ, પર નઝર,
 ખુરી વાતે આતુર થયલા ઉપર.
 આંખો તુર્ત ઘોડાને મારી ઝખર,
 વચન દુશ્મને એમ તોડયું અગર.
 કહયું ત્યારે ફસતમને અયે જંગી તુ?
 કહે, નોકરોને હુકમ દે છે શું?
 નઝર કર તું, આ કામે અફાસેયાબ,
 જગા જોઈ ખલાની થયો પુર શેતાબ.

આવી દીલે દુશ્મન, કરી તેઝ રહેય,
 ને કુશ્તીમા ખંજરને અઝમાવા કહેય.
 કહયું રૂસતમે હુંજ લડનારો છું.
 ને હુંજ કુશ્તીમા ધીર ધરનારો છું.
 હરો છો તમે લોક શા માટે એમ ?
 ને દીલને બે દુકડા કરો છો આ કેમ ? ૧૮૪૪
 પુલાહના હું લાવીશ ગરદન, ને સર,
 ઉંચાં આસમાંથી તુરત ખાક પર.
 ન હોય ઝોર જંગનું આં મુજમાં અગર,
 કાં દીલ માહાફ તોડો છો ફેકટ મગર ?
 આ કમ અકલી જાદુગરે એમ અગર,
 બે યઝદાંનેના કચોલ તોડયો મગર.
 તમેને વચન તોડવાથી શું હર ?
 છાંતીય તેઓએ ખાક પોતા ઉપર.
 એ કહી ગોયા લંબાવી સિંહની ચુંગાલ,
 ધરી જંગી ચિત્તાની છાતી, ને પ્યાલ.
 કરી ઝોર પુલાહવંદને તેવાર,
 જગાથી ઉઠાવ્યો મીસાલે ચનાર.
 ગર્દન તક ઉઠાવી પટકયો ઝમીન,
 તુરત કીધી દાદાર ઉપર આફરીન.
 અવાજો કરી ખુબ ઇરાં સેપાહ,
 નગારાંઓ ઠોકી ધસી ગઈ તે રાહ.
 પુગા સાફ વાદળે સરનઈ તણાં,
 વાગા હિન્દી ઘંટો, વાજત્રો ઘણાં.
 કે બેબાંન પુલાહ બન્યો નિહાન,
 ખાઈ ખાક પર પેંચ અઝદાહ સમાન. ૧૮૪૫

સમજ્યો એ રૂસતમ, કે પોલાદ્વંદ-
 ના, તનમા ન સાળીત રહ્યો કોઈ રૂંદ.
 મગર દુટાં હાડકાંઓ તનના નિદાન,
 થયો ચેહરો મેથીના પુલો સમાન.
 પત્નીદ તનથી નિકળી ગયું છે રવાન,
 ફતેહમંદ થયોય પહલવાને જહાન.
 ત્યારે રૂસતમે કીધી હર ગમ નિગાહ,
 હતી જ્યાં કે તુરાં, ને ઈરાં સિપાહ.
 થયો રખશ પર તે દેલાવર સવાર,
 દીધું રહેવા અઝઢાહનું તન ત્યાં તેવાર.
 આંખો સફ કણે પહલવાં શેરગીર,
 જે પુલાદે જોયું, અને ગોયા તીર-
 ગયો નાસીને, પાસે અફરાસેયાળ,
 દીલે લોહી ભર્યો, ને ચેહરે પુર આળ.
 હતાં તનનાં હાડકાંઓ ભાગાં અબર,
 દોડ્યો અખ્મી, રૂસતમના ડરથી મગર.
 પડ્યો દોડતાં સિયાહ ધુળમાં અબર,
 બેહોશ રહ્યો જંગી થોડો વખત ગર.
 ક્રીડા જીવતો પુલાહ, તહમતને તે,
 સેપાહથી જોયું મથેલાં પથ્થાયું જે. ૧૮૪૬
 ચલાવી સેપાહ, દીલ થયું તંગ ખાસ,
 તેડ્યો ગોદરઝ અકલમંદ, પોતા પાસ.
 કહયું તીરોનો મેહ હવે દેવો થવા,
 કરો બાહારના વાદળાં સમે હવા.
 કે એક હાથ બેઝન, ને ગેવ એક હાથ,
 કસાયલો રોહામ, જંગી ગુર્ગાંન સાથ.

ગોધા આગ વસાવતા તેઓ પર,
જહાં ખજરે બાળતા સર બ સર.
સેપાહ પાસે બોલ્યો તે પુલાહવંદ,
વગર તખ્ત, ગંજે, ને કીરતી બુલંદ.
સરો કરવાં શા માટે જોધયે બર્ખાદ ?
ને કાં જોધયે કરવી લડાઈની યાદ ?
પોતે ચાલ્યો લશકર ચલાવી મુઘામ,
કે રસતમથી જીવ તેનો દુટતો તમામ.

અક્રાસેયાબનું રસતમ આગળથી નાસી
જવું અને તેનાં લશકરના અરધા
ભાગનું માર્યું જવું તથા બીજા
અરધા ભાગનું પનાહ માગવું.

પીરાંને કહ્યું, પાસે અક્રાસેયાબ.
સપાટી બની જગની દર્યાનું આબ.
મેં કહેલુંજ સુમ હસ્ત રસતમથી સખત,
ન રેહવું નચિંત મુલક પર કોઈ વખત.
પુને જવાંનથી, જે હતો પુર હુંનર,
વિધ્યાં વીરની નોકે આપણાં જીગર. ૧૯૪૭
યશે શું ? ન હયાં કોઈ તું સંગ છે,
મયો દેવ પુલાહ લઈ ફર્યોજ તે.

સમજ કે ઇરાનીઓના સો હઝાર-
 થી, ઝયાદા છે પાખરા સંગના સવાર.
 હરોલ શેર ધરનારો રૂસતમ વરી,
 ઝમી ખુન ભરી, છે હવા તીર ભરી.
 દર્યા, મયદાં, કોહ, જંગલોથી, મુદામ,
 ટોળાં બંધ લાવ્યા સેપાહો તમામ.
 લાવ્યા દેવ, માણસ ન બચ્યાં જેવાર,
 કીધી જંગો ભારે, કીધા શોર અપાર.
 આવ્યો તહમતન, ના રહ્યા તારા પાય,
 નથી ચારો તેનથી નાહસવા સિવાય.
 જવું ભેઘ્યે ચિનની તુને પેલે પાર,
 ભે તુજ, ગંજ છે સારી જગનો અપાર.
 સેપાહ દે રહેવા સફ સમારી અપાર,
 તુ, ને ખેસીઓ, બવો દરિયાની પાર.
 કીધું શાહે એમ ભેઘ રાહ ન લગાર,
 લડાઇથી કમ હાથ ભેયા જેવાર.
 રહેવા દીધો ઝુંડો, ને પોતે ગયો,
 તુરત ચાલતો ચીન માચીન થયો. ૧૯૪૮
 સેપાહ સામે આવી ઉભી તે સેપાહ,
 ઝમી થઇ જેથી ગોયા વાદળ સેયાહ.
 કહ્યું તહમતને તુર્ત મારી પુકાર,
 ન લેઓ તીર. નેઆ, કમાનો, આંવાર.
 લડો ગુર્જી, તલવારો, લઇને મગર,
 ખુલ્લું દબદબાથી બતાવો હુનર.
 કીના માટે ઉઢળે છે ચિ-તો તેવાર,
 બુઝેચ આવેલો પોતા પાસે શિકાર.

કીધો શોર તે કુલ સિપાહે અખર,
 આબ્યા છોડી નેઝાએને પાહાડ પર.
 ગયાં થઈ એવાં તે કઢણ, જંગગાહ,
 કે મુરદાંઓથી રહી ન ચાલવાની રાહ.
 ગયો તેનો એક ભાગ માંગતો પનાહ,
 ધરી નાહસવાની ખીજ ભાગે રાહ.
 ટોળું, વિન લવાંડ નાઠકું નિદાન,
 વિના હાથ, ગર્દન, હતાં તન મેદાન.
 પછી બોલ્યો રૂસતમ કરો કતલ બંદ,
 વારા ફરતી સઉનો છે હીરસો બુલંદ.
 અમાનો દીએ છે કદી તો અહર,
 કદી દે છે અમરૂત અમાનો મગર. ૧૯૪૯
 પોશાકો આં દુર જંગના રહુ કરો.
 વધારો ભલાં કામનો બહુ કરો.
 ન હીલ બાંધો ત્રણ પાંચની જગ ઉપર,
 કદી દે ખુશી, તો કદી રંજ અગર.
 કદી અહરીમન થકને આવે છે જંગ,
 કદી થઈ કુમારી, સજે ખુશખુ રંગ.
 પકડજે તુ ખામોશી નિરદોષ રહી,
 દોઆથી ભલી, બદ દોઆ કેંભે કદી ?
 બેઈ ચીઝો મયદાં હતી જે મુદામ,
 અરો, ચાંદી, કપડાંઓ, કેરાં તમામ.
 મોકલ્યું તે લઈ શાહા પાસે તમામ,
 કાલાહો, ને તેગો, ને ઘોડા, ગુલામ.
 લીધો તેમાથી પોતેની ભાગ એક,
 શું કરતુરી, અંગર, શું તાજો ફરેક.

બખશ્યું બીજું સરવે લઇને, સેપાહ-
ને, જેજે હતી ચીઝો તે જંગગાહ.

શોધી તુર્ક લશકરના શાહની નિશાન,
દરેક આડી, ને સીધી, રાહો મિયાન.

મળી ના નિશાં પાણી ધરતી ઉપર,
પડી કંઈ અફાસ્યાબની ના ખબર. ૧૬૫૦

મજ્યાં ટોળાં ઘોડા, ઉટોના, અખર,
સવારીથી રહી ફર્યોજ હાજત વગર.

રૂસતમ અને તુસનું ઇરાન તરફ
પાછું ફરવું.

ચાલ્યા તેઓ તુરાં અર્મીથી તે વખત,
ધરી કીમતી બખતરો, તાબે, ને તખ્ત.
કે સર્નઘના શોરો, ને ઉઠ્યા પુકાર,
નગારાં, ને ઘંટો, વગાડ્યા અપાર.
કીધાં સઉએ મોંઢાંઓ શેહેરે ઇરાન,
ખુશાળી ખુશી સાથ ફર્યોજે નિદાન.
ખબર પુગી રૂસતમ તણી શાહા પાસ,
ઉઠ્યા શેહેર, દરબારે, આવાઝો ખાસ.

ધરાંથી પુગા ૧ શોરે ડંકા ફલક,
 કે આવેચ ગોરઝનો ધણી હયાં તલક.
 હતી એક એવી ખુશાળી જેહાન-
 ના, નાના, અને મોટાંઓ, ફરમેયાન.
 થયું શાહાનું દીલ ૨ ફીરદોસ સમાન,
 સેતાયશ કીધી દાદગરની નિદાન.
 કહ્યું હાથીઓ કાઢવાને તેવાર,
 ને કયખુસરો પડ્યો જગાથી બહાર.
 રેવાઝો મીસાલે સજાઈ જહાન,
 શરાબો, તંબુરા, ગવધયાની તાન. ૧૯૫૧
 તમામ ગરહનો હાથીઓની નરી,
 કેસર, કસ્તુરી, ને શરાબે, ભરી.
 સજ્યાં માહુવતોએખી તાજેથી સર,
 હતી કાંનોમા બાલી બુલતી મગર.
 કીધો ભારે કેસર, દીરમનો, નિસાર,
 અંમખર, કસ્તુરી, સાથે લેળી અપાર.
 દીકું તહમતને તાજએ સરફરાઝ,
 તથા જોઈ કુલ ગેતીને પુર અવાઝ.
 નિચે આવી કીધું નમન સર બ સર,
 પુછી ખુસરૂએ લાંબી રાહની અગર.
 બગલમા તેને શાહે દાખ્યો ધરી,
 થોડી દીલ એમ આવવામાં કરી.
 દોઆ ગેતીના શાહે કીધી ઝખર,
 તે સરદારોના નામી પહલવાન પર.
 કહ્યું સ્વાર પીલતનને બનવા મુંદામ,
 ધર્યો હાથમાં હાથ રસ્તે તમામ.

કહ્યું ત્યાં રોકાયો તું એટલો શું કામ ?
 બાળ્યા તુજ મોહબતની આગે તમામ.
 કહે શાહને રસતમ, ઘડી એક મગર,
 દીલે ખુશ હતા નહીં હમે તુજ વગર. ૧૬૫૨
 આવ્યા રાહથી શાહના તે અયેવાંન પાસ,
 પુગા નામી દરગાહામાં તેઓ ખાસ.
 બેઠા તખ્ત સોનેરી પર શહર્યાર,
 ને પાસે જેની રસતમે નાંમદાર.
 ફરીબોર્ઝ, ગોદર્ઝ, અને ગેવ, તુસ,
 રોહામ જંગી, ફરહાદ, ગુરગી, ખમુસ.
 લડખગાહની ખુસરૂએ પુછી ખબર,
 તુરક ફરોજની, જંગ, રંજની, ઝબર.
 તો ગોદર્ઝ બોલ્યો કે અયે શહર્યાર !
 લડાઈની વાતો છે લાંબી અપાર.
 શરાબ, જામ, આરામ, બોધયે આ વખત,
 પછી પુછે તે કામે તો છે દરૂત.
 આવી દાગુ ખાતું, હસી પડ્યો શાહ,
 ખચિત આવ્યો છે તું ભુખો સારી રાહ.
 આવ્યા ખાના ઉપર ગવંયા, શરાબ,
 પુછી વાતો એક નાકેથી સઉ શીતાબ.
 અફાસ્યાબ, પુલદવંદની, ઘણી,
 કમંદ ચાંચીની, ને તે કુસ્તી તણી.
 તથા તે અગઉની લડાઈ અતી,
 દીલેરો, ને સરદારોમાં, થઈ હતી. ૧૬૫૩
 શું ખાકાન. કામુસ, ને અશકખુસ,
 સેપાહ ભારે, હાથી, નગારાં, ખમુસ.

કહ્યું ત્યારે ગોદઝે અથે શહરયાર !
 ન કેધ માં જણે, જેવો રૂસતમ સવાર !
 અગર આવે દેવો, કે શેર, અઝદહા.
 મગર લાંબી ચુંગાલે થાય નાં રહા.
 હાઝર આફરી તું શહા પર, દીગર,
 પહલવાં આં નામવરની ઉપર.
 થયો શાહ એ વાતે બહુ તાજવર,
 શનિ સુધી પેંદરચું ગોથા તેતું સર.
 દીધો જવાબ એવો, કે અથે પહલવાં !
 દાંના, ગેતી જીતનાર, રઓશન રવાં !
 જેનો હોય ઉસતાદ ઠાહપણ અગર,
 તે રાખેચ અમાનાની ચાલે નઝર.
 આં પહલવાનથી દુર રહો બદ નઝર,
 રહો શાહમાની બર્યો ઉત્ર ભર.
 બેઠા એક હફતો શરાબ કુથ લધ,
 ખુશી તાજ, અને તખ્ત, મીજલસ થધ.
 તંબુરા, ને વાજંમા, રૂસતમનુ ખ્યાન,
 ગાતા પહલવાની સરોદો મેયાન. ૧૯૫૪
 તહમતન શહાની કણે, એક માસ,
 રહ્યો જાંમ લધને તે દરગાહે ખાસ,
 પછી બોલ્યો તે શાહા પાસે તેવાર,
 કે અથે પાદશાહ પુર હુંનર તાજદાર !
 તું દાંના, છે ગેતીનો શાહ, રને'ક ખુ,
 મને ઝાલના ચેહેશની આરઘુ.
 બોલ્યો ગેતીના શાહે ગંબેનો દર,
 હતી છુપી કીમતી જે ચીઝો અગર.

જેવાં કે યાકુત, તાન્ને, અંગુશતરી,
 ને કપડાંઓ રેશમી, અને ખરખરી.
 કાલાહ. બાલીઓના, ગુલાંમે ઘણાં,
 સો ઘોડા, સો ઉંટ, ઝીન, બાળ, તણાં.
 અગર, મુશ્કની, ઠાલો ઝરરીન દરેક,
 સોનેરી બે ભેડા, ગુરજ ભેડ એક.
 જે પર શાહી ગોંહરો દીસતાં મુદામ,
 હતાં નામદારોને લાયક તમામ.
 મોકળ્યું તેને શાહે તહમતનની પાસ,
 ગયો સાથે રાહમાં બે મંજીલ ખાસ.
 થાક્યો લાંબી રાહે ભે ખુસરૂં તદ્દન,
 નિંચે આવી રૂસતમે કીધું નમન. ૧૯૫૫
 રવાના કરી તેને, છોડ્યું ઇરાન,
 શીતાબીથી ચાલ્યો તે ખબુલસીતાન.
 બની ગેતી શાહની બધી તાબેદાર,
 ચાલી મરઝી માફક જહાં બેશુમાર.
 આં કામુસ તણી જંગ થઈ છે ખતમ,
 હતી લાંબી, પણ કંઈ કીધું મેં ન કમ.
 એમાં શબ્દ કમ એક થયેલો હતો,
 તે જીવ મારો માતમની જગ્યા થતો.
 આં પુલાદવંદથી થયું દીલ ખુશાલ,
 કે ફાવી ના પુલાદની કોઈ ઝાલ.
 તું ડાહપણ, ને જીવના, તે સાહેબ ઉપર.
 દોગ્ગા કર, બીજે કોણુ છે તે વગર?
 તું ભે અયે અકલમંદ રઝોશન રવાન!
 સેતાયશ તેની કેમ કરવી નિહાન?

નાચારીમાં ડાહપણ સમાયું છે પુર,
 દયાની છે નાચારો ઉપર ઝરૂર.
 સમજ તું કે તે છે એકજ ને અમર,
 નથી જાનની રાહા, ડાહપણ વગર.
 ખોલકનો અને શીલસુદી જાણનાર,
 દેખાડે જે રાહ, ત્યાં નથી હું જનાર. ૧૯૫૬
 ન ઠીક વાત બીજી, ખુદાઈ વગર,
 કહો ના કહો, છે ખુદા એક મગર.
 જે કંઈકે જણાશે આં તારી નજર,
 તે ડાહપણથી ધુ'મશે આં તારે જગર.
 સમજ કે ખુદા નેંકી દેનારો આં-
 સીવા કોઈ નથી, મનને ફેરવતો નાં.
 જા ડાહપણની રાહે, સખત હોય અગર,
 ન આવવાનો છેડો એવાતે મગર.
 કે તનથી આં જીવ એક દમે જાય છે,
 તુ માટે મોટાં તેજ કહેવાય છે.
 જશે વખત તારો વિદી-તુજ ઉપર,
 આં જગ સીવા આરામ કરશે' ૧૯૫૭.
 પ્રથમ ખલકનો તે ખુદા યાદ કર,
 ને રચ પાચો ભકિતનો તેજ યાદ પર.
 કાયમ તેથી ફરતાં ફલકની છે ચાલ,
 છે તેજ, કે જે નેંકીનો રહબર છે હાલ.
 છે દુન્યાં આં, જોશે તો' હચેરતે પુર,
 નથી રચુનોચેરાની કોઈને મગદૂર.
 અમતકારી તન છે, અમતકારી જાન,
 પ્રથમ તોલ કર તુ ખોતાનુજ નિદાન. ૧૯૫૭

બીજું ફરતું આરમાન આં તારે સર-
 દેખાડેય નવો હર દીવસ જે ચક્ર.
 સમજ મુજથી અકવાંનની તું લડધ,
 કેવી રૂસતમે નામવર સંગ થઈ.
 ન એકમત થશે તું એ વાતે નિદાન,
 કહે છે જે બાસતાનમાથી દેહકાન.
 અકલમંદો આં સુની દાસતાન,
 ને દળશે અકલ પર, ન માનશે નિદાન.
 મગર બાણશે અર્થ તેનો મુદામ,
 નમી કરશે તકરાર કોતાહ તમામ.
 સમજ વાત કહે છે જે દેહકાન પીર,
 બે કે વાત માનશે ન તું દીલપઝીર.

ખુસરુ અકવાંન દેવની લગઈ મારે
 રૂસતમને બોલાવવું.

સુખનવર ગયો કહી તે દેહકાન બસ,
 કે બામદાદથી ખુસરુએ એક દીવસ.
 સબળ્યો ચમન એવો ગોયા બહાર,
 ખુઝર્ગોળી બેઠા અને શહરયાર.
 શું ગોદર્જ, શું તુસ, શું ગોસ્તહમ,
 શું બરઝીન, ને કેરશરપ, અવલાદે જમ.

શું રોહામ, શું જેવ બાહુદર અપાર,
 શું ખરરાદ, શુરગીન, મુંબારક વિચાર. ૧૬૫૮
 હતા વાતોમા જંગે કામુસની,
 ને બાકાન, મનશુર, ને ફરતુસની.
 પીતા શાહાની યાદમા તેઓ જામ,
 થયા શાહ દાર પીવામાં તમામ.
 દીવસનો કલાક એક વિટયો તે હાલ,
 કે જંગલથી ફરવાહે આવ્યો ગોવાલ.
 ઝમીન ચુંમી, આવી તેણે શાહા પાસ,
 અને કહે મુંબારક તુખમ શાહને પાસ.
 આવ્યુંચ ઘોડાના ટોળાંમા ગોરખર,
 ગોયા દેવ બંદમાંથી છુટો ઝખર.
 ગોયા તે છે વિકાળ એક શેરે નર,
 ઘોડાઓની તોડે છે ગર્દન ઝખર.
 છે રંગમાળી મળતો તે આફતાબથી,
 ગો આરમાને ઘોયો ઝરીન આબથી.
 પાડીય રેખાળી ગરદનેથી તે પાસ,
 સિયાહ કસ્તુરીના જેવી હુમ પાસ.
 ગોયા છે તે જગ્યા ઉપર ઘોડો મરત,
 કુલાંની ગોલધ શું! પગો શું! ને દસ્ત!
 ગયો જાંણી ખુસરૂ, નથી ગોરખર,
 ન ઘોડાથી ઝયાદા જેમા હોતું! ગર. ૧૬૫૯
 બીજું એ કે ખુસરૂ હતો દાના પુર,
 ને સમજેલું જામુસોથીળી ઝરૂર.
 હતો દેવ અકવાન ચશમાં ઉપર,
 હતી જગ જેનાથી ભરી શેરોશર

ચરાવતો હશે જ્વાલ ટોળાંઓ ત્યાં,
 કરી છુટાં, આરામગાહ હોશે જ્યાં.
 કહે જ્વાલને એ નથી ગોરખર,
 મેં જાણ્યું, હવે હયાં ન આવતો મગર.
 પછી શાહા બોલ્યો દીલેરોની પાસ,
 રે! દબદબા દરબના જંગીઓ ખાસ.
 બેઠયેચ મરત સિંહ જેવો જંગી અખર,
 દીલેરોમાંથી, જે કે ખાંધે કમર.
 કીધી ખુસરૂએ બહુ બધા પર નઝર,
 ન ગમ્યો દીલેરોમાં કોઈખી મગર.
 નહીં રસતમે ઝાલના કોઈ સિવાય,
 કે એ કામે કોઈખી મદદગાર થાય.
 માયા, દાદ, ભયું દીધું નામું લઈ,
 દીલેરોમાં મીલાદના ગુર્ગીનને દઈ.
 કહે ખુસરૂ કે નેંક બેઈ ફાલ ખાસ,
 બા મુજ નામું લઈ ઝાલના બેટા પાસ. ૧૯૬૦
 જવું રાત દહાડો ધુવાની સમાન,
 નહીં દીલખી કરવી આબુલસીતાન.
 દોઆ કેહેજે માયા ભરી મુજ અખર,
 ને કેહેજે ફલક હોતું ના તું વગર.
 રહે વાંચી નામું તો કેહેજે મગર,
 છે તુંથીજ મુજ દબદબો નામવર.
 કે આવી બતાવ તુજ રોશન ચહર,
 પઢી નામું રેહિતો ન આબુલ મગર.
 પડ્યો ખાહાર શુરગીન, પુકતો પવન,
 યા ગોરખર દોડે છવથી ખીહ તદન.

આવ્યો ઝાબુલે, નામેવરની જો પાસ,
 દીધું ત્યારે નામું શહનશાહનું ખાસ.
 સમજ્યું તહમતને શાહનું ફરમાન,
 આવ્યો તુર્ત દોડી તે ફરગાહ મેયાન.
 લીધી ખાક ચુંગી તેના તખ્તની,
 દોઆ કીધી તેના બુલંદ બખ્તની.
 કહ્યું એમ શાહને, બોલાવ્યો અગર,
 હું આવ્યો, હુકમ શું હવે છે મગર ?
 કસી મેં કમર, શું હુકમ છે કહે,
 બુઝર્ગી, લલઈ, તારા શાથી રહે. ૧૯૬૧
 જોયો જ્યારે ખુસરુએ તો દીધું માન,
 બેસાડ્યો તેને શાહી તખ્તે નિદાન.
 કહ્યું તેહમતનને કે અયે પહલવાન !
 હંમેશાં રહો શાદ રઓશન રવાન !
 તુને જોઈ મુજ દીન ચુંબારક છે એ,
 તારા જાન રોશનથી મુજ બખ્ત છે
 આવ્યું ચ કામ એક સામું અય પીલતન !
 તેડયો નામી ટોળાથી તુને તદન.
 જો મુજ હુકમથી પાં,મતો હોય ન રંજ,
 કમર બાંધ મેળવવા તાજે ને ગંજ.
 કહેચ જ્વાલ કે છુટી એક ગોરખર,
 ને પેહું છે ઘોડાના ટોળાં અંદર.
 સુખન જ્વાલથી જે સમજ્યા અગર,
 તે રસતમની પાસે કહ્યા સર બ સર.
 હવે અયે તહમતન ! આં રંજોનો ખ્યાલ.
 લડઈ જેવો ગણજે તું ગંજીર હાલ.

તું જ રહેજે સાવચેત તેથી મગર,
 કદી હોય ન તે અહરીમન કીનાવર.
 તો રૂઝતમ કહે તારાં બજતે સહી,
 પુંબરી તારાં તજતનો ડરતો નહી. ૧૯૬૨
 શું દેવો, શું નરઅઝહા, શું સહી,
 મારી તેજ તલવારે છુટતા નહી.
 નરે શેર ચાલ્યો શિકારે બુલંદ,
 નિચે અઝહા, હાથમાં લઈ કમંદ.
 આવ્યો જંગલે, ટોળું, ને જ્વાલ, જ્યાં,
 હતો ફરતો સિંહ મસ્તખી પેલો, ત્યાં.
 કીધી જંગલે - રોઝ ત્રણ શોધ જ્યાર,
 ફરી ઘોડાઓ પાસ ભેતો શિકાર.
 ભેયું દોડતું જંગલે ચોથે દીન,
 ઉત્તરના પવન સમ ગયું તે ચકીન.
 ઝળકતો સુનેરી હતો ઘોડો એક,
 ચરમમાં બગાજ તે હતો ખુરી છેક.
 માર્યો રૂસતમે રખશને તેજવાર,
 આવ્યો છેક પાસે, ફરવ્યો વિચાર.
 ને બાલ્યો કે મારવો ન એને મગર,
 કમંદ પેચથી ભેધ્યે ધરવો ઝખર.
 ખરૂર તેગથી કાપવાની ન ખાસ,
 હું જીવતો એમજ લઈ જવશ શાહ પાસ.
 પછી રૂસતમે નાંખી કયાંની કમંદ,
 ને ચાહયું કે સરને કરે તેના બંદ. ૧૯૬૩
 કમંદ ગોરખર જંગીએ ભેધ જેવાર,
 થયું ગુમ તેની આં નઝરથી તેવાર.

કમંદ પેચે રૂસતમની, વા સમ ગયું,
 કે રૂસતમને પસતાવાનું બહુ થયું.
 તો રૂસતમે બહુયું, નથી આંચ ગોર,
 કહી ચારો તેનો, ન કામ આવે ઝોર.
 ન હોય દેવ અકવાનના કોઇ સિવાય,
 બેઠયે મારવો તેગના વારે આય.
 સમજ્યું છે ઢાંનાથી, આં તેનું ધાંમ,
 બની જાવું ગોરખર, અજબ તેનું આંમ.
 છે કરવો હવે ચારો તેગે ઝરૂર,
 દોડાવવું પીળાં સોના પર લોહી પુર.
 તેવામાં દેખાયું તે વનમાં ફરી,
 માર્યો ઘોડો સરદારે તેઝી કરી.
 પવન જેવા ઘોડેથી ખેંચી કમાન,
 માર્યો તીર આઝરગુશરપ સમાન.
 મગર જેવી ખેંચી તે કયાંની કમાન,
 થયું ગુમ ફરી ગોરખર બેગુમાન.
 બોહળાં જંગલે એમ ઘોડા ઉપર,
 દીવસ એક, એક રાત કાઢી મગર. ૧૯૬૪
 બે થઈ આરઝુ આખ, રોટીની, ગર,
 પડ્યું ઉંઘથી ઝીનના હરણાંએ સર.
 પીવા પાણી નિરમળ, થયો તે શીતાબ,
 કે ચશમે જણાયો મીસાલે ગુલાબ.
 નિંચે આવીને રખસને પાયું આખ,
 તથા થાકથી લાગો કરવાને ખાખ.
 બોલ્યો તંગ કયાંની તે ઝીનનો નિહાન,
 લીધી ગોદડી ઝીનની ટકીઆ સમાન.

છોડી રખશ, ઉઘની જગે આવ્યો ખાસ,
સુતો નાંખી ખોગીર ચશમાંની પાસ.

અકવાન દેવનું રસતમને દર્યામાં નાખવું.

સુતો જોયો અકવાને દુરથી જેવાર,
પવન સમ તેની પાસ આવ્યો તેવાર.
ઉંચક્યો, ઝમીન ખોદીને આસપાસ,
કીધો ઉંચો જંગલથી આસ્માને ખાસ.
થયો ગમગીં રસતમ, બની હોશીયાર,
થયું સર અકલમંદ, ગમગીં અપાર.
પોતે ધાયું કે આં પલીક દેવે હાલ,
ખીછાવી છે મુજ કાજ એક ખુની બલ.
છે અચસોસ ! દીલ, ઝોર, ગરબન, તણો,
ગોરજ, તેગના ઝખમનો, મુજ ઘણો. ૧૯૬૫
કે આં કામથી ગેતી બનશે ખરાબ,
થશે પાર કુલ કામે અકરાસેવાબ.
બદી જોશે મુજ કામે ગેતી અપાર,
કીધુચ ગમ ભયું એવું માડે બઝાર.
ન ગોઠઈ, રહેશે ન ખુસરૂ, ન તુસ,
નહીં તપ્ત, તાબો, ન હાથી, ન કુસ.

કીનો કોણ લેશે પુરા દેવ પર,
 નથી તેની બેડીનો કોઇખી હીગર.
 હીલવ્યું પછી રૂસતમે નિજ બદન,
 તો અકવાન બોલ્યો કે અયે પીલતન !
 હવાથી હવે આં પસંદ તુજ કર,
 છે પડવાનું ઠીક કોણ જગ્યા ઉપર ?
 તને નાખું પાકાડે, યા પાણીમાં પુર ?
 ગમેચ કાંહાં પડવા આં વસ્તીથી દુર ?
 સમજ્યા તેના રૂસતમે બે સુખન,
 દીઠું નેહસ્ત તે દેવને હાથ તન.
 કહે દીલથી પહલવાન પીલતન મગર,
 નથી ઠીક હર વાતે ચારા વગર.
 કેહવશ તેથી કરશે તે ઉલટું તદન,
 ન સોગંદ સમજતો, ન પાળશે વચન. ૧૯૬૬
 કહું છું કે દરિયે દે નાંખી અગર,
 તો કોહે પટકશે રીમન 'બદગોંહર.
 બે કોહે પટકશે, થવશ રેઝરેઝ,
 ને મુજ માટે આવી જશે રસ્તખેઝ.
 જેથી ચારે બેઠયે છે કરવો આવાર,
 કે પાણીમાં નાખવા કરે તે વિચાર.
 જવાબ એમ દીધો કે 'દાનાવે ચીન.
 જેણે વાતો એ માટે કહી છે ચકીન.
 બે કોઇખી કુબેચ આખને દરમેયાંન,
 મીનોઇમાં સરોચને ન બેચ તે રવાંન.
 મગર હયાંજ રડતું તે રહે છે રવાંન,
 નથી શકતું જઇ ખીલ જગ દરમેયાંન.

મને નાંખતો ના તું દરિયે ઝખર,
 કદન માફ, મચ્છીનું સીતું ન કર.
 મને નાખ પાહડે, કે સિંહ ને બખર,
 બુચ્ચે મદ જંગીની ચુંગાલ ગર.
 સમજ્યું એ રસતમથી અકવાને જ્યાર,
 કે દરિયા મીસાલે ઉઠાવ્યો પુકાર.
 કહ્યું ચાહું છું નાંખવા તુને ત્યાં!
 કે બેહુ જેહાનથી ગુમ થઈ જાય જ્યાં! ૧૯૬૭
 કહી એમ ને દેવે તે નેંહસ્ત બખત,
 લડાએક રસતમને લઈ પોતે દસ્ત.
 અને નાખ્યો ઉંડા તે દરિયા મેયાન,
 સમજ્યું તેથી કીધું ઉલટું નિદાન.
 હવાથી પડ્યો જેવો દરિયાએ આખ,
 ખેંચી મ્યાનથી તેગ તેઝી શીતાખ.
 મગરમચ્છાએ કીધું ખાવા ધેયાન,
 મગર તેની જંગથી રહ્યાં તે હેરાન.
 ડાલા હાથ, પગથી, તે તરતો હતો,
 બચાવ બીજે, શત્રુથી કરતો હતો.
 ઝરાબી કીધી ઢીલ નાં કામે કોય,
 જો હોય મદ જંગી તો એવાજ હોય.
 હતે ઝોર, બાહદુરીમા કોઈ શખસ,
 જગા જગમાં રહેતે ન થોભવાની બસ.
 છે એવીજ ફરતી આં ગેતી મગર,
 કદી ફળ ચખાડે, કદી દે અહર.
 નિકળ્યો તે મરહીથી દરિયો તરી,
 આવી ધતિ પર જોયું જંગલ ફરી.

કીધો યાદ તેને તુરત દસ્તગીર,
 જે બંદાનુ છોડવેય બહીથી શરીર. ૧૯૬૮
 કંમર ખોલી આમુદો બાન્ધો નિદાન,
 ને મુકયું અહરા પાસ બબરેબયાન.
 સુકાયાં ઓભારો, કમંદબી દુસ્ત,
 કે બખ્તર લીધું પેહરી સિંહે તે મસ્ત.
 આંખો પાસ ચરમાની, સુતોતો બ્યાં,
 તે બદ તુખ્મ દેવ ગુસ્સે બાન્ધોતો ત્યાં.
 ન વનમાં હીઠો રખશ તુરી અંગર,
 થયો ગુસ્સે જહાંબેય ગેતી ઉપર.
 ધરી ઝીન, લગામો, કરી ખફગી યાદ,
 ચાલ્યો રખશ પગલે, સુધી બાંમદાદ.
 જતો તે પેયાદો, ને ભેતો શિકાર,
 આંખો એક જંગલની પાસે જેવાર.
 કે જે માહે પાણીબી વેહેતાં જતાં,
 જગેજગ કબુતર, ને તીતર, હતાં.
 અફાસ્યાબના ઘોડાઓનો ગોવાલ,
 મુંકી અડીમા સર સુતેલો ખુશાલ.
 રખશ દેવ સમ, બીજા ઘોડાઓ પર,
 ધસી ટોળાંમા શોર કરતો અબર.
 તેને રૂસતમે ભેધ, કયાંની કમંદ-
 ને ફંકી, અને સર કીધું તેનું બંદ. ૧૯૬૯
 કીધો સાફ ધુળથી, અને ધયું ઝીન,
 કીધી નેકીના રખ ઉપર આફરીન.
 ને બેઠો, તેને સર ચઢાવી લગામ,
 કે હાથ તેજ તલવારે નાખ્યો મુદામ.

તે હંકાર્યું ટોળું હતું જ્યાં તમામ-
 તેને તેગથી, લઇને ચઢાંતું નામ.
 ઘોડાઓના સાંભળ્યા જ્વાલે પુકાર.
 બીધો ખાબથી સર ઉઠાવી તેવાર.
 તેડયા જે હતા પોતા સાથે સવાર,
 બેસાડયા ઘોડા નામીઓ પર અપાર.
 ધરી સર્વ કોઇએ કમાનો કમંદ,
 કે ભેઇયે, છે કોણ એવો શત્રુ બુલંદ?
 કીધીય જેણે હીમ્મત આ જંગલે ખાસ,
 કે આવવા આં એટલા સવારોની પાસ.
 દોડયા તે સવારો બનીને ગરમ,
 કે ફાટે લડાયક તે સિંહનું ચરમ.
 બોયા રૂસતમે દોડનારા જેવાર,
 કે મ્યાંનેથી કીનાની ખેંચી તલવાર.
 પુકારી ગોયા શેર બોલ્યો તે નામ,
 કે રૂસતમ, હું બેટો છું દસ્તાંને સામ. ૧૯૭૦
 તેના ભાગ બે, તેગે કાપ્યા જેવાર,
 બેયું જ્વાલે એ, પીઠ ફેરવી તેવાર.
 તે નાઠો, પુઠે દોડ્યો રૂસતમ નિદાન,
 લીધી બાઝુ, ચિલ્લો ચઢાવી કમાન.

ધોડાઓને ચરવાની જગ્યામા રસતમની
અફ્રાસેયાબ સાથની લડાઈ અને
અફ્રાસ્યાબનું નાહસી જવું
તથા રસતમના હાથ ઉપર
અકવાન દેવનું માર્યું જવું.

પવનની મીસાલે અચાંક શીતાબ,
આવ્યો ધોડા જોવાને અફ્રાસિયાબ.
હતા સંગ જંગીઓ, તંબુર, શરાબ,
કે ગમ કમ કરે જેથી દીલનો શીતાબ.
તે જગ્યે, કે હર સાલ ટોળાં ગોવાલ,
પાણીવાળાં જંગલે છોડતો ખુશાલ.
જો આવ્યો તે જંગલની પાસે નિદાન,
ન જોઈ ધોડા, કે જ્વાલની, કંઈ નિશાન.
આવ્યા જંગલેથી એવામાં પુકાર,
થવા લાગ્યા ધોડા ધોડા પર પસાર.
દીલેરોને રખશા કહમની નિદાન,
જણાવાને દુરથી જો લાગી નિશાન.
આવ્યો એવામા દોડી ખુદો ગોવાલ,
તીરે ઝખ્મી, રડતો, અને પુર મલાલ.
આવ્યો જ્વાલ તુરાનના શાહા પાસ,
કહયું જે જોયું કંઈ નવાઈનું આસ. ૧૮૭૧

તનહા વનથી રૂસતમ ઘોડા લઇ ગયો,
 માર્યા કંઈ હમોમાં, ને ચાલતો થયો.
 અફરાસ્યાબ આં વાત સમજી રહ્યો,
 અમાનો બુનો પાછો તાઝો થયો.
 આલી વાત તુરકીઓમાં બહુ ઝખર,
 કે આંવ્યો તનહા જંગલે કીનાવર.
 તો હથ્થારો લીડવાં દરેકે મુદામ,
 મઝા આં, પછી ગઈ એ કામે તમામ.
 શુ રડતા, ને આજેઝ, એવા છીયે ખ્વાર ?
 કે લોહી આ, પછું રેડે એક શખ્સ ચાર ?
 ઘોડા લઈ જવા, નામોશી છે તમામ,
 સઝા વિન જવા દેવું જોઈયે ન કામ.
 તો સરદારે ચાર હાથી, ને લઈ સેપાહ,
 ધરી લીધી રૂસતમની પુઠેથી રાહ.
 આંબ્યા પાસ તો રૂસતમે ઝટ કમાન-
 લીધી બાજુ પરથી, ને ધર્યો નિદાન.
 કરાં ગોચા વરસાંબ્યાં વરસાદના,
 કમાંથી તીરો, તેગે પોત્રાદના.
 મુવા પહલવાં સાઠ જ્યારે દેલીર,
 લીધા ગુર્જ, છોડી દીધાં તેગ તીર. ૧૬૭૨
 માર્યા નામદારોમાં ચાળીસ દીગર,
 થયો ગમઝો સરદાર, નાઠો મગર.
 છીનવ્યા તેનાં ચારો હાથી મુદ્દેદ,
 બની તે સેપાહ ગેતીથી નાઉમેદ.
 પુઠે પીઠની રૂસતમે ગુર્જદાર,
 મે ફરસંગ ગયો ગોચા અપ્રે બહાર.

કરાં જેવા વરસાવી ગુરજો ઝખર,
 કીધા ટોપ કોલાહના ચુરા મગર.
 હાંકયાં ટોળાં, હાથી, જે પાછો ફર્યો,
 તેને માલ સઉ, હાથ પોતે કર્યો.
 આવ્યો દોડી પાછો ઝરા પેલા પાસ,
 હતું જંગ ઉપર દીલ તે જંગીનું ખાસ.
 મળ્યો તેજ અકવાન ત્યાં ખીલુ વાર,
 કહ્યું, શું ન જંગથી ધરાયો લગાર ?
 બચી દર્યાથી, ને મગર હાથે સખત,
 લડઇ માટે મયદાંને આવ્યો આં વપ્ત ?
 સુની તહમતને દેવની વાત જ્યાર,
 કીધો જંગી સિંહની મીસાલે પુકાર,
 શીકારખંદથી ખોલી આંચી કમંદ-
 ને ફેંકી, કે કમ્મરખી થઇ તેની ખંદ. ૧૬૭૩
 ફર્યો ઝીન પર, ને ગોરઝખી ઝખર-
 લીધા, ગોયા ધન લુહારોનો મગર.
 માર્યો મસ્ત હાથી જેવો દેવ ઉપર,
 છુંદાયાં તેના મગ્ગ, ગર્દન, ને સર.
 નિચે આવીને ખજરે આખદાર,
 ખેંચી, તનથી કાપ્યું તેનું સર તેવાર.
 સેતાયશ તેને કીધી દાવરની બસ,
 ફતેહનો દીઠા જેનાથી જંગ દીવસ.
 તું કહે દેવ તેને, ખુરો હોય, ખાંસ,
 નહીં જે કરે ઠાઇ રખની સેપાસ.
 ગયો રાહે ધન્સાથી દુર કોઇ પણ,
 ન બાણ આદમી પણ તેને દેવ ગણ.

કદી અકલ આં વાત માણતી નથી,
 મગર ઠીક મતલબ તે નાણતી નથી.
 ન કહે દેવ અકવાન, પણ કહે કવાન,
 કે એ શબ્દ વાપર પહલવી ઝમાન.
 કવાન અર્થ પહલવાં, અને ઝોરમંદ,
 કવિ બાઝુવાળો, ને કદનો બુલંદ.
 તું કહે છે એ અધક ઉમ્મના શેક શું ?
 ગરમ કંડી ગેતી ચુકોચ જોઈ તું ! ૧૯૭૪
 જાણેય ટાંણ ચઢતી, ને પડતી, ઝખર ?
 કે લાવેય આં લાંબો ઝમાનો અગર !
 ઝમાનાની ગરદીશ તવારીખી ચાર-
 કરેય બાબદો સઉના હાથે પસાર.
 જાણેય કોણ કે જડપી ગુમ્મદથી આય ?
 છે રંગરાગ એટલો, એવી જંગ થાય ?
 કાપ્યું રૂસતમે દેવનું જ્યારે સર,
 બેઠો હાથી સુરતના ઘોડા ઉપર.
 ચલાવ્યું આગળ ટોળું ઘોડાનું લઈ,
 જે અરબાબ તુરકી ગયા છોડી દઈ.
 ચાલ્યો સાથે હાથી ખજાનાને લઈ,
 જેથી સારી ગેતી આરાસ્તા થઈ.
 પડી એની રાહમાંથી શાહને ખખર,
 કે આવે છે રૂસતમ દમામે ઝખર.
 હતી કીધી હયાંથીતો કંમરને બંદ,
 કે પકડે તે ગોરખરને પેચે કમંદ.
 આવ્યા હાથ દેવ, હાથીઓ, હાલ ગર,
 અમીને ધરેય હાથી, દરિયે મગર.

તેની તેગે સિંહળી ન છુટતો અદામ,
 તથા દેવો, કે જંગી મદો, તમામ. ૧૬૭૫
 જવા સામે લેવા થયો ત્યાર શાહ,
 મુકી પહલવાંનોએ સર પર કોલાહ.
 શહનશાહનો બુડો, ને સાથે સરનઈ,
 ચાલ્યા મસ્ત હાથીઓ, ને ઘંટ, લઈ.
 ગઈ દમ બ દમ સાંભી લેવા સેપાહ,
 જેની સંગ ખુશહાલ ગેતીનો શાહ.
 તો રૂસતમે બુડો સર અફરાઝ શાહ-
 નો ભેયો, કે આળ્યો છે લેવાને રાહ.
 ચુંભી ખાકને નિચે ઉતરી તેવાર,
 થયા ડકા, સરનઈ, સેપાહના, પુકાર.
 ધરુ સર તેણે નામીયું ખાક પર,
 ને બોલ્યો કે અયે નુરમંદ તાજવર!
 કે નાચીઝ એક આંચે બંદાની પાસ,
 સામે આવવું ના તુ જેવા શાહે ખાસ.
 ખમુસ એક બંદાઓના બંદા પાસ,
 તારા જેવા કયાંની તુખમ શાહે ખાસ.
 દોઆ શાહે માયાથી કીધી અપાર,
 ફલક તુજ તલવાર સંગ હોજો ચાર.
 તુ જેવો થયો હોય, ન ગેતીને યાદ,
 રહો જીવ હમારો. સદા તુંથી શાહ. ૧૬૭૬
 પેયાદ થયા ફરોજ સરદાર ગર,
 પછી શાહે માર્યો ઘોડો જીન પર.
 દીલેરોતું સર, અફસરે તાજખશ-
 ને પછી એમ કહ્યું કે તુંબી બેસ રખશ.

ચઢી તહમતન કોહ સમ રખશ પર-
 તેની સંગ આલ્યો, સેપાહ ચાલી ગર.
 આવી લાગા ત્યાંથી તે અથવાને શાહ,
 આબ્યા મોટાં દીલના તેઓ નેકખાહ.
 ધરાનીઓને તે ઘોડા વેંહચી દઈ,
 પોતે બેસવા રખશ પોતાનો લઈ.
 મોકલ્યા હાથી, શાહના હાથીઓ પાસ,
 ન સિંહનીળી રાહ જે હાથી પાસ ખાસ.
 થઈ ધુમ એક હફતો મેહેલે શીતાબ,
 બોલાબ્યા ગવૈયા, તંબુરા, શરાબ.
 શરાબ પીતાં ફસતમે ખોલ્યું બયાન,
 શહા પાસે, અકવાનનું દાસતાન.
 કે ના દીકું ગોર એવું સુંદર ઘણું,
 ખુબી, ખાંધ, ગરદન, એવા રંગ તણું.
 બે શમશીરે ચીર્યું મં તેનું ચરમ,
 કીધી હોસ્ત દુશ્મને તે પર ન રહમ. ૧૯૭૭
 આબ્યો, કાંચળીથી સરપ જેવો બાહાર,
 પનાહ જેનાથી માંગતાં સઉ અપાર.
 ગાયા માયું, હાથીનું સર, લાંબા બાલ,
 માંદું દાંતો ભર્યું, ભુડોની મીસાલ.
 સુફઠ આંખ બધે, ને હોઠો સિયાહ,
 ન કરવા ગમે તેના તન પર નિગાહ.
 ન સાંઢણીની તનને કુવતની સમાન,
 હતો ખુનનો દરિયો જેથી બેચાબાન.
 કીધું ખંજરે સર બુદ્ધ તનથી જ્યાર,
 હવા તક ઉછળ્યું તેનું ખુન અપાર.

અજાયબનું થયો ખુસરૂ, સમજી તમામ,
 સેતાયશ કીધી પી લીધી જ્યારે જામ.
 કે પચેદા કીધો જેને આં પહલવાન,
 ન જોઈ એવી કોઈ તાબુખી કોઈએ જહાન.
 કે હોય કોઈ ઇન્સાન એવું મગર !
 એવું કદ, ને મરદી, ને એવો ચહર !
 કહ્યું કે ફલકનો તે સાહજ અહીં,
 મહર, દાદનો, હીરસો દેતે નહીં.
 હોતે ગેતીમા એવો નહીં તાબેદાર,
 કડ્ય દેવ, હાથીનો, જેથીજ શીકાર. ૧૬૭૮
 બે હફતાઓ કાઢયા બની એમ શાદ,
 કીધી તો શરાબો, ને બઝમેની, યાદ.
 કીધો તહમતને ત્રીજે હફતે વિચાર,
 ફરે પાછો ફ-તેહ ખુશીમા અપાર.
 ખાહેશ છે, કહ્યું સામના બાલની,
 છુપાવવી ન ઇચ્છા ઘટે હાલની.
 હું જઈ પાછો દરગાહે આવશ મગર,
 કરવી જોઈયે કીનાની ગોઠવણ દીગર.
 દોહાના ટોળાંથી કીને સિયાવુસ,
 નહીં છોડવો એમ જોઈયે ખસુસ.
 ખોદ્યો ગેતીના શાહે ગંજોનો દર,
 હતાં જે છુપાવેલાં કીમતી ગોંહર.
 તે મગાવી ગંજથી, ભરી એક જામ,
 પોશાક શાહીખી પાંચ, કરખી તમામ.
 સોનેરી કમરબંદો, રૂમી ગુલામ,
 ને બાંદીઓ, સાંકળ ઝરીની, તમામ.

ગલીઆ, તખત હાથીદાંતોના, ચાર,
 ફીરોઝના તાજે, ને રેશમ, દીનાર.
 કે શાહે તે મોકળ્યું રસતમની પાસ,
 આં હકયો તુ રાહમાં પોતે રાખ ખાસ. ૧૬૭૬
 રહે આજ દીન એક હમે સંગ ચાર,
 તેની ખાદ કરજે જવાને વિચાર.
 કીધો દહાડો ખાંની પીનીમા પસાર,
 પ્રભાતે જવા વિન ન જોયો વિચાર.
 બે ફરસંગ તે સંગ ગયો શહરચાર,
 જતી વખત ધર્યો બગલમા અપાર.
 પડી ચુક્યો રાહે જો રસતમ જેવાર,
 કે શાહબી ફર્યો ત્યાંથી પાછો તેવાર.
 સુખી થઈ શહાની મહરથી જહાન,
 લાગી ચાલવા ગેતી ઇચ્છા સમાન.
 ફરેચ એવી રીતે ફલક આંચ પીર,
 કદી તે ક્રમાં તો કદી થાય તીર
 થયું પુર અકવાનનું આં બયાન,
 દીલેર, નામી, રસતમની સંગનું નિદાન.
 કે આરાધુ છું તે ઇચ્છા પાકને,
 જે બોલતી, ને જોતી, ફરેચ ખાકને.
 જે કીડીથી કચડાવે છે શેરે નર,
 દેલાવર કરે ડાંસને હાથી પર.
 મુર હયાંથી. બેઝનની છે જંગ ઝખર,
 જવાને ભુટાની લડાઈ ઉપર. ૧૬૮૦
 કહું જંગે બેઝન, થઈ કેમ હતી !
 લડાઈથી આવશે જે રડતું અતી !

બેઝનની ભુડો સાથની લડાઈની દાસતાન.

સિયાહ રાત થઈ ગોયા હાંમર ચહર,
 ન મંગળ, શનિ, બુધ, પચેદા મગર.
 કીધી માહાતાબે ને તર્કચારી દીગર,
 આકાશેથી કરવા પોતાને ગુઝર.
 થયું લાગ ત્રણ તાજળી લાજવર્દ,
 હવાને સપુરદ થયાં કાટ, ગર્દ.
 સિયાહ રાતની ફર્યોને વનને મેદાન,
 ખીછાનું કીધું કાગ પાંખો સમાન.
 અકાશે કટક ગયલાં લોહાં સમાન,
 ગોયા મોંદુ હાંમરથી રંગીયુ નિદાન.
 નઝર પડતો ચોતર્કથી અહરીમન,
 સિયાહ સાંપ સમ જોલી મોંદુ તદન.
 હવાનો સપાટો નિકળતો ને સર્દ,
 ઉડારે જેવો હુબશી કોયલાની ગર્દ.
 દીસે બાગ, અને એમ નદીનો કીનાર.
 ગોયા મોઝા હાંમરને દરિયે અપાર.
 ગયું થોભી આંરમાની ચક્ર તે સાથ,
 થયા સુસ્ત પુરશીદના રપચેરો હાથ. ૧૬૮૧
 કે હાંમરની ચાદર તળે આં ઝમીન,
 ગોયા ખાખ કરવાને લાગી ચકીન.
 થતું જેથી ગેતીનું દીલખી ઉદાસ,
 છોડ્યા ઘંટ મારવા પેહરેગીર ખાસ.

ન પક્ષીના શોરો, કે લયલિત હેવાન,
 બાંધી ગેતીએ નેંક, બઢથી, અખાન.
 ન પચેદા હતું નિંચુ, કે ઉંચુ, ખાસ,
 એવી લાંબી દીલે થયું દીલ ઉદાસ.
 ઉઠ્યો હું જગાથી ફીકરમાં અતી,
 મારા ઘેરમા એક મહરખાં હતી.
 પુકારી તેણીને મંગાવ્યો ચેરાગ,
 આવી વાહળી પુતળી, ઉભી તુર્ત ખાગ.
 મને કહે કે જોઈયે બતી કાં શીતાબ ?
 સિયાહ રાતેબી શું નથી કરતા ખાબ ?
 કહયું મેં એ પુતળી, ઉઘણસી ન હું !
 બતી લાવ એક સુર્યાના જેવી તું !
 મુકી પાસ માહારી, ને મહુશી જમાવ,
 ધરી હાથ મોરચંગ દારૂ ચલાવ.
 તો ગઈ વાહળી પુતળી આં છોડીને ખાગ,
 ને લાવી તે રાશની ભરેલો ચેરાગ. ૧૫૮૨
 નારંગી, ને દારૂ, ને દારૂમ, તમામ,
 ઝરીન એક લાવી શહનશાહી જામ.
 પીતી દારૂ. મોરચંગ વગાડતી, નિદાન,
 ગોયા ના, બતી મોહોની રહાડત સમાન.
 દરેક કામે દીલને કીધું ભાગ્યવાન,
 સિયાહ રાતને કીધી દહાડા સમાન.
 સમજ તું શું બોલી ? તે મુજ વાહળી નાર,
 હમો જામ બધે રહ્યાં પી જેવાર.
 કહે મુજને તે સુર્યા ચંદ્ર ચહર,
 ફલક તારા જીવથી રહો શાહતર.

તું મયે નોશ કર હું કહું એક બયાન,
 કે ખાસતાનના દફતરોનું નિદાન.
 મારી વાત સમજી, અગર દેશે કાન,
 થશે ફરતાં આરમાની ક્ષમે હેરાન.
 ચારો, પ્રેમ, જંગ, હીંમતે લયું, બાણ,
 વઝનદારો, દાનાઓ, માણસ પ્રમાણ.
 કહ્યું તે 'સરવને' ઓ માહતાબ ચહર,
 તું કર વાત તે આજ રાતે મગર.
 કહે મુજને સમજે મારી વાત ગર-
 પહલવી કીતાબી, તો કરજે શઅર. ૧૯૮૩
 કહ્યું ચાર અયે ચંદ્ર સમ ખુબચહર !
 તે દાસતાન વાંચી વધુ કર મહર !
 ખુલે જેથી મુજ મન કદી ગુમરાહ,
 ટળી ફીક ઉઘ આવે રાતે સિયાહ.
 છે સણગાર મુજ મનનો તુંથી અપાર,
 કે અયે મારી સુંદર મેહેરખાંન નાર.
 તુંથી એવું જેમજેમ સમજશ બયાન,
 જોડી બયેતો પુર કરશ દાસતાન.
 કરશ બયેતો જોડી, ખુદની સેપાસ,
 મહરખાન અયે નેંક મુજ નાર ખાસ.
 કે ખ્યારી તે પુતળીએ વાંચ્યું બયાન,
 જે દફતર લખેલું કદીમ ખાસતાન.
 તે બયેતો રૂપી ખ્યાન પર કાન કર,
 અકલ ધર ઠેકાણે, દીલે હોશ ધર.
 કીના માટે ખુસરૂ જો પડયો બહાર,
 નવોજ સાજ ગેતીએ માંડયો તેવાર.

તુરંથી થયાં સુમળી તપ્ત ૧ગાહ,
 ને ખુરશીફ સુધી પુગુ જો રતપ્તે શાહ.
 કીધી ચારી આરમાને, ધરાંવા ગર,
 ઉતારી મહર શાહી ખાનદાન પર. ૧૯૮૪
 પ્રથમ સમ ઝમાનો બનીને મગર,
 વફાના જગે ધોયો ખુસરૂનો ચહર.
 થયું વેહતું નદીમાં એકવાર આખ,
 નથી તે જગે કરતો દાંનાવ ખાખ.
 જોડાયા તે સંગ ગૈતીના ભાગ જો,
 કારણ ચાહતો સ્યાવક્ષનો કીનો તે.
 હતો એક દીવસ જોડો મહરીલે શાહ,
 ને કરતો સેપાહના દીલેરાની ચાહ.
 હતું તપ્ત રેશમથી સજ્યું, ને શાહ-
 હતો, માથે ગોંદરની મુકી કોલાહ.
 હતી હાથ યાકુતી જામે શરાખ,
 હતાં કાંણુ, દોલ, વાજીત્રો પર શીતાખ.
 જોડા સંગ દાંના, ખુશી દમ બ દમ,
 ફરીખોર્જે કાઉસ, અને ગોસ્તેહમ.
 ફરહાદ, ગેવ, ગોદર્જ કશવાદનો,
 દીલેર શાહાપુર, ગુરગી મીલાદનો.
 શહા, નવહરી ફરોજ તોડનારો તુંસ,
 શુ ખરરાહ, બેઝન લડાયક ખસુસ.
 હતો શાહી હાડ તે સરવેને ફરત,
 હતા સંવે જંગીઓ ખુસરૂ પરસ્ત. ૧૯૮૫
 ચમનનાં અકીક જેવો હાડ તે ખાસ,
 હતી કલગી સેવતીના પુલોંની ખાસ.

પરીચેહરે ઉભીતી ખુસરૂની પાસ,
 અમેલી, ને કસતુરી, બાલોમાં ખાસ.
 હતી બઝમ રંગો, ચિતારોથી તર,
 હતો પાસે દરબાંન બાંધી કમર.
 આંખો એક પરદાથી ત્યાં ચોકીદાર,
 તે દરબાંન પાસે બની હોશીઆર.
 કે ઉભા છે અરમાંની દરગાહા પાસ,
 ઇરાં તુર્કની હુના સરદારો ખાસ.
 શાહ પાસે આવવા જુએ છે તે રાહ,
 આંખો જોએ રાહ દુરથી દાદખાહ.
 સમજ્યું તે ચાલાક સરદારે ખાસ,
 આંખો દોડી ખુસરૂના તે તપ્ત પાસ.
 હુકમ લીધો, સમજેલું કહીને તમામ,
 લાંબો માનથી તેની સામે મુદામ.
 આંખો તેઓ સરવે જણાં શાહ પાસ,
 પુકારી, રડી, દાદને આહતા ખાસ.
 જોડી હાથ, સરને ઝમીને ધરી,
 આંખો તેની પાસે રૂદનને કરી. ૧૬૮૬
 સદા રહો ફતેહમંદ અયે તાજવર !
 તુ છે પોતે ઝીંઘીને લાયક અમર !
 શહર દુરથી, દાદે આંખો નિદાન,
 છે આ ઝમથી ઇરાં, ને તે ગમ તુરાન.
 તે જગ્યાતું છે ખાનેઅરમાન નામ,
 તુ શાહ પાસે લાંબો અર્માની પયામ.
 તુ રહો શાહ રોશન હમેશાં અમર,
 ફતેહમંદ હર મુલકના બહ ઉપર.

હરેક હૃદય કેશવનો તુ પાદશાહ,
 હરેક ગમ બદોમાં દેનારો પનાહ.
 તુરાં મુદ્ક, છે હઠ હમારે શહર,
 જેથી રંજ એકતો છે હમ પર ઝખર.
 છે જંગલ ધરાં શહરની તર્ફ એક,
 ધરીએય કાળજી જેને માટે દરેક.
 જેમા ખેતરોળી છે કીમતી અપાર,
 છે ફળવંતે આડો અતી મેવાદાર.
 હમાર, ને કુતુંબી, પોષણનું ધામ,
 આ શાહે ધરાં, દાદ લે તું તમામ.
 આબ્યાંચ હાલ ભુડો, હમારો હજાર.
 ને ઘેરીયાં છે જંગલ, ને ખેતર, અપાર. ૧૬૮૭
 છે હાથી જેવા દાંત, પાહાડી બદન,
 દુઃખી જેથી અરમાની રહ્યત તદન.
 કીધાં નાશ ખેતર, ને ઢોરો, મુદામ,
 હમા પર શું નાંખી છે આકૃત તમામ ?
 તે રોપેલાં ઝાહડો, જેની આપી યાદ,
 તેના દાંતે કટકા કરેય થઇને શાદ.
 તેના દાંતે પથરખી ટકતો ન સખત,
 ઉંધુજ જાણે વજ્યુચ હમાર તો બખત.
 સમજું તે ક્યાંદીઓનું બયાન,
 થયો દીલથી દુઃખી શહા ખેશુમાન.
 દુઃખે, શાહે બક્ષીસ કીધી તેમણે ગર,
 કીધો શેર જંગી દીલેરો ઉપર.
 કે મુજ નાંખી પહલવાંનોમાં આ તમામ,
 છે કોણ અંજુમનમા ઉઠાવનારો નામ ?

કે નાના તે જંગલમા ભુડોના બાપ,
 શરમ, જંગ, મોટાઈના નામેથી આપ.
 ને કાપે ને શમશીરે ભુડોના સર,
 દેવશ ગંજ, ગેંદર, બળીલઈ વગર.
 કહયું શાહે તો ખુમચો સોનેરી એક,
 ખજાનચીએ મુકયો તખત પાસ છેક. ૧૬૮૮

તરેહવાર ગોંદરો મુકયાં મુદામ,
 અને એકબીજાંમા તે લેળ્યાં લમામ.
 લાબ્યા થોડા દસ જે સુનેરી લગામ,
 હતો જે ઉપર છાપ, કાઉસ નામ.
 કીધા રૂમી રેશમને કપડે તથયાર,
 પછી માંગ્યો ટોળાથી એક નામદાર.
 અને બોલ્યો ગેતીનો તે શહરયાર,
 કે અય સીકત લાયકના કુલ નામદાર !
 ગણ્યો કેાણ મુજ રંજ, પોતાનો રંજ ?
 કરેય કેાણ મુજ ગંજ, પોતાનો ગંજ !
 તો હમ જવાબ શકયું નહીં અંબુમન,
 મગર નેંક બુન્યાદ ગેવનો બેઝન.
 આવ્યો પહલવાનોની વચ્ચેથી પાસ,
 કીધી શાહ ઉપર દાદગરની સેપાસ.
 મહલ તારો ભેતું ના કોઈ તું વગર !
 હુકમ તારો ગેતીમાં રહેજો મગર !
 હુકમથી એ કામે છું હાજર તદન,
 તારેજ માટે રાખુ છું મુજ બનો તન.
 બે બેઝન એ બોલ્યો, ગેવે બીજી ગમ,-
 બેયું, કામ લાગુ સખત હમ બ હમ. ૧૬૮૯

દોઆ તેણે કીધી   પ્રથમ શાહા પર,
 બેઝન ગમ કર્યો,   લાવવા રાહા પર.
 કહ્યું બેટાને આં જવાંની છે શું ?
 પોતાના આં બળ પર શુભાંની છે શું ?
 જવાં, ઉચ તુખમ સંગ હોય અકલવર,
 મગર ખીન અનુલવ ન પામે હુનર.
 હરેક નેક, બદ, જોઇયે   ખમવું મગર,
 જોઇયે ચાખવી લીલી,   સુકી, ઝગર.
 ન જા ત્યાં, જે રસ્તે ગયો તું ન ખાસ,
 ન કમ અકલે ખો આબરૂ શાહા પાસ.
 ખફા બન્યો બેઝન પીઢર વાતે સખ્ત,
 જવાં મર્દ, ચાલાક, બેઢાર બખ્ત.
 કહ્યું એમ કે અચે ફતેહમંદ પીઢર !
 મને એવો સુસ્તી સમજ ના મગર !
 કરશ સરથી જુઠાં તે ભુડોના તન,
 સફા તોડનારા, છું જેવનો ખીઝન.
 કબુલ વાત મારી કરી લે આં તું,
 છું કામે જવાં, અકલમાં ગંધક છું.
 થયો શાહ શાહ, બોલ્યો બેઝન જેવાર,
 દોઆ હઇ ને ફરમાન દીધું તેવાર. ૧૯૬૦
 કહ્યું તેને શાહે કે અચે પુર હુનર,
 બદી સાંમે તું ઢાલ છે વખ્ત હર.
 જેનો હોય તું જેવો બંદો જો કોય !
 તે શત્રુથી ખીડે તો સુખોજ હોય !
 તે મીલાદી શુરગીનને કહે જલ્લતર,
 છે બેઝન તો અરમાનથી બેખબર.

તેની સાથે જ ઉટો, ખચ્ચરો, લઈ,
 તેના લોંબીઓ, ને મદગાર થઈ.
 થયો ત્યાર બેઝન જવાને તે રાહ,
 કમર ખાંધી, ને મુકી માંથે કાલાહ.
 લીધો સંગ મીલાહી ગુરગીન બસ,
 કે રહે સાથી જંગમા અડરી દીવસ.
 ગયો શાહી ફાંથી, સગો, શકરા, લઈ,
 કે કરવા શિકારો, તે રાહ લાંબી થઈ.
 ચાલ્યો, ગોયા કદ નાખતો સિંહ ઝબર,
 ઉખેડતો હરણ, ગુરોના, તનથી સર.
 સગોના નખે જંગલી બકરા તણાં,
 સીના ફાટી ફીલ દુઃખે તપતાં ઘણાં.
 આવતી ગુરોની ડોક પેચે કમંદ,
 શું બેઝન ! ગોયા તેહમુરસ દેવબંદ ! ૧૯૯૧
 તીતર ફસતાં શકરાની ચુગાલો મ્યાન,
 તો લોહી ઉડતું વા થી ચમેલીને પાન.
 પસાર એ રીતે કરતા રસ્તો તમામ,
 ને કુલ રાહ ગણતા બગીચો મુદામ.
 આવ્યા ત્યાં, હતું જ્યાં તે જંગલ બુલંદ,
 હતો શાહે જંગી જેથી દર્મદ.
 કીધી બેઝને જંગલે તે નજર,
 ઉકળ્યું તેવું ખુન ગુસ્સે ઝબર.
 ભુડો દોડતાં તે, ખબર ના કે આજ-
 ધર્યું બેઝને ઘોડે ઝીન તેઓ કાજ.
 આવ્યો બોહળાં જંગલની પાસે જેવાર,
 કીધો તેણે, ભુડોની જંગનો વિચાર.

બીતર ચાલ, મીલાદી ગુર્ગીનને કહે,
 ન તો એક- ગાઝુ ખસી દુર રહે.
 આં ભુડો ઉપર છોડું તીરો હું ખાસ,
 જજે ત્યારે તું પેલા અશમાની પાસ.
 ઉઠે જ્યારે આં જંગલેથી પુકાર,
 ઉઠાવી ગોરજ રહેજે તું હોશીયાર.
 જે કોઇ બચે મારે પંજે અગર,
 એકજ કટકે તનથી ભુદું કરજે સર. ૧૯૬૨
 તો બેઝનને કહે જંગી ગુર્ગી તેવાર,
 નવા શાહથી મુજનો નથી એ કરાર.
 મદદ મારેથી ચાહતો એવી ન આય,
 કરીશ કંઈ ન હું રાહ બતાવ્યા સિવાય.
 લીધાં છે તુએ ગોંડરો, ચાંદી, 'ઝર,
 ને જંગની તો ખાંધી છે તુએજ કમર.
 થયો બેઝન હેરત મુની વાત લઈ,
 તેનો ચેહેરો બેતાં સિયાહ આંખ થઈ.
 કે જંગલમા આવ્યો તે સિંહની સમાન,
 અઢાવી દેલાવર તે મર્દે કમાન.
 ગરબયો ચોમાસાંના વાદળ સમાન,
 પડ્યાં, બાણે વરસાદ, ઝાહડોના પાન.
 ભુડો પુઠે ધરયો ગોયા હાથી મસ્ત,
 ધરી આબદાર એક ખંજરને દસ્ત.
 આવ્યાં જંગ કરવા તે સામે તમામ,
 ઝમીં લાગાં હાંતોથા ખોડવા મુદામ.
 આવ્યું ભુડ એક, બાણે કે અહરીમન,
 ચીયું જેણે બેઝનનું બખ્તર તહન.

પોલાદ સખ્ત સંગે ઘસે છે લોહાર,
તેમજ આહડોથી હાંતો ઘસતું અપાર. ૧૬૬૩

લડાઇનો આતશ ને સળગી રહ્યો,
ધુંમાડો તે જંગલ તણો થઈ ગયો.

માયુ' તેને ખંજર સીના દરમેયાન,
બે કટકા થયું તન તે હાથી સમાન.

ભુડો જંગી બન્યાં, કોહલાં સમ દુરસ્ત,
બદન તેગે લોહી ભર્યાં, દીલ જંગે સુસ્ત.

કાખ્યાં ખંજરે તે દરેકોના સર,
બાંધ્યાં તેજ શખરંગની ઝીન પર.

કે બાય હાંતો શાહની તે પાસે લઈ,
તથા સર વિનાના તનો લઈ જઈ.

દીલેરે ધરાંને બતાવે હુંનર,
કે જંગી તે ભુડોના કાખ્યાં જે સર.

ભર્યાં સર્વે ગાડાંમા પાહાડો સમાન,
પાડાઓખી ઠાકયા જે ખેંચતાં નિહાન.

ગુરગીને બીઝન ઉપર અદેખાઇ કરવી અને
તેને અફ્રસિયાબની બેટી મનીઝેહના
હાથમાં સપડાવવો.

કે બદ ખ્યાલ, ગુરગીન ને દેવાંનો હોશ,
બિલો જંગલે એક તરફથી ખમોશ.
નઝર આંબુ' જંગલ સિયાહ સર્વ ખાસ,
છતાં ખુશી બતલાવી કીધી સેપાસ.
એવાં કામે દીલને થયું તેના દર્દ,
ડરી ગીયો બઢનામીથી પોતે મર્દ. ૧૬૯૪

જો ફેરબું શયતાને દીલને અખર,
તો આહી બદી સખ્ત બેઝન ઉપર.
લખેલું જેવું, તેવો આવ્યો વિચાર,
નહીં યાદ યઝદાંની કીધી લગાર.
જેઓ ખાહી ખોડે છે ઉંડી જો રાહ,
છે લાયક તે પર કરવી પોતે નિગાહ.
મોટાઈને કાજે, અને કાજે નામ,
ખીછાવી જવાનના તે રસ્તામાં દામ.

બેઝન તેના કરતુકો બાણતો નહી,
જેથી માની વાતો બધી તેની સહી.

શરાબ લાલ પીધો થોડોએક અગર,
નિગાહ કીધી બેઝને ગુરગીન ઉપર.

કહ્યું કેમ ? જોઈ જંગ ભારી આં વાર ?
 કરે કોઈ મુજ જેવી જંગનો વિચાર ?
 કહ્યું તેણે બેઝનને અથે પહલવાન !
 છે દીલ જંગ માટે, અકલ માટે બન !
 એવાં પાડશે પાર તું કામો અંદ,
 તે યજ્ઞાંના બળથી, ને બખ્તે બુલંદ.
 હવે કેહવાનું છે, તે કહું છું તને,
 હું આબેચ અગઉ હયાં ઘણીવાર અને. ૧૬૮૫
 શું રસતમ, કે શું ગેવ, સંગ ગોસ્તેહમ,
 શું તુસ, નવદરી સંગ, કે ગઝલેહમ.
 બોહળાં જંગલે આં હું નર બેશુમાર-
 કીધા છે, થયો વખત જેપર પસાર.
 બુલંદીએ આવ્યાં હમારાં આં નામ,
 શહા પાસે પામ્યા છે ઇંજલત તમામ.
 નથી દુર હયાંથી, છે એક જશનગાહ,
 તુરાન આવે છે બે દીવસની તે રાહ.
 બેશે એક જંગલ અતી પીળું લાલ,
 છે જેથી સખી મહોના દીલ ખુશાલ.
 થે બાગ, આળ વેહેતું, ને ઝાડી, તમામ,
 દીલેરોને લાયક તે છે એક મુકામ.
 હવા કસ્તુરી, રંગીં કપડું ઝમીન,
 ગુલાબ જેવાં પાણી ઝરાના યકીન.
 પુલે બુમી, શાખે ચમેલી શીતાબ,
 પુંબરીઓ બુલબુલ, ને માશુક ગુલાબ.
 ગુલાબોની ચોમેર તીતર ફરેચ,
 સરોહ સર્વની હાળે બુલબુલ કરેચ.

હવે એ પછીથી થોડો વખત ચાર,
 થશે બેહુશત જેવો નદીનો કીનાર. ૧૯૯૬
 પરી ચેહરા ભેશે તું કોહ બેયાબાન,
 ટોળાં ચોતરફ બેઠેલાં શાદમાન.
 મનીઝેહ છે બેટીએ અફરાસેયાબ,
 જેણી બાગ કરશે નુરી આફતાબ.
 ચમેલીના પુલ પર સિતારાનો સાજ,
 કરેચ માહરૂબોબી દોઆ જેને કાજ.
 હવે કરશે જંગલે તેંણી મુકામ,
 કે લઇ દાસીઓ સો રૂપાળી તમામ.
 છે પરદેનશી તુર્ક બેટીઓ જે,
 સરવ કદ, ને કસતુરી બાલોની છે.
 ગુલાબી તે ચેહરા, ને આંખોમા ખાબ,
 શરાબે લય્યા લબ, પંખરતા ગુલાબ.
 સજેહું તે જંગલ તું ભેશે ઝરૂર,
 ચીની ખુતખાના જેવું, ગંજે પુર.
 અગર આપણે બે પેલી જશ્નગાહ,
 જઇએ એક દહાડાની કાપીને રાહ.
 લાવ્યે કંઈ પરીચેહરે તેમાંથી ખાસ,
 તો પામીશું ઇઝતબી ખુસરૂની પાસ.
 બોલ્યો એમ શુરગી, તો બેઝન જવાન-
 તણું, ઊસકેરાયું તુખમ પહલવાન. ૧૯૯૭
 કદી કામ ઇચ્છતો, કદી નામ અગર,
 હતો જવાન, ચાલ્યો જવાની ઉપર.
 ચાલ્યા બેહુ જણાં તેઓ લાંબી સફર,
 કે એક લોબી પેશાનો, જંગી દીગર.

ને એક દીનની રાહે, બે જંગલ મેયાન,
 આવી લાગ્યો લશકર પનાડ પહલવાન.
 તે અમ્બાની જંગલોમાં બે દીવસ,
 રહ્યા સગ, ને શકરાઓથી શાદ બસ.
 હવે તુરકી વનમાં મનીઝેડ ગર્ધ,
 મઝા માટે સરહારોની બેટી લધ.
 તુરં મુઢકમા ન હતી એવી હાલ,
 ઉંચધ, ગાલ, ચેહેરો, ને તે જેવા બાલ.
 જે અદાસેયાબ પાસ વાહળી હતી,
 તપતું દીલ તે માયાની આગે અતી.
 ૧ ખતાની હતી દીલબરો ૨ માહર પાસ,
 પરીચેહેરો, સુંદર કહોનીજ, ખાસ.
 અંભારી ચાળીશ ચાંદી ઝરની અતી,
 જેમાં પુતળીઓ રૂપેરી તન હતી.
 હતી લાવી અયેશેનો સામાન તે,
 શું વધતો, કે આઝો, બેયાબાન તે. ૧૬૬૮
 બેઠાં જશનગાહે ખુશીમા તદન,
 ભરાયું એ આફતાબ, માહતાબે વન.
 ધાયું ગુરગીને આવી કુંભારી એમ,
 થયું વન બધું મુર્ગની આંખ જેમ.
 તો ખોલી તે દાસતાન બેઝનની પાસ,
 ખુશાળી, જશનની, કીધી યાદ ખાસ.
 ત્યારે ખોલ્યો બેઝન તે ગુરગીન પાસ,
 કે અબ્બલ હું બહુ છું તે પાસ ખાસ.
 હું બેઠે દુરથી તેઓની બઝમ એમ,
 છે તુરકીઓમા મોજ કેવી ને કેમ ?

પ્રથમ તો હું જોઉં તે ચેહરા બુલંદ,
 અને જોઉં આવે છે દીલને પસંદ ?
 લગામ ત્યાંથી ફેરવશ પછી હું મગર,
 ઝળકતો ધરી ભાલો ગરદન ઉપર.
 વધુ સારો કરશું પછીથી વિચાર,
 તેને જોવાથી દીલ થશે હોશીઆર.
 કહ્યું ગુરગાને બા ખુશી રહેજે પુર,
 ને ગમગીનીથી રહેજે હ મેશાં દુર.
 થયો જવાન સરદાર તે કામે ત્યાર,
 કીધા તેનો શિકાર કરવા વિચાર. ૧૯૫૯
 ખજાનચીને કહે મુજ પીઢરની કોલાહ,
 જે ધરતો હતો માંથે હર ખઝમગાહ.
 બધી જેથી રોશન થતી ખઝમગાહ-
 તે લાવ, ખઝમની લેવી છે મુજને રાહ.
 તથા બાલી ખુસરૂની, સાંકળ બુલંદ,
 ગોંઢરનો જડીત ગેવનો બાઝુબંદ.
 ને માગ્યું, ખજાનચી તે લઇ આવ્યો ખાસ,
 ધર્યું ગંજથી જંગી બેઝનની પાસ.
 પેહેર્યો ઝલો રૂમી ઝળકતો મગર,
 બેસાડ્યાં ૧ હોમાંના પરો તાજ પર.
 ધર્યું ઝીન શબરંગની પીઠે બુલંદ,
 માગ્યાં વિંટી, પહલવાની કંમરનો ખંદ.
 ચાલ્યો તે પગે મુકી ઘોડા ઉપર,
 દોડ્યો, જ્યાં પુગે ત્યાં મુધી તે ઝબર.
 આવી લાગો જ્યારે તે જંગલની પાસ,
 અદેશા ભર્યું દીલ હતું કામે ખાસ.

ઉભો એક સુરવની નિચે જઈ બુલંદ,
 કે પોંહચે ન આફતાબથી કંઈ ગઝંદ.
 તે ખુબચહરના તંબુની છેક પાસ-
 આવ્યો, કેમકે લડતો દીલે પ્યાર ખાસ. ૨૦૦૦
 તંબુરા, ને ગીતોના, રાગે મેદાન,
 ગોયા જીવને દેતું દોઆ ખેશુમાન.
 બિતર્યો તે ઘોડેથી ત્યાં તે પળે,
 ઉભો રબીડના એક સાંચા તળે.
 ને ઘોડાને ખાંધ્યો તે જગ્યા ઉપર,
 છુપાઈને લાગે તે કરવા નઝર.
 તે જંગલ બધું માશુકોના દીદાર-
 થી, દીપતું હતું ગોયા ખાગે બહાર.
 થયાં ગુમ જંગીના હોશો, સખર,
 હતા કાને જે તેના આવાજ પર.
 પડ્યો શીકમા બેઝને નામદાર,
 લે પહલુમા કેમ અંદ્ર આકાશી ચાર ?
 તે સુંદરીએ તંબુથી રસ્તા ઉપર,
 કે જોયો સેપાહના તે જંગીનો ચહર.
 નઝર ગઈ મનીઝેહની તે પર તુરત,
 જોયો મર્દ એક રંગીલો ખુબસુરત.
 ઘોડો એક ખાંધ્યો તો પાસે દરખ્ત,
 હેરત થઈ મનીઝેહ તે કામેથી સખત.
 ચમનના સોહયલ સિતારા જેવા ગાલ,
 અયમેલીની ચાખુટ દાહીના ખાલ. ૨૦૦૧
 કોલાહ જહાં પહલવાંનની સર મુદામ,
 ઝળકતું સીનુ ફમી કપડે તમામ.

કુંભારીકા પરદેશીનનો મગર,
 ઉછળ્યો પે,યાર, પ્યાર શોધનાર પર.
 તો કાસઢ ઢાયા મોકળી તે પળે,
 કે બા 'સર્વ ઉંચાંની ઢાળી તળે,
 જો છે કોણ માહતાળ સુરત વરી?
 થયો ઝીંઢા સ્યાવક્ષ કે કોઈ પરી?
 અને પુછ, કે આવ્યો છે હયાં શું કામ?
 તને કોણ લઈ આવ્યું છે આં સુકામ?
 પરીઝાદ છે? યા છે સ્યાવક્ષ તું?
 કે દીલ તારા પ્યારે કર્ય શીદા હું?
 ચાહેય કરવા ગેતીમા શું રસ્તખેઝ?
 કે મોહખતની સળગાવી છે આગ તેઝ?
 આં જંગલમા વર્ષો થયાં હું તદન,
 નવાં નિત કરૂ છું વસંતે જશન.
 ન આં જશનગાહે જોયો કોઈ, મગર-
 જોઉંય તુને, અયે રસર્વે આઝાદ નર!
 કેહજે તું પરી છે? યા ઈન્સાં નિદાન?
 હયાં આવનાર, આં જશનગાઢ દરમિયાન? ૨૦૦૨
 નથી જોયો મેં માહારૂ, જેવો તું!
 કહે નામ શું છે? અને કામ શું?
 તે જોડીનો દાસીએ સમજી પયામ,
 પુરત દોડી ઝડપી કદમ રાહ તમામ.
 આવી લાગી ત્યાંથી તે ખેઝનની પાસ,
 દોઆ લઈ નમનખી કીધું તેને ખાસ.
 મનીઝેહનો ખેઝનને આવ્યો પયામ,
 સુલાળ ગાલો ખેઝનના ખીલ્યા તમામ.

કહયું બેઝને આપમતલખી થઇ,
 કે અયે શીરી બોલનારી કાસેદ । હું કંઈ-
 નથી સિયાવક્ષ, ના પરીઝાદ છું,
 અમીરાના શેહેરે ઇસં નો છું હું.
 હું ગેવનો બીઝન, ઇરાંથી કરવા જંગ-
 આબેચ, ભુડોની જંગમા તેજ ચંગ.
 ફેંકી તેને રાહમાં, લીધાં કાપી સર,
 કે શાહ પાસે લઈ જાઉં દાંતો ઝખર.
 ખખર મેં સુની નરનગાહની અહીં,
 તો ગોઠર્જના ગેવ તરફ ફર્યો નહીં.
 અફરાસ્યાખની બેટીનું મોંહ મગર,
 બુલદ ખખત ખતલાવે સ્વપને અગર. ૨૦૦૩
 હું જોઉં છું જંગલ સજેલું ઝરૂર,
 ગા બુતખાનુ ચીની, ખજાનાથી પુર.
 કરે તું મહર તો આં સોનેરી તાજ,
 કમરબંદ, બાકી, કડ લેટ આજ.
 મને જા તું લઈ પાસ તે ખુબ ચહર,
 મારો પ્રેમ પચેલા તેના દીલે કર.
 ફરી દાસી, બેઝન જો બોલી રહ્યો,
 ભરમ તે મનીઝેહને કાને કહ્યો.
 એવો તો છે ચેહેરા, એવું કહ છે બસ,
 કીધોય એવો યઝદાંએ તેને સરસ.
 કહયું દાસીએ તે મનીઝેહને ખ્યાન,
 છુપો લેદ પાંખી મનીઝેહ નિહાન.
 કહયું દાસીને તું ખખરદાર છે !
 મારા જાન તનની તું સરદાર છે !

તુરત તેણીએ એમ વાળ્યો જવાબ,
 સફળ ખ્યાલ તારો થયો છે શીતાબ.
 તું આવ ચાલતો લાડથી મારી પાસ,
 સિયાહ જાન રોશન તું કર મારો ખાસ.
 તારાં હીદે મુજ જાન રોશન થશે,
 ખીણો, જંગલો, - તંબુ, ગુલશન થશે. ૨૦૦૪
 પેલીજ રહતુમા લાવી નામું તે પાસ,
 ભર્યાં જવાબે ખેઝનના હીલ, કાંનો, ખાસ.
 કેહવાનું રહ્યું ના તે જગ્યે લગાર,
 ચાલ્યો સર્વના છાંયાથી તેજવાર.
 અફાસ્યાબની ખેટીના તંબુ ગમ,
 શીતાબીથી ચાલ્યો ઉકાવી કદમ.
 આલ્યો પરદામા ગોયા સર્વ ખુલંદ,
 કમરબંદથી કંમેર હતી તેની બંદ.
 મનીઝેહે આવી બગલગીર કરી,
 પટો ક્યાંની છોડ્યો કમરથી ફરી.
 પુછ્યું રાહ, અને કાફલા માટે ખાસ,
 કે જંગમા છે કોણ જંગીઓ તારી પાસ ?
 ને કાંય એવાં કદને, ચેહરાને, ખુલંદ ?
 ગોરઝથી ફીચે છે ઓ ખુબરૂ ગઝંદ ?
 પગો ધોયા લઈ કસતુરી ને ગુલાબ,
 ને ખાનાની તઈયારી કીધી શીતાબ.
 તરેકવાર ખાનાની ઠાલો સજઈ,
 વધુ ને વધુ ખીજ આવતી ગઈ.
 સજી બઝમ તંબુર, શરાબોની, ખાસ,
 કીધા તંબુ બેગાંનાઓથી ખલાસ. ૨૦૦૫

હબી રહી ત્યાં દાસીઓ સરવે ખચીત,
 સિતાર, અંગે, ગાતી ખુશાળીના ગીત.
 બની મોર રંગ દીવાઓથી ઝમીન,
 દીનાર, વચ્ચેથી, વાઘની પીઠ ચકીન.
 શુ કરતુરી, અંબર, શું ચાકુતો, ઝર-
 થી, સભ્યા હતા તાંબુઓ સર બ સર.
 તે બીલ્લુરી જામોમાં જુનો શરાબ,
 નવીજ દીધી ઘેવના તે બેઝનને પતાબ,
 બેઠાં શાહ ત્રણ દી અને રાત ત્રણ,
 સીતમ કીધો ખાબે, ખુમારીએ, પણ.

મનીઝેહનું બીઝનને પોતાના મહલમાં લઈ
 જવું અને તેનું અપ્રસાસેયાબના હાથ
 ઊપર કચેદ પકડાવું.

આવ્યો પાછી ફરવાનો જો વખત પાસ,
 રહી ચેડેરે બેઝનનો જોવાની આસ.
 બેઝન ચુર બન્યો, મનીઝેહથી ખાસ,
 કે બોલાવી દાસીઓ પોતાની પાસ.
 ને ફરમાવ્યું, તો કેફી દારૂ તમામ,
 દાસીઓએ લેવ્યો પીવામાં મુદામ-

ને દીધો, કે પીધો, થયો મસ્ત નર,
 તો નાખ્યું નિંચે તેણે પોતાનું સર.
 અમારી બનાવી જવા રાહ મિયાન,
 કીધી જ્યાં સુતેલાની જગ્યા નિદાન. ૨૦૦૬
 કીધું સુવા એક ગમ, તે વાહજાનું ધામ,
 બીજી ગમથી પોતાને કરવા આરામ.
 કપુર પાંથર્યો જગ્યે કરવાની ખાખ,
 ને સુખહના લાકડાં પર છાંટ્યો ગોલાખ.
 આવી શહરની છેક નઝદીક અગર,
 દીધી ઢાંકી આદર સુતેલા ઉપર.
 આવી રાતે એમ મેહેલમા છુપી ખાસ,
 નહીં હોઠ ખોલ્યા, બેગાંનાઓ પાસ.
 કીધી મેહેલે જગ્યા સુવાની તઈયાર,
 બની તેજ, બેઝનને કરવા ખીદાર.
 નાખ્યો હોશીયારીનો કાને શરાખ,
 કે હોશ અંદર આવે ફરી તે શીતાખ.
 થયો જાગી હોશયાર બેઝન તદન,
 તો પહેલુમાં જોઈ અંમેલી બદન.
 અફરાસ્યાબના મેહેલ અંદર મગર,
 તે માહરૂખ સંગ માથું તકયા ઉપર.
 ખાધો તન ઉપર પેચ બેઝને હાય,
 બનાહ માગી રબની, અહરીમનથી આય.
 તે ખોલ્યો કેં યા દાદગર મારો અહીં-
 થી, હરગેઝબી થાશે છુટકારો નહીં. ૨૦૦૭
 કીનો લેજે ગુરગીનથી મારો અપાર,
 સુની દુઃખ, અને તે ઉપરનો ધીઃકાર.

ખુરી રાહનો દેખડાવનારો હતો,
 હઝાર વાતે પુસલાવનારો હતો.
 મનીઝેહ કહે તારૂં દીલ શાહ કર,
 થયું જે નથી, તેનો ગમ તું ન ધર.
 પડેય મર્દ પર આવી હર રીતે કામ,
 કહી માહફીલો, તો કહી જંગ, તમામ.
 શરાબી મુકી બામ એક તેને દસ્ત,
 ને બોલી અરે શેર ખુસરૂ પરસ્ત !
 શરાબ પી, અને કર ન કોઈ વાતે ગમ,
 ન ગમથી થતું કાંઈ ઝયાદા કે કમ.
 હજી આવી ના ગમગીની તારી પાસ,
 તો કાં રાખે છે દીલ પોતાનું ઉદાસ ?
 ખબર શાહને એ કામે પડશે નિદાન,
 તો આગળ કરીશ હાલ, મુજ વાહળો બાન.
 હરેક ઓરડામાંથી તેડી ગુલચહર,
 સબ્યાં ચીની રેશમના કપડાં મગર.
 પરીચેહેરાએ લીધાં વાણત્રો બસ,
 ખુશીમા જવા લાગ્યા રાતો દીવસ. ૨૦૦૮
 પડ્યાં બધે ખાની પીનીમાજ ત્યાં,
 હતો માચડો જ્યાં, ને ફાંસીખી જ્યાં.
 બડઈની જે કોઈ વાતો લાંબી કરે,
 બલાના તે ઝાહડોને પાડેય ખરે.
 ગયો વખતખી કંઈક એમાં અગર,
 કે દરબાંનને થઈ એ માટે ખબર.
 કીધા તેણે ખુદલા તે બેદો દરેક,
 નગર, તેજ એ કામે રાખીતી છેક.

જોયું કૉણુ છે? ને તેનું કૉણુ શહર?
 શુ મતલબ છે તુરાન આવવા મગર?
 તે બાંણી ને દહશત કીધી જીવ તણી,
 શીતાબી કીધી ચારો શોધવા, ઘણી.
 ન જોયો ચેતાવવા સિવાયે વિચાર,
 તેા દોડયો તે પરદા પુઠેથી તેવાર.
 કહયું આવી તુરાનના શાહા પાસ,
 શોધ્યો બેટીએ મર્દ ઇરાની ખાસ.
 કીધો ચાહ જેહાંબુયે તે ફાદગર,
 ધુજ્યો, બાણે તુફાને ખીદનું શજર
 ખુની આંસુ પાપણથી નુછયાં તમામ,
 બની ગુસ્સે કેહતી કહી આં મુંદામ. ૨૦૦૬
 જનાનામા બેટી જેને હોય અગર,
 તે બદ વખત છે, હો ગમે તાજવર.
 અજબ રહી મનીએહના કામોથી ખાસ,
 કરાખાન સરદારને તેડ્યો પાસ.
 ને બોલ્યો આં બદ સીના કામે અપાર,
 અકલમંદીથી આપ સારો વિચાર.
 કરાખાને ઉત્તર દીધો શાહ પાસ,
 ચાલાકીથી કરવી એ કામે તપાસ.
 ન બોલવું રહયું, જો એમજ છે અગર,
 મગર છે સમજયું, ન જોયલું નજર.
 સુની જવાબ એવો ને અફરાસિયાબ,
 કરાખાનની વાતે બનીયો શિતાબ.
 નજર ગરસીવજ પર કીધી ધ્યાનથી,
 કે શુંશું જોયું, જોયું ઇરાનથી.

જામાનો કાં બાંધેય પુરાઈના બંદ ?
 છે ગમ શેહેરે ઈરાનો, ભુંડુ ફરજંદ ?
 સવારો બા લઈ સાથ ચાલાક સર,
 નીગાહ રાખ મેહેલે, અગાસી, ને દર.
 પછી જો મહલમાં, કે છે કોંણ ત્યાં ?
 જે હોય, લાવ બાંધી તેને ખેચી હયાં. ૨૦૧૦
 આવ્યો ગર્સીવઝે દર્વાજાએ જેવાર,
 આવ્યા ખાની પીણીના મેહેલે પુકાર.
 અવાજ ચગોના, શોર રોખાખના,
 નિકળતા મેહેલથી અફરાસ્યાખના.
 સવારોએ દર, ઝડપાં, મેહેલે શાહ-
 દેરી, ચોતરફથી, કીધી બંધ રાહ.
 ગરસીવઝે બંધ મેહેલનો જોયો દર,
 અવાજ, દાડ ખાણીપીણીનો અગર.
 તો હાથ મારી સાંકળને તોડી દઇ,
 ધસ્યો મેહેલમાં દર્વાજેથી થઇ.
 શીતાબીથી આવ્યો તે ઓરડાની પાસ,
 હતો મઠ બેગાનો જ્યાં પેલો ખાસ.
 દરવાજાથી ગઇ બેઝન ઉપર નજર,
 ઉકળ્યું તેનું લોહી ગુસ્સે ઝખર.
 તે ઓરડામાં દસીઓ ત્રણસો હતી,
 શરાબ, ને સિતારોના, રાગે અતી.
 બેઝન જ્યારે બેઠોતો સીઓ મેયાન,
 શરાબ હોઠ પર લાલ લઇ, શાદમાન.
 કીધો દુઃખે ગરસીવઝે શોર ગર,
 રે ! પોતાને ભુલેલા નાપાક નર. ૨૦૧૧

તું કંઈ છે, સિંહ મરતના હાથ મ્યાન.
 ખચાવશે હુમોમાંથી કેમ તારો જીવ ?
 ખાધો પેચ બેઝને પોતા ઉપર,
 લડશ કેમ ઉઘાડે બદનથી મગર.
 છે ક્યાં ગેવ, ગોઠઈ કેશવાદગાન ?
 આં ફાકટમા સર દેવું પડશે નિદાન.
 નથી રાહાબર ઘોડો શખરંગ આં વખત,
 ખચિતજ કંઈ આજ છે માફ બખત.
 ન કોઈ ચાર ગેતીગા જોતો હું બસ,
 ખુદા વિન ન કોઈ મારો ફરીયાદરસ.
 સદા એક મોઝાંના પગમાં તૈયાર,
 છુપું રાખતો ખનજરે આબદાર.
 મારી હાથ, ખંજર મેયાંનેથી લઈ,
 દરવાજો ઘેરી, નામખી દીધું દઈ.
 કે બેઝ-૧, નખીરો છું કેશવાદી હું,
 અમીરો, દીલેરોનો સરદાર છું.
 નથી ફાડતો ચર્મ કોઈ મુજ, મગર-
 ધરાયું હોય સરથી બદન, તે વગર.
 ક્યાંમત અગર થાય ગેતીમાં ચાર,
 ન કોઈ જોશે પીઠ નાહસ્તાં મુજ લગાર ૨૦૧૨
 પછી ગસીવઝ ૫૨ પુકાર્યો તે વખત,
 કે કંઈ છે મુજથી બુઝ એવું બખત.
 તું જાણે છે શાહ, ને મારા નેયાંગાન,
 તથા મારો દરજો દીલેરો મેયાન.
 અગર જંગ કરશે, તો જંગ માટે હું-
 સદા, લોહીથી હાથ ધોઈ રાખું છું.

આં મુંજ ખંજરે તુરકીઓમાં મગર,
 ઘણું સરદારોના હું કાપીશ સર.
 અગર જાય લઈ શાહે તુરાન પાસ,
 તો દાસ્તાન સારી કહું તેને ખાસ.
 અરઝ ખુન બચાવાની કરજે, અને-
 છે લાયક, જો ને'કીમા રહબર જાને.
 કીધી હુમ્લા પર ગરસીવઝે નજર,
 લડઈમા તેની તેજ ચુંગાલ પર.
 તો બાણ્યું લડાઈમાં બન્યો છે મસ્ત,
 છે તઈયાર લોહી રેડવા તેના દસ્ત.
 વફાની કબુલાત તેથી કીધી,
 ઘણીએક સારી શીખામણ દીધી.
 કરાવ્યું તે ખંજર વચન આપી, દુર,
 મીઠાશે લીધો બાંધી બંદમાં ઝર. ૨૦૧૩
 બાંધ્યો પગથા સર ગોયા ચિત્તાને સખ્ત,
 હુનરથી નફા શુ? જો હોય ખુર બખ્ત.
 એવું વાંકી પીઠતું છે આં આસમાન,
 જો નરમી દેખાડી તો પાંમશે ઝીયાન.
 છે ફરતી આં ગેતીના એવાંજ કામ,
 ખુશાળી ફેરવશે ગમીમા તમામ.
 એવી રીતે નજદીક અફરાસેયાબ,
 ગયા લઈ ઝરદ મોંહ, અને આંખે આળ.
 આવ્યો પાદશાહની તે પાસે અગર,
 દીવેર, હાથ બાંધેલો, ને ખુલ્લે સર.
 કહ્યું શાહે અય ખુરા જેહુદાં સર!
 કાં આવ્યો છે તું આં ઝમીં મુલક પર?

દોઆઓ કરી, કે અરે શહરયાર !
 ઘટે, રાસ્ત શુ છે ? તે શોધે લગાર.
 ન મુજ મરઝીથી આવ્યો આં પેશગાહ,
 નથી કોઈનોળી એ કામે શુનાહ.
 આવ્યો ભુડોળી જંગે, ઇરાંથી ખાસ,
 આવી લાગો તુરકી જશનગાહ પાસ.
 શુમઈ ગયલાં ખાઝ એક માટે સુદામ,
 મેં ખોયા સગા સાથીઓને તમામ. ૨૦૧૪
 ગયો સુવા એક સર્વ નિંચે મુદ્દામ,
 સુરજથી બચાવતો જે છાંયો તમામ.
 આવી એક પરી, પાંખો ખુદ્દી કરી,
 સુતેલોજ મનેતા બગલમા ધરી.
 ભુદો પાડી ઘોડાથી લાવી તે રાહ,
 કે જ્યાં શાહની બેઠીની આવી સેપાહ.
 તે વિખ્રાયા જંગલની ચોખુટ સવાર,
 ને ગઈ મુજ કણેથી અમારી અપાર.
 આવ્યું છત્ર એક દુરથી તુરકી ખાસ,
 ધર્યુંતું સવાર તુરકીઓએ ચોપાસ.
 નવી એક અમારી તે નિંચે હતી,
 જે પર ઢાંકી રેશમની ચાદર અતી.
 હતી જેમાં સુતેલી પુતળી ચહર,
 ધરી તાજ પોતાનું તકીયા ઉપર.
 તુરત યાદે શયતાં, પરીએ કરી,
 સવારોમાં આવી હવા સમ વરી.
 બેસાડ્યો અમારીમાં મુજને મગર,
 લણી કાંઈ મંતર તે બુબચહર પર.

અફરાસ્યાળના મેહેલે ગોંડચું તેવાર-
 સુધી, આંખ થાય ન ઉંઘથી બેઠાર. ૨૦૧૫
 હતો વાંક મારો ન એમા રતી,
 મનીઝેહળી એ કામમાં ના હતી.
 બેશક તે પરીએ ઉંધું વાળ્યું બખત,
 કે બાદ મારી ઉપર અઝમાવી સખત.
 સમજ્યા તે શાહ તુરકીએ આં મુખન,
 ભયું કીને દીલ જુના દર્દે તદન.
 દીધો જવાબ અફરાસેયાબે મગર,
 શીતાળી કીધીય બદ દીને તું ઉપર.
 તું તે છે, જે ધરાંથી ગુર્જો કમંદ,
 ધરી જંગમા નામ ચાહતો ખુલંદ.
 આરત સમ હવે જોડી મુજ પાસે દસ્ત ?
 કરેય ખાબની વાતો, થઈ ગોયા 'મસ્ત ?
 જોડી વાતો અઝમાવીને તું મગર,
 છોડવવાને માંગે છે મારેથી સર ?
 કહ્યું ત્યારે બેઝને અય શહરયાર,
 સમજ વાત એક મારી થા હોશીયાર.
 ભુડા દાંતે, ને શેરો પંજે, નિદાન,
 હરેક જગ્યે લડવાને છે શક્તિવાન.
 દીલેરોળી શમશીરો, તીરો, કમાન-
 થી, લડવા છે શત્રુઓથી શક્તિવાન. ૨૦૧૬
 મગર એક બંધ હાથનો ખુલ્લે તન,
 તથા એકને પોલાદી રપયરાહન.
 લડે કેમ સિંહ તેજ પંજા વગર ?
 ગમે એવું હોય દીલ જંગી અગર ?

જોવા શાહા ચાહતો હોય મારી અગર-
 બહાદુરી, આં અંબુમનમા મગર.
 તો ફરમાવ ઘોડો, શુરઝ, એક ઝગર,
 સવાર ચુંટ હઝાર તુકશી નામવર.
 હારેથી એક જંગ મયદાન રહે-
 જો જીવતો, તો મુજને નહીં મર્દ કહે.
 સુની વાત બેઝનથી એ, તો બકા-
 ની, ફેંકી નઝર તેની ઉપર સફા.
 કીધી એક નિગાહ ગરસીવઝનીથી પાસ,
 ને ગોલ્યો, આં સમજી તેની વાત ખાસ.
 નથી જોતો, ખુરો રીમન આં મગર ?
 હજી ચાહે છે બહુ બદી મુજ ઉપર ?
 ખુરાઇનું દુઃખ નાપસંદ હોય તેમ,
 શરમ માટે શોધેચ હવે જંગ એમ.
 પગો હાથ ખાંધેલો જા લઈ મગર,
 એને જલ્દી હયાંથી હવે દુર કર, ૨૦૧૭
 શુળી ત્યાર દર્વાઝે ફરમાવ ત્યાં,
 હરેક ગમથી સઉ આવે ને જાય જ્યાં.
 બિંધાં બખ્તને શુળી જીવતો ચલાવ,
 ન એ માટે કંઈ વાત મુજથી ચલાવ.
 કે જેથી ધરાંનીઓમાંથી મગર,
 તુરાં તર્ક કરશે ન કોઇ નઝર.
 ગયા ખેંચી પાસેથી અફરાસેયાબ,
 દીલે ઝખ્મી દુઃખથી, બે આંખો પુરાબ.
 દુટાં દીલે આયો બેઝન રદર બહાર,
 પેઠા આંસુના દાદવે પગ તેવાર.

તો બોલ્યો અગર દાવરે મારે સર,
લખ્યું પુરી હાલતે મરવા, મગર-
નથી શુળી, કે મોંતથી, હું ઉચાટ,
દીલેરે ધરાંનો છે ખસ ચણચણાટ.

મને શતરૂ નામર્દ ગણશે તદન,
કે અઢચું, વગર ઝખમે શુળી બદન.
શાહી ખ્યાલોના મુજ નેયાગાનો પાસ,
મને મળશે ઠપકો મરણ બાદ પાસ.

જશે રહી રવાન આય મારૂ તો હયાં,
પીદરની શરમથી જશે કેમ ત્યાં? ૨૦૧૮

રે હાય ! મારા શત્રુ થશે શાહતર,
ઉમીદ દીલી ફળશે મુજ તન ઉપર.

રે હાય ! શાહ, અને ગેવનો ચેહેરો શું !
રે હાય ! દુર જંગી, દીલેરોથી, છું !

રે હાય ! મુજ જવાંમર્દો, ને મારૂ નામ !
રે હાય ! ખાળ, ખાવું, ને મારો આરામ !

રે હાય ! કે તે મારો પીદર પહલવાન !
બુદાઈમાં મારી થશે નાતવાન !

રે હાય ! કે નથી તેને મારી ખગર !
કે પડ્યો છું આં જગ્યે ઝખમી છગર !

રે હાય ! કે પીદરને નથી એ ખગર,
કે ખેઝન જશે બનથી સર બ સર.

રે હાય ! મોઢું કુમળાયું મારૂ સખત,
ફર્યું કાં હશે મારૂ ઉલટું આં ખખત ?

રે હાય ! મારા સાથીઓ એકજ ઉમર,
જશે જાણી, જીવના આં ગમથી અગર.

તો મરશે જળી તેઓ દુઃખી જીગર,
 થશે ખવાર રડતા મારા હાલ પર.
 કરે મેહર મુજ પર જો દાદાર પાક,
 ને થાયે લડાયેક તન ના હલાક. ૨૦૧૯
 જો બક્ષીસ કરે દાદગર તન ઉપર,
 તો થાય ઝારી દીલ શત્રુના ખુને તર.
 તું જા અયે હવા મુલકે ઇરાં મુદામ !
 ખુલંદ શાહા પાસે લઈ મુજ પયામ.
 ગોસ્તહમ, ને ગોદર્ઝ, ને ગેવ, દીલેર,
 ફરીખોર્ઝ, અને તુસ, રોહહામ શેર.
 ઇરાંની દીલેરોને દે તું ખબર,
 અને કર પછી આખુલેસ્તાં ગુઝર.
 ને ફસતમને કર તુર્ત મારી ખબર,
 કે બાંધે તે કીનામા જેથી કમર.
 કહે બેઝન બિપર છે સખ્તી તદન,
 છે સિંહના પગો નિચે તેનું બદન.
 કહે મુજથી દેશવાદી ગોદર્ઝ પાસ,
 ઇઝત ગમ છે ગુરગીના કામોથી ખાસ.
 કે નાખ્યો છે આફતના ફાંદામા ખસ,
 નથી કોઈ જોતો હું ફરીયાદરસ.
 ને ગુરગીનને કહે, ઓ મુરખ પહલવાન ?
 શુ દેશે મને જવાબ ખીજ જેહાન ?
 ભલઈ બહુ કીધી તારેથી મેં મથી,
 કદી કોઇએ કોઈ સાથ કીધી નથી. ૨૦૨૦
 તે બદલે બદી તેં કીધી હાલમાં,
 કે નાખ્યો બલાની મને બલમાં.

તું ધારતો હતા એ, કે હું તારૂં કામ-
ને કરુંકે, કહીશ જંગીઓને તમામ.

ખીધો તારી નામદર્શી તું નિદાન,
તો આહુયું કપાવા આં જીવ ને રવાન.

હવે ગેવ સાંભળશે મારો હેવાલ,
તો જોશે ન તુને ઘણાંએક સાલ.

તે ગુમ કરશે તુજ નામને આં જહાન,
ખોલાસે ખુરા વાત સરદારો મ્યાન.

પુકારી ને જીવથી થયો તે નિરાસ,
ઘટે તુને વાંચી અજળ થાય ખાસ !

તેની જ્યાંની ગખ્શી ખુદાએ નિદાન,
તોડ્યું તેના એવા વિચારોનું ધ્યાન.

પીરાને અફરાસેયાખ પાસેથી ખીઝનની ઝીંદગી
ખચાવવા માટે દરખાસ્ત કરવી.

ખોડયો લાકડાં માટે ખાડો ઝખર,
નસીબે પીરાં પડયો દુરથી નઝર.

આવી લાગો વીસેહનો પીરાં તે ધાગ,
કમરખંદ તુરકી જોયા સહ તમામ.

શુળી એક ઉભી ત્યાં કીધેલી ખુલ્લે,
 જે શુળીએ વળદાર ખુલતી કમંદ. ૨૦૨૧
 શુળી સાની ? પુછ્યું તે તુર્કોને ગર,
 છે દીલ શાહે તુરાં ખફા કોણુ પર ?
 કહે ગરસીવજ, કાજ બેઝનને છે,
 આવ્યો શાકુને થઇ શત્રુ ઇરાંથી જે.
 આવ્યો મારી ઘોડો તે બેઝનની પાસ,
 બેયો તન ઉંઘાડે, દીલે ઝખ્મી ખાસ.
 પીઠે હાથ બે ખાંધેલા બાણે 'સંગ,
 ને મોં સુકકું, ચેહેરે ઉડી ગયેલા રંગ.
 પુછી વાત કે હયાં તું આવ્યો શું કામ ?
 શું ઇરાંથી લોહી રેડવા આવ્યોય મુઢામ ?
 કહ્યું તેને બેઝને સરવે બયાન,
 ખુરા દોસ્તથી જે ગુઝર્યું નિદાન.
 પીરાં વીસેહને આવી તે પર મહર,
 રેડયાં આંસુ, બે આંખથી મોં ઉપર.
 કહ્યું શુળી હેતા નહીં થોડીવાર,
 એને હયાંજ રેડવા દીઓ તમ લગાર.
 કે એક વખત જેથી મળુ શાહ પાસ,
 બતાઉ નેક બખ્તી તણી રાહ ખાસ.
 ફેરવતો નહીં સર તે હુકમે પીરાન,
 કહ્યું જેથી કે અયે લલા પહલવાન ! ૨૦૨૨
 થોભાવીશું એને હમો બેશુમાન,
 કદી રહનુમા થાય તુ પહલવાન.
 કે માર્યો ઘોડો પીરાં વીસેહે ખાસ,
 શીતાબીથી આવ્યો તુરાં શાહ પાસ.

ગયો મહલમા તે બની એક ગુલામ,
 શાહાની હજુર હાથ બાંધી મુદામ.
 ને દોડયો પીયાદો તેના તપ્ત પાસ,
 અફસરયાબને દર્દ દોઆ સખ્ત પાસ.
 ઉભો તપ્તની પાસ જઈ બેશુમાન,
 વઝીર પાકીઝાહ રાહાબરના સમાન.
 ગયો સમજી શાહ. કોઈ ખાહેશ નિદાન,
 ધરાવી ઉભો છે સ્વતંત્ર પિરાન.
 હસી બોલ્યો, કહે શું છે ખાહેશ ચાર ?
 છે મુજ પાસે તુજ આબરૂ બેશુમાર
 અગર આહે ઝર, કે ગોંહર, તું અગર,
 અગર પાદશાહી, કે લશકર, મગર.
 છુપો રાખતો નહી તુંથી મારો ગંજ,
 ઉઠાવે છે તું પોતે કાં એવો રંજ ?
 એ સમજીને શાહનો પુંબરી પીરાન,
 ઝમીન તુર્ત ચુંબી, ઉભો બેશુમાન. ૨૦૨૩
 જગા બલીદાં તક રહો તારી તપ્ત,
 નહીં તપ્ત વિન કોઈ જગો લે તું બપ્ત.
 શાહો ગેતીના તુજ સેતાયશ કરેચ,
 તુરી સુર્યાબી તુજ નેયાયશ કરેચ.
 જે બેઘયે તે છે તારાં બપ્તે આં વપ્ત,
 શું ઘોડા, નફર, હાથતું ઝોર સખ્ત.
 ન બેઘયે કશું મારે માટે નિદાન,
 લીખારી ન કોઈ તારા નોંકર મિયાન.
 તારી પાદશાહીથી આબાહ છું,
 બુઝર્ગોમા હું ઉંચ બુનીયાહ છું.

કડચ ગમ, કે કોઇ આં આરામને-
 પડી આડે, ગુમ નાં કરે નામને.
 પછી કહે ઓ સિંહ ધરનારા તાજવર !
 ભલો બોધ મારો કબુલ એક કર.
 ન આં ખીઝને નામવરને તું માર,
 જેનો શાહા હાંના છે એક હોશીયાર.
 કરેય કીને સ્યાવક્ષ તાઝો, મગર ?
 તુરાંમા કીનો જંગ નાંખેય દીગર ?
 શું આગળ તું શાહને નહીં કંઈક વાર ?
 દીધીતી ઘણાં કામે નસીડત અપાર ? ૨૦૨૪
 બે મુંજ વાત ના પેશ આવી અગ્ન,
 તો નેં હાથ ઉઠાવ્યો એ કામે મગર.
 કહ્યું, દાંપ ના પીસરે કાઉસને,
 ન કર શત્રુ રૂસતમ અને તુસને.
 છે સ્યાવક્ષ કયાંની તુખમનો મગર,
 કર્યો, પ્યારનો તુજ, કમરખંદ કમર..
 કચડશે ઈરાંના હાથીઓને પગ,
 અને સાંધે સાંધાઓ કરશે અલગ.
 તે કીનામાં બેઝન કંઈએક થશે,
 ડટાઈ ઘણાં ખાક અંદર જશે.
 ઘણી ઓરતો ફરશે ખાવીંદ વગર,
 તથા થઇ જશે કમ ઘણાં શેર નર.
 કમ અંકલે સિયાવક્ષ માર્યો મગર,
 મેળવ્યું તે અમરૂતમા લઈ ઝહર.
 મગર શું ભુત્રી તું ગયો ગેવ શેર ?
 ને સરહરે પેહેલવાન રૂસતમ દીલેર ?

નથી બેઠ બદી શું ધરાનીઓથી ?
 કીધી છે જે શેહેરે તુરાનીઓથી ?
 ઘોડાઓને પગ તુરકીના બેઠ ભાગ-
 કચડયા, નસીબ ઉંધુ વાળ્યું અથાગ. ૨૦૨૫
 હજી સામના ઝાલની તેગ અણી,
 નથી મ્યાનમા બેઠી સુખમે ઘણી.
 તેવાંમા તો રૂસતમ ઉડારે છે સર,
 ઉછાળે છે ખુન આફતાબે ઝબર.
 તું કીનાને શોધે છે શાન્તિમા કુલ,
 ઝહરતું સુધેચ બેહુદાપણથી પુલ.
 અગર ખુન બેઝનતું કરશે આં વખત,
 તો ધુળ ઉડશે કીનાની તુરાને સખત.
 તુ શાહ અકલમંદ, ને છીયે હમ નફર,
 તારાં દીલની આંખોને ખુલ્લી તું કર.
 નઝર કર, બદી તેં બીછાવી અટળ ?
 શું ચાખ્યું તેતું શાહે ધરાંથી ફળ ?
 તેવામાં કરે છે તું ખાહેશ દીગર,
 ચાહેચ ફળ, બલાના તું ઝાહાડે ઝબર.
 થશે કીનો બેવડો, ટકાશે નહીં,
 અરે શાહા ! ગેતીના માલે, અહીં.
 વધુ તુંથી ગેવની ન ડોઘને પિછાન,
 મગર જંગી સમ, રૂસતમે પહલવાન.
 ને કેશવાદી ગોદર્જ પોલાદી ચંગ,
 નખીરા લીધે આવશે કરવા જંગ. ૨૦૨૬
 ઓ શાહ ! ગેવ છે તેજ આં કીનાવર,
 નાની વાતો મોટી કીધી તું ઉપર.
 ઓ શાહ ! માન બંદાની નસિહત ખુલ્લં,
 તારાં દીલના જુરસાને તું રાખ બંદ.

પડયું તેજ આતશ ઉપર તેના આળ,
 દીધો જ્વાળ, ને બોલ્યો અક્રાસેયાળ.
 કીધું બેઝને શું, નથી તે બળર ?
 ધરાં, ને તુરાં, મજ થયો ઝઘ્ઘ ચહર.
 નથી જોતો ? બેટીની આં બેહુનર ?
 જેથી આવી રૂસવાઈ આં ઝઘ્ઘ સર ?
 જનાનાની મુજ સર્વે બાંનુના નામ,
 ગયાં પદાંથી અંજુમનમા તમામ.
 શરમથી આં, મુજ પર હંમીશાં મુદામ,
 હસી કરશે મુલકો, ને લશકર, તમામ.
 અગર તેનો મુજથી બચી જાયે જાન,
 ખુદી જાયે યોગમથી મુજ પર ઝખાન.
 પડે રેહ્યું રૂસવાઈથી, દર્દથી,
 રડી આંખોએ આંસુઓ ઝઘ્ઘથી.
 દાઆ તે ઉપર કીધી પીરાને સખ્ત,
 કે અય રાસ્ત કેહનારા શાહ નેંક બખ્ત ! ૨૦૨૭
 એમજ છે, તું બોલે છે શાહ જેમ આય,
 ન તે માંગતો નેંક નામી સિવાય.
 તો પણ મારા આં નેંક ખ્યાલો ઉપર,
 કરે મારો સરદાર ઉડી નઝર.
 તેને બાંધીએ લઈ એવા ભારે બંદ,
 જેથીતો કરે ફાંસી, મરવું, પસંદ.
 લીએ બોધ જેથી ધરાનીઓ ગર,
 ન બાંધે ફરીથી બહી પર કમર.
 તારાં કયેદખાને જે બાંધ્યા તમામ,
 કીતાએ નથી આવતાં તેના નામ.
 એવું જોઈ સરદારે કીધો વિચાર,
 મલ્યું શાહનું હીલ વાત પર એ જેવાર.

વઝીર રેહનુમાથી, અને નેંક બખ્ત-
 થકી, શાહનો દમ્મદખો, હીપે છે તખ્ત.
 કહયું ગરસીવઝને એ શાહે તે વખત,
 સિયાહ ગાર, કર ત્યાર ને બેડી, સખ્ત.
 બે હાથો તેના ઝનજરે કસ બુલંદ,
 ગાયા બાંધે રૂમી પુલો જેવા બંદ.
 જડી લઈ તે અંદર ખીલાઓ ઝખર,
 તેને સરથી કે પગ સુધી બંધ કર. ૨૦૨૮
 પછી ઉંધે મસ્તક તેને નાંખ આક,
 ફરી ના શકે જ્યાં ફે ખુરશીદ માહ.
 જા લઈ એને, એકવાંતનો સંગ ઝખર,
 જેને જગના સાહેબે દરિયે અગર.
 છે ફેંકેલો જંગલમા ચીની મગર,
 તે લાવી કીનો લે તું બેઝન ઉપર.
 ખેંચાવ સંગ હુથીઓ જંગીથી ગર,
 જે ઢાંકે છે અરઝંગની આહનું સર.
 તે લાવી તેના ગારનુ ઢાંક સર,
 રડી હોશ ખોય ત્યાં સુધી થોભ ગર.
 પછી ત્યાંથી મેહેલે, પેલી નાંખકાર-
 મનીઝેહ, લબ્બયું જેણે કુળ અપાર.
 સવારોને લઈ તેને તારાજ કર,
 તે કમબખ્તના સરને બેતાજ કર.
 કહે તેને અયે લાંતલી સુમ બખ્ત,
 નથી એબ દેતું તુને તાજ તખ્ત.
 નમાયું તેં સર માફ શાંહો મિયાન,
 અને ખાકમા તાજ ફેંકયું નિદાન.
 ઉંઘાડી ધસડ ગાર તક તેને સખ્ત,
 કહે ગારમા બે, જેને બેથો તખ્ત. ૨૦૨૯

હતી ખાહાર તેની, તો થા ગમગુસાર,
 તુરંગ સાંકડીનો બની ચોકીદાર.
 તુરત દેજે ખેઝનને લઈ જઈ મગર,
 રહે ત્યાં, રડી બેઠું પાંખે ગુઝર.
 અપંગ આંગળ જગે થતે મારી બસ,
 તો છુટતે આં બેવા શરમનો દીવસ.
 ગયો ગરસીવઝ તે કણેથી મુદામ,
 કીધું તે બદઅંદીશનું કહેલું કાગ.
 ખેંચી શુળીથી ખેઝનેગેવને ખાસ,
 અને લાવ્યા બાંધેલો તે ગાર પાસ.
 સીકડયો તેને પગ સુધીથી તે સર,
 રૂમી સાંકળો હાથમાં ને કમર.
 લોહારોએ પોલાદી ખીલા મુદામ,
 જકડયા હથોડાથી ભારે તમામ.
 ઉઘો ફેંકીઓ ગારમા તે ખુલ્લું,
 કીધું પતથરે ગારનું મોઢું બદ.
 પછી ત્યાંથી મેહલે તે બેઠી તણાં,
 આવ્યો ગરસીવઝ લઈ સવારો ઘણાં.
 મનીઝેહના કાને પુગી એ ખબર,
 તો આંખોના આંસુથી છુપ્યો ચહર. ૨૦૩૦
 કીધો ગંજ તારાજ તેનો લઈ,
 ને ઠેળીઓ શાહી ખઝાને ગઈ.
 મનીઝેહને ચાહર દીધી એક મગર,
 પગો બે ઉઘાડા, કીધી ખુલ્લે સર.
 તેને ખેંચી દોડાવી લાવ્યો તે ગાર,
 બે આંખો ભરી ખુને, ચેહરો બહાર.

કહ્યું તેણીને ને આં માલો મકાન,
 થજે કયેદીની દારોગા જાવેદાન.
 ક્યો ગરસીવજ ગારથી તે જવાર.
 મનીઝેહ સુખે દુઃખે થઈ લાગીદાર.
 કરતી સારાં જંગલે, કરતી પુકાર,
 દીવસ એક રાત એક થઈ ને પસાર.
 પછી આવી રડતી પેલા ગાર પાસ,
 કીધો હાથ જાએ એવો માર્ગ ખાસ.
 ઉઠાવતો સુરજ કોહોથી સર નિદાન,
 તો માંગતી મનીઝેહ ઘરોઘરથી નાન.
 ને કરતી તે એકઠાં, દીવસ સારો ખાસ,
 કે લાવતી પેલા ગારની રાહ પાસ.
 ને બેઝનને દેતી, ને રડતી અતી,
 ઉંધાં જખ્તમાં એમ જીવતી હતી. ૨૦૩૧
 દીવસ રાત ઝારી અને હાથ ખાસ,
 સદા કરતી ચોકી પેલા ગાર પાસ.

